

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

1/2010

Siirtolaisuus – Migration 1/2010

37. vuosikerta / 37th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Eerikinkatu 34, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

email: kirsai@utu.fi

<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)44-2592447

email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Ismo Söderling

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2010 / Subscriptions 2010

4 numeroa / nummer / issues

15 €/vuosi/år/year

OP 571113-11117

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Sisältö • Contents

- *Ismo Söderling*
Pääkirjoitus
- *John Stillwell*
Net Migration in London: Evidence of Ethnic Deconcentration
- *Heidi Ruohio*
Ainut mikä muistuttaa on peilikuva
- *Matti Saari*
Kaupunkialueiden nettomaassamuuton supistuminen
- *Jorma Vuorio*
Suomeen muutto
- *Saara Yousfi*
Eurooppalaisten maahanmuuttajien työllistymisen erot Yhdysvaltain työmarkkinoilla
- *Peter Tsicalas*
The Finns
- *Arvi Pihlman*
Toronton ja Sudburyn suomalaisia tapaamassa
- *Elli Heikkilä*
Research Director's Column
- **Siirtolaisuusmuseon kuulumisia**
- **Kirjat • Böcker • Books**

Kansi: Talvimaisema Turusta, Aurajoen rannalta. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Suomi muuttuu – muutummeko me?

Ismo Söderling

Olin Siirtolaisuusinstituutissa töissä koko 1980-luvun. Sitten siirryin muille työmarkkinoille parikymmeneksi vuodeksi. Aloitin jälleen täällä vanhassa työpaikassani tämän vuoden alusta. 1980-luvulla elimme vielä toisen maailmansodan jälkeistä aikaa: Neuvostoliitto voi hyvin, ja nykyisenmuotoista Euroopan unionia vasta suunniteltiin. Unionin edeltäjä, Euroopan yhteisö, toki oli olemassa, mutta Suomesta katsottuna se oli kaukainen taloudellinen tekijä – sen vetovoimasta tai positiivisesta merkityksestä ei juurikaan sopinut julkisesti puhua. Neuvostoliitossa asuvat inkeriläiset olivat ”etäisiä” sukulaisiamme, vaikka todellisuudessa heimoveljemme elivät vain muutaman kymmenen kilometrin päässä rajoiltamme. Ruotsinsuomalaiset olivat voimansa tunnossa, parhaassa työiässä. Entisellä työpaikallani Saabilla meni silloin lujaa.

Suomessa oli 1990-luvun alussa noin 20 000 maahanmuuttajaa, pääasiassa avioitumisen kautta tänne tulleita. Mutta tilanne muuttui nopeasti: maahanmuutto lisääntyi, samaan aikaan Suomi hakeutui EU:n jäseneksi ja samalla yhteytemme läntiseen Eurooppaan muodostuivat kiinteiksi. Neuvostoliiton kadottua maailmankartalta saimme myös siskot ja serkut ”takaisin”: inkeriläiset ja virolaiset tulivat jälleen osaksi yhteistä perhettämme.

Tänään Suomessa on noin 200 000 maahanmuuttajaa, eli vajaa 4 % väestöstämme. Helsingissäkin puhutaan yli sataa eri kieltä. Vaikka maahanmuuttajien lukumäärä on edelleen suhteellisen pieni muihin läntisiin maihin verrattuna, on kasvuvauhti ollut nopeaa. Viimeisten 10–15 vuoden aikana maassamme on haettu kotoutumiseen ja maahanmuuttopolitiikkaan liittyviä pysyviä kansallisia käytäntöjä – niitä kuitenkin löytämättä. Monenlaista raporttia ja selvitystä on ilmestynyt, mutta yhä edelleen poliittisilta päättäjiltä tuntuu puuttuvan halu ja rohkeus kääriä hihansa ja

ryhtyä todelliseen uudistustyöhön. Kotoutumisessa on lähtökohtana oltava maahanmuuttaja ja hänen mahdollinen perheensä. Meidän yhteinen haasteemme on luoda tänne jääville turvallinen koti- ja työympäristö.

Siirtolaisuusinstituutti on 35 toimintavuotensa aikana tutkinut ja dokumentoinut siirtolaisuutta laajasti: aloitimme kaukosiirtolaisuudella, ja nyt maahanmuuton lisääntyessä koetamme suunnata katseemme enenevässä määrin myös uussuomalaisiin, tänne muuttaviin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että instituutti unohtaisi ulkosuomalaiset. Tästä varmempana vakuutena toivotan instituutin puolesta kaikki ulkosuomalaiset lämpimästi tervetulleiksi Turussa 2.–4.7.2011 pidettävään ”Suomi sydämessä” ulkosuomalaisjuhlaan. Siirtolaisuusinstituutti toimii tapahtuman pääjärjestäjänä. Päivien aikana on mahdollisuus keskustella, nauttia kulttuurista, pelata pesäpalloa ja golfaa. Ulkosuomalaisjuhlan aikana on myös oivallinen tilaisuus tutustua moderniin Suomeen. Nokia-ilmio ei ole sattuma, vaan pitkäjänteisen kansallisen työn tulos. Jos Suomen koululaitos on jo useaan kertaan todettu maailman parhaaksi, niin toki sen täytyy jossain näkyäkin. Juhlat ovat oiva tilaisuus myös ulkosuomalaisten ja Suomeen muuttaneiden maahanmuuttajien kohtaamiselle. Suomi ja me suomalaiset sen mukana olemme muuttuneet, ja siitä kiitos kuuluu myös tänne asettuneille.

Finland is changing – are we?

The Institute of Migration was my employer throughout the 1980s. Then, I moved on to do other things for about two decades. At the beginning of this year, I started again in my old, familiar job at the Institute. Back when I had left the position, the Soviet Union was still in existence. We knew very little about the

Ingrian Finns living on the other side of the border, and meeting Estonians was also difficult. Back then, Finland was home to about 20,000 immigrants. Today, things look very different: nearly a quarter of a million immigrants are living in Finland, and Estonians and Ingrian Finns have once again rejoined the “family”.

Like the environment in which it operates, the Institute of Migration must also keep pace with changing conditions. It is therefore my belief that our future research and documentation work must focus increasingly on the challenges brought on by immigration.

This does not mean, however, that we are turning our backs on Finnish expatriates – to the contra-

ry. On July 2–4, 2011, the Institute of Migration will host a large-scale celebration for expatriates, “Suomi sydämessä” (“Finland in our hearts”), which is also part of Turku 2011 – European Capital of Culture. Visitors will be able to meet expatriates living in different countries around the world and to make new friends. It will also be an excellent opportunity to get acquainted with contemporary Finland; with the Nokia phenomenon, our country has emerged as an international high-tech hub. I would like to take this opportunity to welcome all of our readers to Turku this summer. And for those who want to come sooner, the doors of the Institute of Migration are always open and the welcome is always warm.

Suomi sydämessä – Finland in our Hearts

Finns from all over the world gathering in Turku 2011

The Institute of Migration is arranging in cooperation with the Finland Society and friendship associations a Festival “Finland in our Hearts” in Turku for expatriate Finns in July 2–4, 2011. We welcome Finns from near and far to take part in the event.

A committee is currently working on the program, which will include everything from seminars and lectures to pesäpallo and tango. Remember to note this very special event in your calendars. More information at www.migrationinstitute.fi/suomisydamessa.html

Email contact: *Krister Björklund*, kribjo@utu.fi

Net Migration in London: Evidence of Ethnic Deconcentration

John Stillwell

There is ongoing concern as to whether ethnic communities in Great Britain are becoming increasingly spatially segregated. This paper uses data from the 2001 Census of Population to explore the relationship between ethnic net migration and ethnic population concentration in London, the capital city and main location of ethnic minority populations in the United Kingdom. The findings suggest that migration is acting as an agent of dispersal of non-White populations from areas of high ethnic concentration to areas of low ethnic concentration, whereas White migrants are leaving areas where they are underrepresented and moving to areas of over-representation.

Introduction

Whilst a number of studies have captured various characteristics of ethnic migration within Britain in the late twentieth century (for example, Owen and Green, 1992; Robinson, 1992; 1993; Rees and Duke-Williams, 1995; Rees and Phillips, 1996; Champion, 1996; Owen, 1997), there has been an explosion of interest in recent years in ethnic migration propensities and patterns at the beginning of the twenty-first century, based largely on the results of the 2001 Census (such as Simpson, 2004; Champion, 2005; Stillwell and Duke-Williams, 2005; Stillwell and Phillips, 2006; Finney and Simpson, 2008, 2009; Stillwell and Hussain, 2008; Stillwell *et al.*, 2008, Simpson and Finney, 2008, 2009; Stillwell and Hussain, 2009). Ethnic variations in migration propensities have been confirmed using both micro (e.g. Samples of Anonymised Records, SAR) and aggregate data (e.g.

Special Migration Statistics, SMS) and analyses have been undertaken to investigate the flows of ethnic migrants at different spatial scales, given the relatively concentrated settlement locations of most non-White populations.

In this paper, attention is focused on London and, more specifically, on migration between wards within the capital city and between London wards and the rest of Great Britain. London contains a major share of most ethnic minority populations, particularly Black groups, and is the region that drives the internal migration system of the country, attracting young students and workers as in-migrants and generating many older working or post-labour force age out-migrants. This paper aims primarily to address the question of whether the role of migration for London wards has been to accentuate or to diminish ethnic spatial concentration. In order to do this, ward location quotients are computed for ethnic populations and patterns of net migration within London are summarised for quintile groups of wards based on mean location quotients. This analysis is preceded by the illustration of net migration balances for wards within and beyond London for different groups and is complemented by an investigation of the relationship between net migration and deprivation. Before the results of the research are presented, a brief outline is given of the data used together with a short summary of the ethnic complexion of London.

2001 Census data

Migration data is extracted from the question in the 2001 Census about place of usual residence 12 months prior to census date (29 April). Since the data refer only to those in existence at both the start and end of the pre-census period, they are referred to as transi-

John Stillwell, Professor, School of Geography, University of Leeds, UK.

Table 1. Population and migration counts by ethnic group, Britain and London. *Churn = Flows within London, into London and out of London. Source: 2001 Census Special Migration Statistics

	Great Britain		London		London's
	Number	Share	Churn	Share	Share of GB
Population					
White	52,481,200	91.9	5,103,203	71.2	9.7
Black	1,147,597	2.0	782,849	10.9	68.2
Indian	1,051,844	1.8	436,993	6.1	41.5
POSA	1,276,892	2.2	429,700	6.0	33.6
Mixed	673,796	1.2	226,111	3.2	33.6
Other	229,324	0.4	113,034	1.6	49.3
Chinese	243,258	0.4	80,201	1.1	33.0
Total	57,103,911	100	7,172,091	100	12.6
Migrants					
White	5,510,662	91.0	750,092	74.7	13.6
Black	139,811	2.3	94,380	9.4	67.5
Indian	103,457	1.7	44,219	4.4	42.7
POSA	131,618	2.2	50,857	5.1	38.6
Mixed	97,449	1.6	33,543	3.3	34.4
Other	35,878	0.6	17,640	1.8	49.2
Chinese	35,793	0.6	12,931	1.3	36.1
Total	6,054,668	100.0	1,003,662	100.0	16.6

tion data and exclude return or multiple moves over the period as well as migrants who were born and/or died during the course of the year. Despite exclusions such as these, the census is virtually the only source providing reliable and comprehensive data on migration by ethnic group. The data that have been used in this paper are for seven ethnic groups that have been defined by the Office of National Statistics (ONS) and used to categorise migration flows at level 1 (district) in the Special Migration Statistics (SMS Table 3). The groups are defined as aggregations of the 16 groups used in the 2001 Census Key Statistics and are as follows: White (including White British, White Irish and Other White); Indian; Pakistani and Other South Asian (POSA, including Pakistani, Bangladeshi and Other Asian); Chinese; Black (including Caribbean, African, Black British and Black Other); Mixed (including White and Black Caribbean, White and Black African, White and Asian, Other Mixed); and Other. The commissioned tables include flows between and within 408 local authority districts in Great Britain and well as flows to and from each ward and the Government Office Region (GOR) in which it is located. Unfortunately, the ethnic classification aggregates all

White and Black people into single groups, and categorises Other South Asians with Pakistanis. This is far from ideal when there are likely to be significant differences between the component groups but is a condition imposed by the restrictions of disclosure control (Stillwell and Duke-Williams, 2006).

London's share of national ethnic population and internal migration

Britain's capital city is the place of usual residence for a large number of the nation's non-White ethnic groups. Over two thirds of Britain's Black population, two fifths of the Indian population, a third of the POSA, Mixed and Chinese populations and almost half of the Other non-White population lived in London in 2001, representing 29% of the capital's 7.1 million residents.

Table 1 shows the migration churn, defined as migrations in and out of the Greater London region as well as migrations taking place within the region; three quarters of the one million London migrants were White, compared with 91% nationally, and migrants of all ethnicities in London represented 12.6% of all migrations taking place within Great Britain during the 12-month period. In absolute terms, the major non-White ethnic groups are the Blacks and Asians, comprising three quarters of London's non-White migrants.

There are distinct geographical distributions associated with London's ethnic minority populations as captured in Figure 2 which shows pie charts proportional in size to the non-White population of each borough overlaid on a choropleth map of the White percentage of each borough population. The latter shows how boroughs with relatively high proportions of Whites are found in outer London whereas ethnic minorities are much more prevalent in inner boroughs and in two of these, Newham and Brent, Whites represent less than 50% of the population.

Ward-based location quotients (LQs) can be used to give a clearer picture of the relative concentration of ethnic group populations across the capital. An LQ is computed for each of 628 wards in London

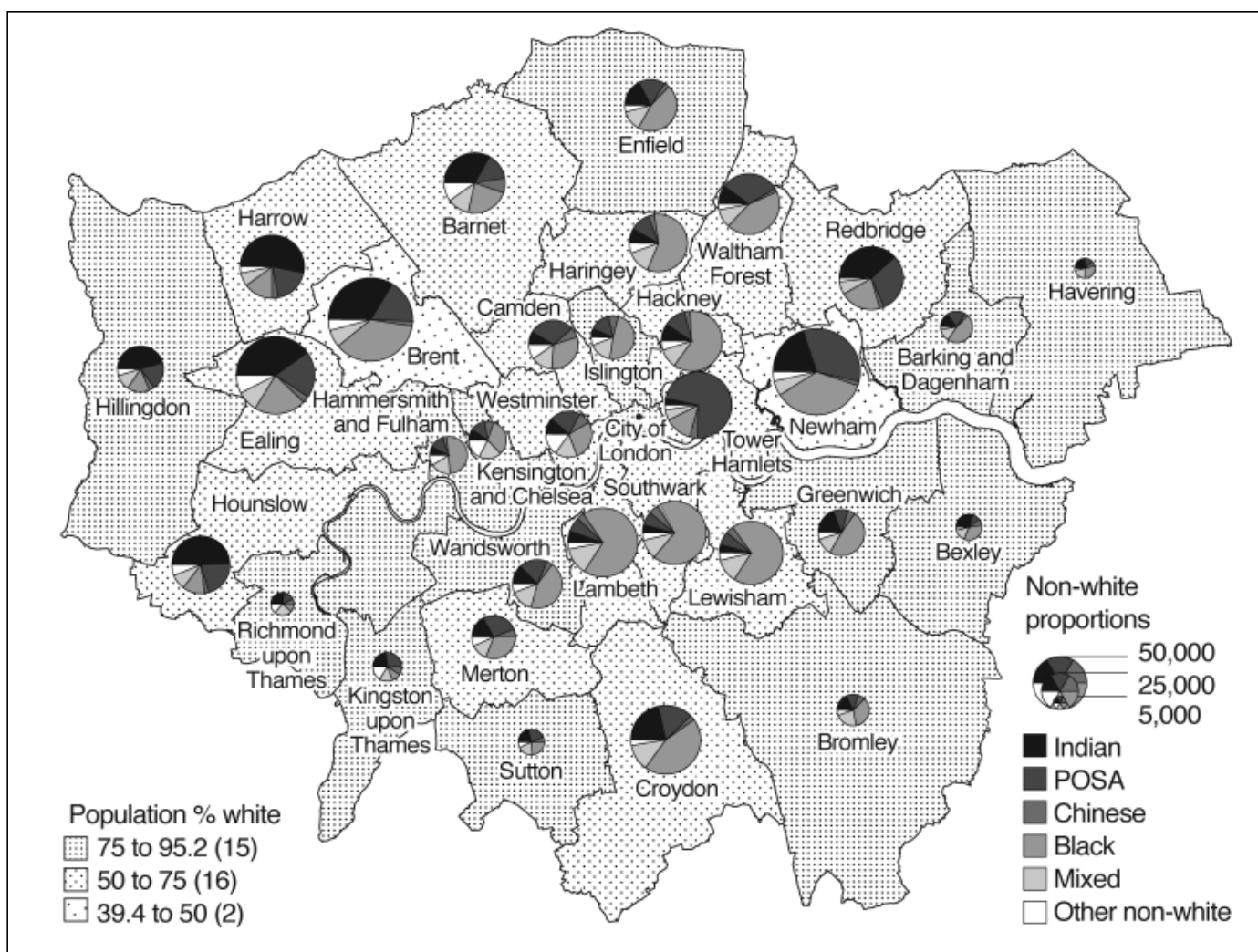

Figure 2. Distributions of London's ethnic populations by borough, 2001. *Source: Author's calculations based on 2001 Census CAS*

for each ethnic group; this measures the proportion of each ward population that is of a particular ethnicity, standardised by the overall proportion of the population of London that is in that ethnic group. Figure 3 demonstrates the distribution of ward location quotients for Whites and the three major non-White groups, illustrating the geographies of over-representation ($LQ > 1$) and under-representation ($LQ < 1$) for each group. The five shading categories represent the quintiles into which the wards have been divided based on their LQ values. Indians are spatially concentrated in the western boroughs of Harrow, Brent, Ealing and Hounslow, whereas the POSA group are also over-represented in Brent and Ealing but also in Tower Hamlets and Newham as well as south of the river Thames in parts of Merton and Croydon. The

Black population, on the other hand, has a more concentrated distribution in central boroughs south of the river including Lambeth, Southwark and Lewisham as well as in Newham, Hackney, Islington and out to Haringey, Waltham Forest and Enfield in the north and in Brent in the west.

The mean LQs for boroughs in each quintile have been plotted for each ethnic group in Figure 4 and provide evidence of the relative degree of spatial concentration of ethnic groups. The chart indicates that differences between quintiles in mean LQ for Whites are relatively small: the White population is relatively evenly distributed across London wards. In contrast, the Indians and POSA groups have the highest mean LQs in the top quintile (Q1) with LQ values falling sharply between Q1 and Q2. The Black and Other non-White

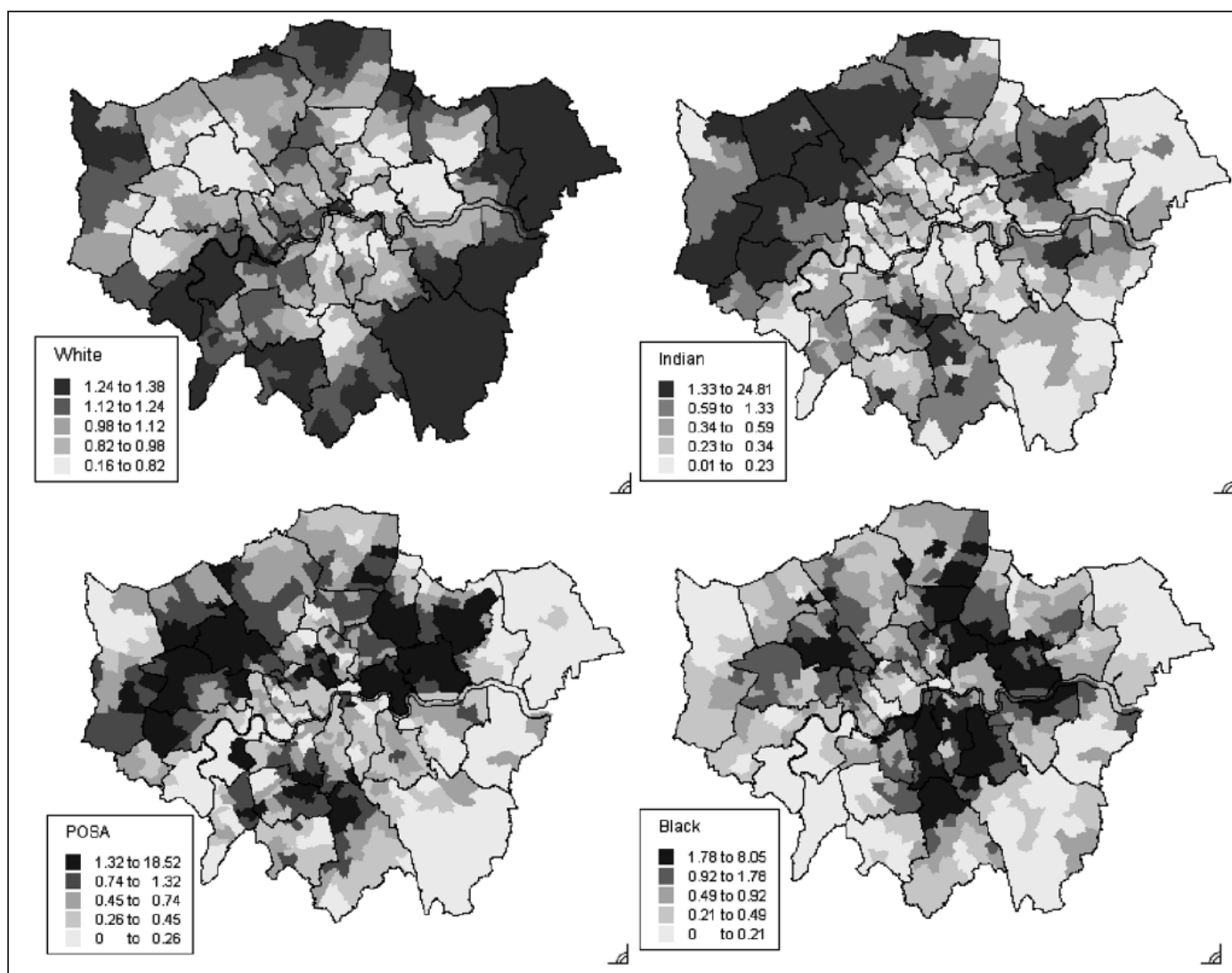

Figure 3. Ward location quotients, four main ethnic groups in London, 2001. Source: Author's calculations based on 2001 Census CAS

groups have similar distributions of LQ values across the quintile range whereas the Chinese and Mixed groups are closer to the distribution for Whites.

Patterns of ethnic net migration in London

Data from 2001 Census commissioned tables provided by the Office for National Statistics (ONS) enable the computation of net migration balances for different ethnic groups. Here, however, we have chosen to disaggregate the balances in an attempt to identify different patterns of net migration that are associated with migrants between wards *within* London and migrants arriving in London or leaving London for des-

tinations elsewhere in Britain. We can refer to these as London's *internal* and *external* net migrants and Figure 5 compares the distribution of balances for Whites in comparison with Blacks.

The significance of disaggregating the net migration balances is immediately obvious for the White group. The internal net migration of Whites within London shows the process of decentralisation from inner London wards to outer London whereas the external net balances show how White people are leaving the outer areas of London for the rest of the country but there are other streams moving into the inner areas. The two patterns are almost direct opposites; wards in inner London are experiencing Whites leaving for the outer suburbs whilst at the same time re-

ceiving net inflows from the rest of the country (and, incidentally, from overseas through net immigration). The patterns for Blacks are less symmetric and harder to detect because of the concentration of the Black population in particular wards as shown in Figure 3. Nevertheless, there is visual evidence of movement within London away from areas of Black concentration to more suburban locations whilst the net external migration of Black migrants with the rest of the country is negative for most wards indicating net losses which are relatively small in magnitude. Other ethnic groups show different patterns, most noticeably the Chinese, whose distribution of internal net migration balances are much more haphazard but whose external net migration exchanges indicate some substantial gains in wards in central London. Patterns of migration effectiveness at the borough scale are reported in Stillwell and Hussain (2009).

Ethnic net migration, concentration and deprivation

London's ethnic minority populations have increased in size in recent decades due to natural change propelled by higher fertility rates as well as continued immigration and there has also been a dramatic increase in ethnic diversity in the capital city (Rees and Butt, 2003). In fact, Britain can now be described as being "super-diverse" (Vertovec, 2006) a notion intended to underline a level and type of complexity surpassing anything the country has previously experienced. One of the key questions has been whether the internal migration component of population change has been reinforcing the concentration of ethnic minorities or whether it has been acting as a mechanism of ethnic dispersal or deconcentration. One view, espoused by Trevor Phillips in September 2005, was that Britain is moving towards increased ethnic segregation and this trend adds considerable urgency to the need to drive forward the process of integration. Speaking at Manchester Town Hall, the Chair of the Commission for Racial Equality (CRE), warned that Britain was "sleep-walking" its way towards segregation on a scale already seen in the USA, reiterating the concerns of Ted Cante in his report (Home Office, 2001) following the riots of 2001 in Bradford, Burnley and Oldham, that those living in

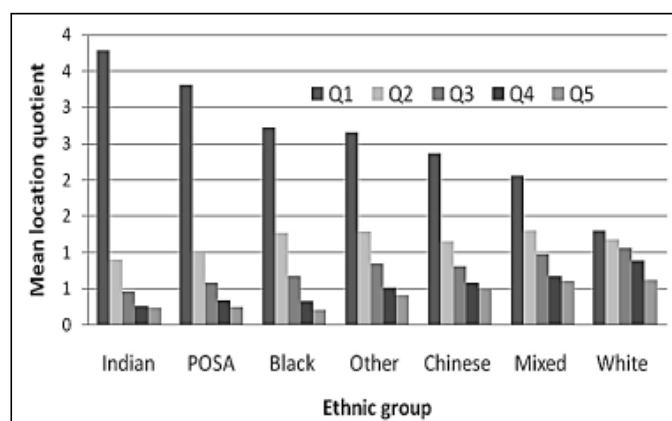

Figure 4. Mean location quotients by quintile, ethnic groups in London, 2001. *Source: Author's calculations based on 2001 Census CAS*

ethnic communities were increasingly living "parallel lives" (see Phillips, 2006).

In the remainder of this paper, we attempt to add further evidence to that presented in the previous section indicating that internal migration is taking place in London that supports an alternative trend of ethnic dispersal and mixing. In order to do this, we have used the location quotients defined earlier to produce quintile groups of wards and computed the mean net migration rates for each quintile based on net movements within London to and from each ward. These rates are plotted in Figure 6 for Whites and the three major non-White groups. Quintile 1 (Q1) contains the wards with the highest proportions of populations in the respective ethnic groups whilst Q5 contains those wards with the lowest representations of each ethnic population. The results show that, in aggregate terms, Whites are gaining in areas where they are already well represented (Q1 and Q2 wards) but are leaving wards of relative underrepresentation (Q3-Q5).

On the other hand, all three non-White groups show rates of net loss in wards where they are over-represented (Q1) and rates of net gain in the other four quintiles. The average rates of net gain are highest in those wards which have the lowest levels of representation of members of the Black, Indian and POSA populations. This evidence suggests that whilst White migrants are leaving areas where the White proportion of the population is relatively low – some refer to this as 'White flight' – non-White migrants are leaving areas where there are concentrations of their

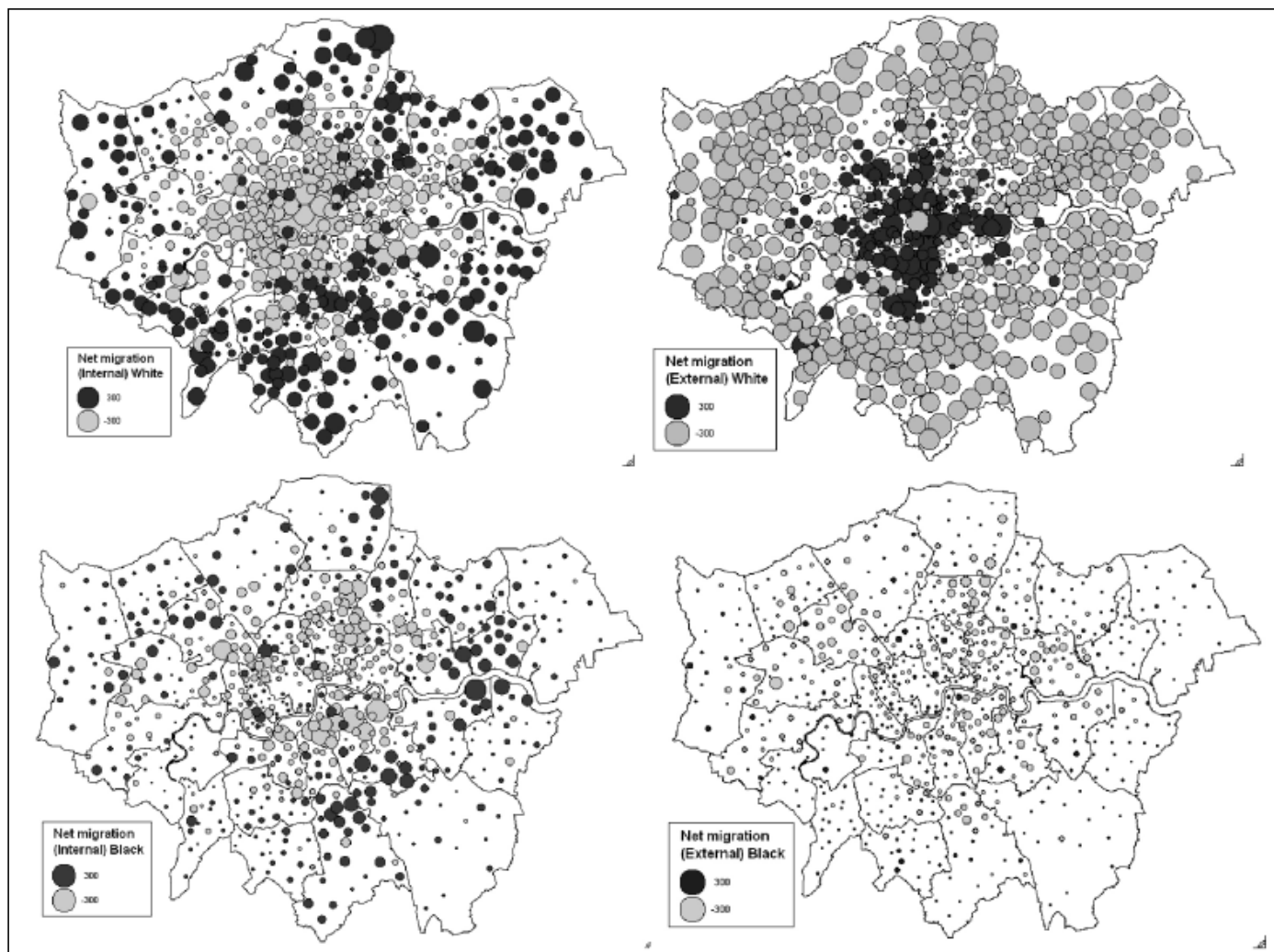

Figure 5. Internal and external net migration balances by ward, London, 2000–01.

Source: Author's calculations based on 2001 Census commissioned data

own population. Migration amongst the Black, Indian and POSA populations within London is therefore an agent of non-White population dispersal rather than an agent of further concentration. As a consequence, non-White migration is contributing to the process of ethnic mixing in London whereas White migration has the opposite effect of accentuating the concentration of the White population in areas where the White population is predominant.

Finally, we consider the relationship between net migration rates and the level of deprivation for wards across the city. In this instance we make use of the Townsend index as a measure of deprivation. This index was devised by Townsend *et al.* (1988) to provide a material measure of deprivation and disad-

vantage and is based on four different variables (unemployment, overcrowding, non-car ownership, non-home ownership) that can be taken from census data. Four variables combine to form an overall score. The higher the Townsend index, the more deprived and disadvantaged an area is thought to be. Across the wards of London, using data from the 2001 Census, the Townsend index varies from 9.6 to -5.5. There are 115 wards with scores greater than +5 and only three with scores less than -5; two thirds of the wards have Townsend scores above zero as indicated in Figure 7a whilst the quintile distributions of wards based on Townsend scores are shown in Figure 7b.

Using the same approach that was adopted for the analysis of population concentration, Figure 8 plots

the mean net migration rates for the four main ethnic groups for each of the quintiles. The results are almost consistent across each ethnic group; net migration rates are negative in areas with the highest levels of deprivation (Q1 and Q2) and positive in areas of least deprivation (Q4 and Q5). In this case, we note that all migrants are showing tendency to upward social mobility in terms of the differences between the mean deprivation scores in the areas of origin and destination. White and non-White migrants show the same pattern with Black migrants being those for which the rates of loss and gain are highest.

Conclusion

Migration has a significant impact on the structure of London’s population. It is the key to the continued position of London as an economic and cultural powerhouse (Data Management and Analysis Group, 2005). Every year thousands of people of different ethnic groups move into, out of or within the capital city. Of course, the populations of some ethnic groups are growing from international migration and natural change whilst other groups are changing due to migration between London and the rest of England and Wales. For the most part, this paper has focused on those moving between wards within London in the pre-

2001 Census period. Many Londoners who changed usual residence did so within London and this movement will have changed the demographic structure and the ethnic complexion of different communities.

The disaggregation of net migration into net flows within London and between London and the rest of the country is valuable in exposing some of the different processes of spatial decentralisation from the inner to the outer boroughs, further dispersal from the outer boroughs as well as inward movement to the inner boroughs from other parts of the UK (and overseas). The paper has investigated whether the migra-

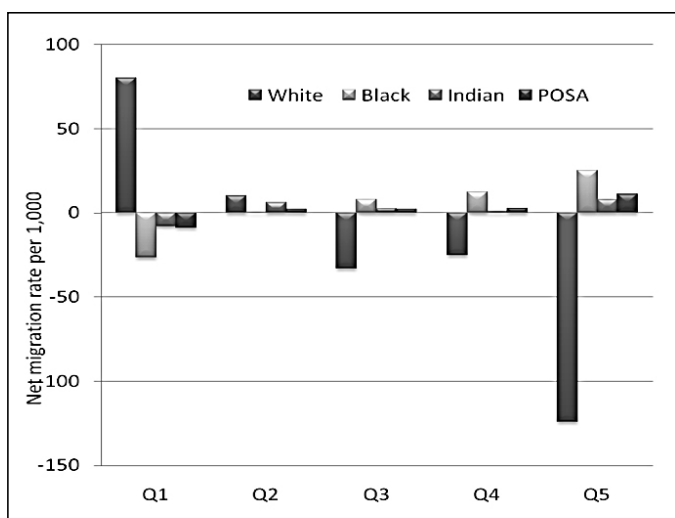
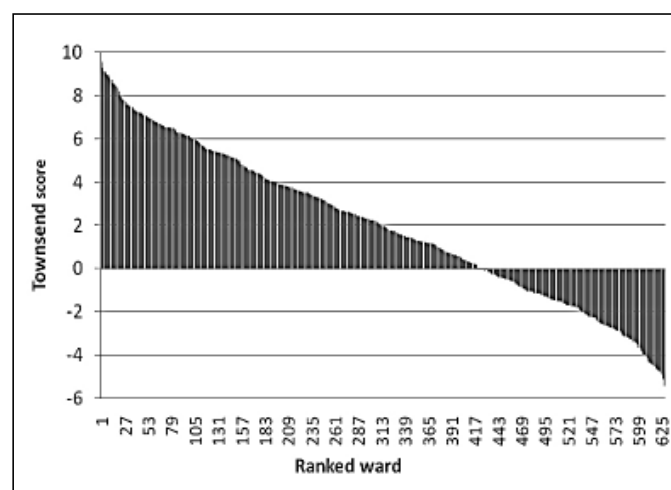
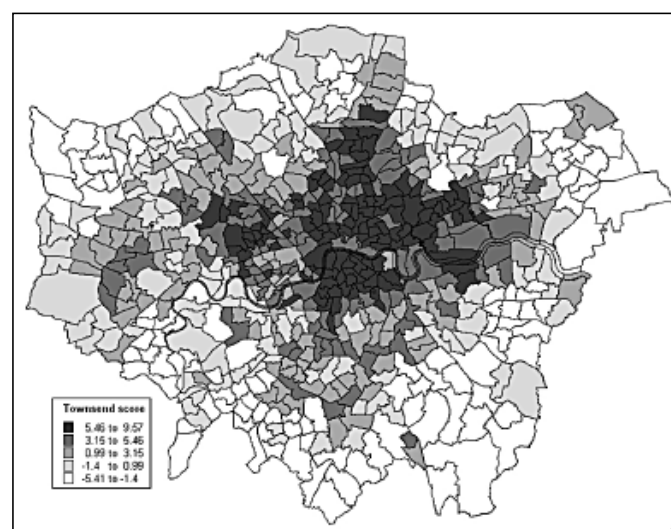

Figure 6: Net migration rates by location quintile, main ethnic groups. Source: Author’s calculations based on 2001 Census commissioned data

a. Wards ranked by Townsend score

b. Wards by quintile based on Townsend score

Figure 7 (a,b): Deprivation scores of wards in London. Source: Author’s calculations based on 2001 Census data

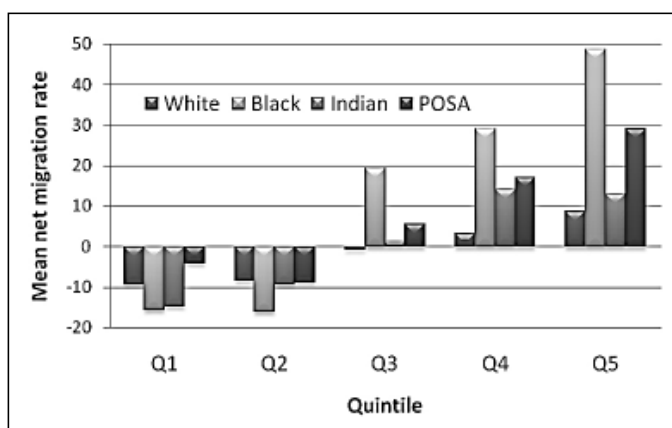

Figure 8: Net migration by deprivation quintile, main ethnic groups. Source: Author's calculations based on 2001 Census data

tion of ethnic groups within London is acting as an agent of concentration or dispersal and the findings suggest that for non-White populations, there is a tendency for movement to occur from areas of high ethnic concentration to areas of low ethnic concentration, whereas white migrants are leaving areas where they are underrepresented and moving to areas of over-representation. Migrants from all the main ethnic groups are leaving areas of higher deprivation for areas where the level of deprivation is lower. Further work is required to better understand the importance of internal migration relative to natural change and international migration to communities within London and across the rest of the country.

References

- Champion, A.G. (1996). Internal migration and ethnicity in Britain, in Ratcliffe, P. (ed.) *Ethnicity in the 1991 Census. Volume 3: Social Geography and Ethnicity in Britain: Geographical Spread, Spatial Concentration and Internal Migration*, HMSO, London, pp. 135–173.
- Champion, A.G. (2005). Population movement within the UK, in Chappell, R. (ed.) *Focus on People and Migration*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, pp. 92–114.
- Data Management and Analysis Group (2005). 2001 Census: The migration patterns of London's ethnic groups, *DMAG Briefing 2005/30*, Greater London Authority, London.
- Finney, N. and Simpson, L. (2008). Internal migration and ethnic groups: evidence for Britain from the 2001 Census, *Population, Space and Place*, 14(2): 63–83.
- Finney, N. and Simpson, L. (2009). *'Sleepwalking to Segregation'? Challenging Myths about Race and Migration*, The Policy Press, Bristol.
- Home Office (2001). *Community Cohesion: A Report of the Independent Review Team Chaired by Ted Cantle*, Home Office, London.
- Owen, D. (1997). Migration by minority ethnic groups within Great Britain in the early 1990s, Annual Conference of the British and Irish Section of the Regional Science Association International, Falmouth College of Arts, 10–12 September.
- Owen, D. and Green, A. (1992). Migration patterns and trends, in Champion, A.G. and Fielding, A. (eds.) *Migration Processes and Patterns Volume 1 Research Progress and Prospects*, Belhaven Press, London, pp. 17–38.
- Phillips, D. (2006). Parallel lives? Challenging discourses of British Muslim self-segregation, *Environment and Planning D*, 24(1): 25–40.
- Rees, P. and Butt, F. (2004). Ethnic change and diversity in England, 1981–2001, *Area*, 36: 174–186.
- Rees, P. and Duke-Williams, O. (1995). The story of the British Special Migration Statistics, *Scottish Geographical Magazine*, 111(1): 13–26.
- Rees, P. H. and Phillips, D. (1996). Geographical spread, spatial concentration and internal migration, in Ratcliffe, P. (ed.) (1996) *Ethnicity in the 1991 Census: Volume Three. Social Geography and Ethnicity in Britain: Geographical Spread, Spatial Concentration and Internal Migration*, Office for National Statistics, HMSO, London, pp. 23–109.
- Robinson, V. (1992). Move on up: the mobility of Britain's Afro-Caribbean and Asian populations, in Stillwell, J., Rees, P. and Boden, P. (eds.) *Migration Processes and patterns Volume 2 Population Redistribution in the United Kingdom*, Belhaven Press, London, pp. 271–291.
- Robinson, V. (1993). Race, gender and internal migration within England and Wales, *Environment and Planning A*, 25: 1453–1465.
- Simpson, L. (2004). Statistics of racial segregation: measures, evidence and policy, *Urban Studies*, 41(3): 661–681.

- Simpson, L. and Finney, N. (2009). Spatial patterns of internal migration: evidence for ethnic groups in Britain, *Population, Space and Place*, 15: 37–56.
- Stillwell, J. and Duke-Williams, O. (2005). Ethnic distribution, immigration and internal migration in Britain: what evidence of linkage at the district scale?, Paper presented at the British Society for Population Studies Annual Conference, University of Kent at Canterbury, 12–14 September.
- Stillwell, J. and Duke-Williams, O. (2006). Understanding the 2001 Census interaction data: the impact of small cell adjustment and problems of comparison with 1991, *Journal of the Royal Statistical Society Series A*, 170(2): 1–21.
- Stillwell, J. and Phillips, D. (2006). Diversity and change: understanding the ethnic geographies of Leeds, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(7): 1131–1152.
- Stillwell, J. and Hussain, S. (2008). Ethnic group migration within Britain during 2000–01: a district level analysis, *Working Paper 08/2*, School of Geography, University of Leeds, Leeds.
- Stillwell, J. and Hussain, S. (2009). Exploring the ethnic dimension of internal migration in Great Britain using migration effectiveness and spatial connectivity, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Forthcoming.
- Stillwell, J., Hussain, S. and Norman, P. (2008). Internal migration propensities and net migration patterns of ethnic groups in Britain, *Migration Letters*, 5(2): 135–150.
- Townsend, P., Phillimore, P. and Beattie, A. (eds.) (1988). *Health and Deprivation: Inequality and the North*, Routledge, London.
- Vertovec, S. (2006). The emergence of super-diversity in Britain, *Working Paper No. 25*, Centre on Migration, Policy and Society (COMPAS), University of Oxford, Oxford. Ki.

Siirtolaisuusinstituutin apurahat 2010

Siirtolaisuusinstituutin vuoden 2010 apurahat siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen ovat haettavissa **15.4.2010** mennessä seuraavista rahastoista:

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto

Niilo ja Helen Alhon rahasto

Rahastoista on jaossa yhteensä 12 000 euroa.

Apurahaa haetaan lomakkeella, jonka voi tallentaa täytettäväksi nettisivuiltamme:

<http://www.migrationinstitute.fi/sinst/apurahahaku.php>

Hakemukset liitteineen pyydetään lähettämään **15.4.2010** mennessä osoitteeseen:

Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34, 20100 Turku

Lisätietoja:

Tutkimusjohtaja *Elli Heikkilä*, 02–2840 450, 0400-695 452, elli.heikkila@utu.fi

Johtaja *Ismo Söderling* 02–2840 441 tai 050-5113 586, ismo.soderling@utu.fi

"Ainut mikä muistuttaa on peilikuva"

Kansainvälisesti adoptoitujen kulttuurinen identifioituminen ja erilaisuuden kokemukset

Heidi Ruohio

Kansainvälinen adoptio on erityistä maahanmuuttoa, se ei ole itse valittua ja muuton yhteydessä adoptoidun kulttuuri vaihtuu hetkessä. Suurin osa ulkomailta tulevista lapsista adoptoidaan vauvoina tai pikkulapsi-ikäisinä. Tällöin heillä ei ole välttämättä muistikuvia synnyinmaastaan tai tietoa biologisista vanhemmistaan. Moni kansainvälisesti adoptoitu poikkeaa ulkonäöltään kantaväestöstään kuuluvasta, joten synnyinmaa on ainakin tässä mielessä väistämättä läsnä.

Artikkeli valottaa kansainvälisesti adoptoidun kulttuurista identiteettiä ja erilaisuuden kokemuksia Suomessa. Aineisto on kerätty haastattelemalla kuutta jo aikuisikään ehtinyttä kantaväestöstä poikkeavan näköistä adoptoitua. Tutkimuksen mukaan ympäristö "leimaa" adoptoidun ensi näkemältä ulkomaalaisiksi, ja adoptoitu joutuu neuvottelemaan suomalaisuudesta ympäristön kanssa. Kansainvälisesti adoptoitujen onneksi adoptio-sanalla on positiivinen kaiku. Omasta adoptiosta kertominen helpottaa suomalaisuuden saavuttamista toisten silmissä ja saattaa jopa pelastaa rasismilta. Erilaisuuden kokemukset ovat kuitenkin kansainvälisesti adoptoidun arkipäivää Suomessa.

Johdanto

Kansainvälinen adoptio puhuttaa runsaasti mediassa; palstatilaa saavat etenkin julkisuuden ihmisten tekemät adoptiot, adoptioprosessin kesto ja adoptiohakijoille asetetut kriteerit. Lapsettomuuden yleistymisen ja melko positiivinen mediakuva ovat pitäneet kansainvälisen adoptiohakijoiden jonot sekä Suomessa

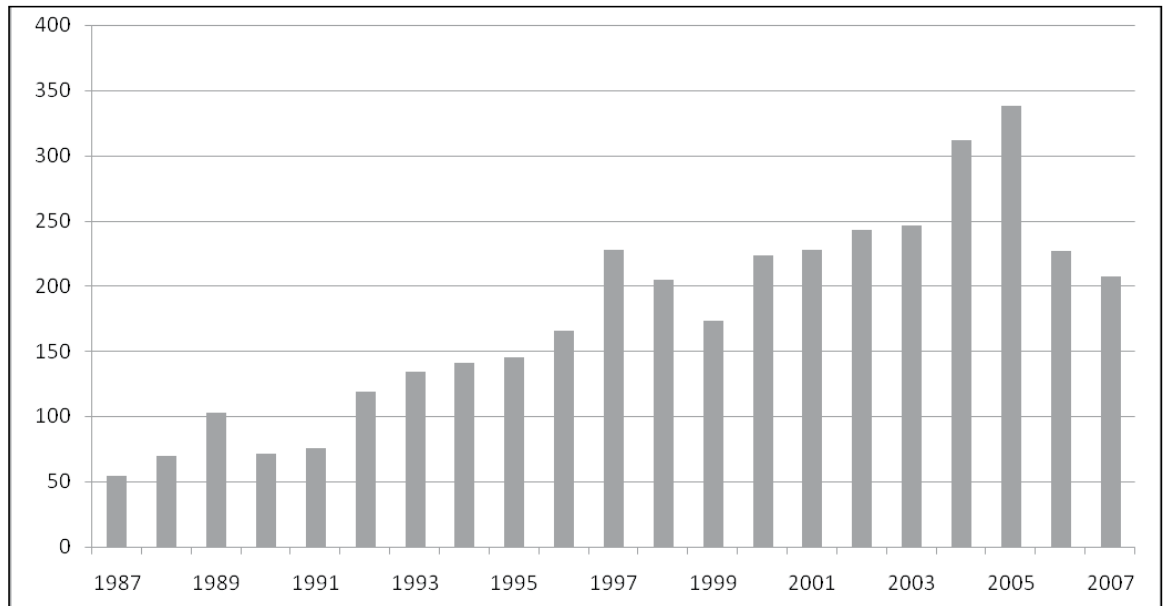
että muuallakin maailmassa pitkinä. Kansainvälisesti adoptiosta on tullut yksi tapa perustaa perhe. Viime vuosina Suomeen kansainvälisesti adoptoidut ovat myös itse kertoneet elämästään ja kohtaamistaan ennakkoluuloista (Mylläri 2006). Kansainvälinen adoptio on tutkimusaiheena haastava ja mielenkiintoinen, sillä siihen liittyy useita osapuolia sekä luovuttavassa että vastaanottavassa maassa.

Suomessa kasvaa yhä suurempi sukupolvi kansainvälisesti adoptoituja, joiden elämää on tutkittu vielä varsin vähän. Yhdysvalloissa ja Pohjoismaissa on kuitenkin tutkittu runsaammin tätä poikkeuksellista maahanmuuttajaryhmää, joiden kohtaamiin haasteisiin on herätty. Tällä hetkellä Suomessa ovat käynnissä ainakin Jari Sinkkosen johtama laaja tutkimus koskien adoptoitujen fyysistä ja henkistä hyvinvointia sekä Sanna Mäkipään väitöskirjatutkimus koskien adoptoidun ja adoptiovanhempien kiintymyssuhdetta. Lisäksi Riitta Högbacka tutkii lapsen luovuttavia ja vastaanottavia äitejä sekä sitä, kuinka perheyhteisyys ja sukulaisuussuhteet muodostuvat kansainvälisessä adoptiossa. Kansainvälisesti adoptoitujen kulttuurista identifioitumista on tutkittu Suomessa vain opinnäytetöissä (mm. omani: Virkki 2006).

Tässä artikkelissa keskityn Suomessa asuvien aikuisten kansainvälisesti adoptoitujen kulttuurisen identiteetin ja erilaisuuden kokemuksiin. Artikkelini pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Miten kansainvälisesti adoptoidut identifioituvat synnyinmaansa ja suomalaisuuden välillä? Millaisia erilaisuuden kokemuksia kansainvälisesti adoptoiduilla on? Mitä keinoja kansainvälisesti adoptoidulla on neuvotella identiteetistään?

Suomessa kansainvälinen adoptio on pienimuotoista verrattuna moneen muuhun länsimaahan. Suomessa on n. 3 300 vuoden 1985 lapseksiottamisesta annetun lain mukaisesti ulkomailta adoptoitua, kun esimerkiksi Ruotsissa on arvioitu olevan 45 000 kan-

HTM Heidi Ruohio, vieraileva tutkija, Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto. Turun yliopiston sosiaalipoliittikan laitoksen (sosiaalityö) jatko-opiskelija, tekeillä väitöskirja kansainvälisestä adoptiosta.

Kuvio 1. Kansainvälisten adoptioiden määrät Suomessa vuosina 1987–2007 (Tilastokeskus).

sainvälisesti adoptoitua (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008; Hubinette 2007). Oheisessa Tilastokeskuksen taulukossa (kuviokuva 1) ovat mukana lisäksi paljon puhuttavat itsenäiset adoptiot eli sellaiset adoptiot, jotka ulkomailla asuva suomalainen yksinhakija tai pari tekee kohdemaassa suoraan kyseisen maan adoptioprosessin mukaisesti. Suomessa adoptioasioista vastuussa oleva Sosiaali- ja terveysministeriö ei suosittele itsenäisiä adoptiota ohi suomalaisten järjestöjen, sillä itsenäisen adoption pelätään ruokkivan lapsikauppaa. Itsenäinen adoptio kuitenkin kiinnostaa yhä enemmän, kun kansainvälisen adoption jonot ovat Suomessa kasvaneet ja prosessi pidentynyt.

Tähän mennessä Suomeen tuli eniten adoptoituja vuonna 2005, jonka jälkeen määrä on liki puolittunut. Kansainvälisten adoptioiden väheneminen on maailmanlaajuinen kehityssuunta, joka johtuu luovuttajamaiden lastensuojelulakien kehityksestä ja luovuttajamaissa yleistyneistä maan sisäisistä adoptioista. Kansainväliseen adoptioon vapaiden lasten määrän vähennyttyä, adoptioprosessi on venynyt jopa yli viiteen vuoteen. Tällä hetkellä Suomen kolme adoption palvelunantajaa (Interpedia ry, Pelastakaa Lapset ry ja Helsingin kaupungin sosiaalivirasto) tekevät yhteistyötä 10 kontaktimaan kanssa. Suosituimmat adoption lähtömaat ovat Suomessa vuosien saatossa olleet Venäjä, Kiina, Thaimaa, Kolumbia, Etiopia ja Intia.

Kansainvälinen adoptio on erityistä maahanmuuttoa, koska lapsen maahanmuutto ei ole itse valittua

ja muuton yhteydessä siteet synnyinmaahan katkeavat. Lapsella ei ole yleensä biologisista vanhemmista tietoa. Kun muut maahanmuuttajat kantavat mukanaan synnyinmaan kieltä ja kulttuuria, kansainvälisesti adoptoidulla ne vaihtuvat hetkessä. Usein myös lapsen etunimi vaihdetaan. Adoptoitu eroaa kuitenkin usein kantaväestöstä ulkonäön vuoksi, joka viittaa kaukaiseen synnyinmaahan. Kansainväliseen adoptioon lapsia luovuttavat maat ovat yleensä köyhiä kehitysmaita. Ulkonäöllinen erilaisuus luo mielenkiintoisen aspektin adoptoidun kulttuurisen identiteetin muodostumiseen ja synnyinmaan merkitykseen.

Aineisto ja menetelmät

Artikkeli pohjautuu haastatteluaineistoon, jonka keräsin pro gradu –tutkielmaani varten vuonna 2005. Kolmen ryhmähaastattelutilanteen lisäksi tein kuusi yksilöhaastattelua aikuisten adoptoitujen kanssa. Artikkelin aineistona käytän näitä kuutta yksilöhaastattelua. Yksilöhaastattelujen iät olivat haastattelujen tekohetkellä 19–27 vuotta ja haastateltavien synnyinmaat olivat Bangladesh (2), Intia, Kolumbia, Guatemala ja Etiopia. Yksilöhaastatteluihin osallistui kolme naista ja kolme miestä. Haastateltavien yhteystiedot sain suomalaisilta adoptiojärjestöiltä ja yhden haastateltavan sain lumipallomenetelmää hyödyntäen.

Keräsin aineiston tutkimukseen teemahaastattelulla. Olin etukäteen miettinyt haastattelujen aihe-

piirit, jotka kävin läpi jokaisen haastateltavan kanssa. Aihepiirejä oli taustatietojen (mm. ikä, synnyinmaa, Suomeen tulo, tiedot biologisista vanhemmista) lisäksi neljä: kulttuurinen identifioituminen, suomalaisuus, erilaisuuden kokemukset ja rasismi. Haastattelut kestivät keskimäärin tunnin. Nauhoitin haastattelut kokonaisuudessaan, jonka jälkeen litteroin ne. Analysoin aineiston sisällönanalyysin keinoin teoriaohjaavasti ja teemoittain (Tuomi & Sarajarvi 2009, 103–122). Analyysin ensimmäisessä vaiheessa pyrin katselemaan aineistoa vielä ilman aiemmin nimettyjen tutkimusteemojen kehystä. Näin kohtasin vielä nimeämättömiä ilmiöitä, joita aineistosta nousi esiin. Myöhemmin kävin aineiston läpi tema-alue kerrallaan.

Kulttuurinen samaistuminen suomalaisuuteen ja synnyinmaahan

Huolimatta identiteettitutkimuksen suosiosta – tai ehkä juuri siksi – identiteettiä ei pidetä käsitteellisesti yksiselitteisenä tai edes helppona määritellä. Stuart Hallin (1999) mukaan identiteetin käsite on kokenut viime vuosina "diskursiivisen räjähdysksen", samalla, kun koko käsite on ollut kritiikin kohteena. Nykyisin identiteetin ei ajatella enää olevan pysyvä ja ajallisesti muuttumaton, vaan pikemminkin prosessiomainen ja jatkuvasti liikkeessä oleva. Nykykäsityksen mukaan ihminen voi rakentaa identiteettiään monista keskenään ristiriitaisistakin osista. (Hall 1999, 19–23.) Kulttuurisen ja etnisen itseymmärryksen avulla ihmisten on mahdollista tuntea yhteisöllisyyttä. Yhteisön jäsenyys viittaa sekä sisäänpäin (kuka minä olen?) että ulospäin (mihin minä kuulun?).

Kaikkein merkittävin kulttuurisen identiteetin samaistumiskohde on länsimaissa edelleen kansallinen kulttuuri (Hall 1999, 19). Kulttuurisen identifioitumisen keskiössä voivat olla kansallisen kulttuurin sijaan myös esimerkiksi uskonto (Tiilikainen & Martikainen 2007, 404–405), "rotu" tai etnisyys. Vaikka lisääntynyt maahanmuutto on hälventänyt rajoja ja synnyttänyt diasporia, se on samalla aiheuttanut tarpeen uudelleen määritellä kansallisia ja paikallisia identiteettejä. Etnisyyden tutkimus on lisääntynyt runsaasti globalisaation myötä ja tämä näkyy myös adoptiotutkimuksessa (esim. Huh & Reid 2000). Yhdysvalloissa ja Britanniassa on tutkittu lisäksi paljon maansisäisiä –"rotujen"– välisiä (transracial) adoptioita ja niihin liitty-

vää identiteettiproblematiikkaa (esim. Tuan & Shiao 2004; Small 2003). Näissä maissa on käyty kriittistä keskustelua tummaihoisten lasten adoptioimisesta valkoisiin perheisiin siitä syystä, että valkoiset vanhemmat eivät voisi riittävästi tukea lapsen identiteettiä ja selviämistä rasismien kokemuksista.

Vaikka varsinkin yhdysvaltalainen adoptiotutkimus käyttää adoptoiduista puhuessaan etnisen identiteetin käsitettä, on tässä artikkelissa päädytty kulttuurisen identiteetin käsitteeseen. Arjessa etninen ja kulttuurinen identiteetti ymmärretäänkin usein samaa tarkoittavina, ja ne ovat pitkälti toisiinsa kietoutuneita myös tutkimuksessa. Etninen identiteetti viittaa tiukempaan käsitykseen kulttuurisesta identiteetistä pitäen sisällään muun muassa yhteiset verisiteet (esim. Hall 2003, 92–93). Vaikka etnisyys nähdäänkin yhä enemmän identiteetti-käsitteen tavoin joustavana eikä ajallisesti muuttumattomana, sen käyttö kansainvälisesti adoptoitujen kohdalla on osin ongelmallista, kun adoptiopeheestä puuttuvat verisiteet. Lisäksi etnisyyteen läheisesti liitetty uskonto ja kieli ovat adoptoiduilla samat kuin kantaväestöllä. Näiden argumenttien vuoksi olen päättänyt käyttämään tutkimuksessa kulttuurisen identiteetin käsitettä.

Kun kysyin haastatteluissa aikuisilta adoptoiduilta, mihin kansalliseen ryhmään he (ensisijaisesti) katsoivat kuuluvansa, oli vastaus aina: *suomalaisuuteen*. Adoptoitujen vastaukset voidaan kuitenkin jakaa kahteen ryhmään: heihin, jotka kokevat itsensä "täysin suomalaisiksi" ja heihin, jotka korostivat puheessaan myös synnyinmaataan ja identifioituivat osin myös siihen.

Guatemalassa syntynyt nuori mies kuvastaa vahvasti suomalaista identiteettiä: *"Ainut mikä muistuttaa on peilikuva, että aamulla kun menee peilin eteen niin ainii, mä oon tummaihoinen."*

Adoptoidut, jotka kokivat itsensä hyvin suomalaisiksi, korostivat puheessaan eroavansa kantaväestöstä vain ulkonäkönsä vuoksi. Yksi haastateltava sanoo, että jos häntä ei näkyisi, kukaan ei osaisi epäillä hänen olevan millään tavoin valtaväestöstä poikkeava. Haastateltavat, jotka kokivat itsensä täysin suomalaisiksi, eivät osoittaneet juurikaan kiinnostusta synnyinmaataan kohtaan. Eräs haastateltava sanoi kärjistäen, että *"hyvä kun tietää synnyinmaansa pääkaupungin"*.

Intiassa syntynyt nuori nainen puolestaan esittää monimuotoisempaa kuvaa itsestään: *"Mä voisin sanoa, että mun identiteetti on kaksipuolinen, mutta se ei oo niinku sillä lailla, että voi vetää viivan siihen väliin"*

vaan että ne sulautuu aika paljon toisiinsa. (synnyinmaa Intia).

Kolme haastateltua kuudesta kokivat, että heidän persoonassaan on jotain synnyinmaan tuomaa, ei-suomalaista: esimerkiksi temperamenttisuus tai spontaanius. Ne adoptoidut, joka identifioituivat suomalaisuuden lisäksi synnyinmaahansa, olivat myös kiinnostuneempia synnyinmaastaan. He saattoivat kuunnella synnyinmaansa musiikkia, keräillä maahan liittyviä esineitä ja haaveilla synnyinmaan kielien opiskelusta.

Ainoastaan kaksi kuudesta haastellusta oli käynyt adoption jälkeen synnyinmaassaan, kaksi haaveili jossain vaiheessa käyvänsä, kun taas kaksi haastateltavaa eivät tunteneet erityistä halua vierailla synnyinmaassaan. Norjalainen adoptiotutkija Signe Howell (1999, 44) toteaa, usein virheellisesti oletettavan, että kaikilla adoptoiduilla olisi luonnollinen halu etsiä juurensa. Monen kohdalla juurien etsimiseen ei ole realistisia mahdollisuuksia tai edes halua.

Erilaisuuden ja rasismien kokemuksia

Identifikaatio tiettyyn ryhmään tapahtuu sisäpuolelta joko yksilön tai ryhmän toimesta (omakuva) ja kategorisointi ulkopuolelta jopa niin, että emme sitä itse huomaa (julkinen kuva) (Jenkins 1996). Nimenomaan tämä ulkopuolinen kategorisointi näkyy pahimmillaan syrjintänä ja rasismina. Kategorisointi on nopeaa ja usein tiedostamatonta, eikä sitä aina edes lausuta ääneen. Se voi Anna Rastaan (2002) esimerkin tavoin näkyä katseissa, jotka kertovat, että "olet erilainen". Adoptoitujen arjessa erilaisuuden kokeminen näytetään niin puheissa, katseissa kuin jossain tapauksissa myös tekoina. Kansallisuuden kyseenalaistaminen ja alkuperästä kyseleminen on tavallista kansainvälisesti adoptoitujen elämässä. Osa haastateltavista koki myös hyväntahtoisen kiinnostuksen alkuperästään kiusalliseksi. Kiinnostava yksityiskohta on, että kansainvälisesti adoptoiduille puhutaan usein ensikon-taktissa englantia.

Haastattelemillani adoptoiduilla oli hyvin erilaisia käsityksiä siitä, ovatko he kokeneet rasismia Suomessa. Suurin syy tähän lienee haastateltujen erilaiset määritelmät rasismille. Kaksi haastateltavaa määritteli rasismien hyvin klassisella tavalla: rasismia ei ole värien näkeminen, vaan niiden eriarvoistaminen.

Myös kahdella nuorella miehellä vastaukset olivat hyvin samankaltaiset: rasismi on tietoisista vihaa. Nämä nuoret miehet eivät laskeneet esimerkiksi huutamista kadulla yksioikoisesti rasismiksi, koska tätä saatettiin tehdä vain "huvikseen". Heidän mukaansa rasismi on aate eli sitä, kun ihminen tiedostaa, miksi ajattelee tietyllä tavalla erinäköisistä ihmisistä. Tällaisia "todellisia" rasisteja nämä nuoret miehet eivät kerro juurikaan tavanneensa. Rastas (2004, 42) sanoo, että kun vain äärimmäisen pahat asiat määritellään rasismiksi, mahdollistuu omien kokemusten vähättely ja jopa mitätöinti.

Moni haastateltava toi esille kiusaamisen kokemuksia erityisesti ala-asteelta. Kiusaamisessa käytettiin aseina nimenomaan erilaista ulkonäköä tai jopa argumenttia, että "eihän sun vanhemmat edes ole sun oikeita vanhempia". Bangladeshista adoptoitu nuori nainen toi esille työkokemuksensa asiakaspalvelutehtävissä, jossa hän oli muutaman kuukauden aikana kokenut runsaasti rasismia ja syrjintää asiakkailtaan. Hänen ammattitaitonsa kyseenalaistettiin tummemman ihonvärin vuoksi ja hän joutui päivittäin vastaamaan henkilökohtaisiin kysymyksiin alkuperästään. Hän myönsi haastattelussa, että tämä ikävä työkokemus sai hänet tuntemaan itsensä vähemmän suomalaiseksi kuin ennen. Yksi haastateltava kertoi joutuneensa skinien hyökkäyksen kohteeksi, mutta hän onnistui pakenemaan tilanteesta. Dan-Olof Rooth (2002) on tutkinut Ruotsiin adoptoitujen sijoittumista työelämään. Roothin tutkimuksen mukaan adoptoidut, joilla on ruotsalaisesta kantaväestöstä poikkeava ulkonäkö, sijoittuvat työmarkkinoilla huomoinnemmin kuin ne adoptoidut, joiden ulkonäkö ei poikkeaa ruotsalaisesta kantaväestöstä. Eroja syntyperäisten ruotsalaisten ja Pohjois-Euroopasta adoptoitujen välillä ei löytynyt.

Rasismi jaetaan vanhaan ja uuteen rasismiin, joista vanha rasismi perustuu fyysisten piirteiden erotte luun ja uusi rasismi perustuu kulttuuriseen erontekoon (Giddens 2001, 252). Uusrasismissa sanoudutaan irti "rotujen" hierarkiasta ja sen sijaan sanotaan ihmisten luonnostaan elävän mieluummin (kulttuurisesti) kaltaistensa kanssa (Miles 1994, 95). Kansainvälisesti adoptoitujen kohtaamaa rasismia voidaan siten pitää ulkonäköön perustuvana, ns. vanhana rasismina, sillä kulttuurisista eroavaisuuksista ei ole. Etnisen hierarkian käsitettä käytetään kuvaamaan kantaväestön suhtautumista eri kansallisuusryhmiin. Suomalaisen mielissä maahanmuuttajien kansallisuusryhmiä

suosituimpia ovat pohjoismaalaiset ja englantilaiset. Etnisen hierarkian loppupäässä ovat muun muassa somalit, arabit, kurdit ja venäläiset. Hierarkian häntäpäätä pitävät kansallisuudet ovat useimmiten uskonnollisesti, kulttuurisesti ja ulkonäöllisesti kantaväestöstä poikkeavia. Poikkeuksena ovat venäläiset, jotka lienevät epäsuosittuja lähinnä kulttuurihistoriallisista syistä. (Jaakkola 2005.)

Kiinnostavaa on, että venäläisten ollessa etnisen hierarkian yksi epäsuosituimpia kansallisuusryhmiä, se on ollut yhdessä Kiinan kanssa suosituimpia kansainvälisen adoption lähtömaita Suomessa. Heikki Parviainen (2003) pohtii, että suomalaisten suhtautuminen (kantaväestöstä poikkeavan näköisiin) ulkomaalaisiin voisi vaikuttaa siihen, että suomalainen adoptiovanhempi valitsee adoption lähtömaaksi Venäjän. Näin lapsi on mahdollisimman samannäköinen kuin adoptiovanhemmat ja luultavasti välttyy arjessaan paremmin rasismien kokemuksilta. Venäjän suosioon adoption lähtömaana vaikuttanee myös maantieteellinen läheisyys ja tietoisuus sikäläisten lastenkotien oloista. Adoption lähtömaan valintaan vaikuttavat luonnollisesti myös adoptioprosessin kesto kyseisessä maassa ja kohdemaan asettamat kriteerit adoptiohakijoille.

Neuvottelun avulla suomalaiseksi

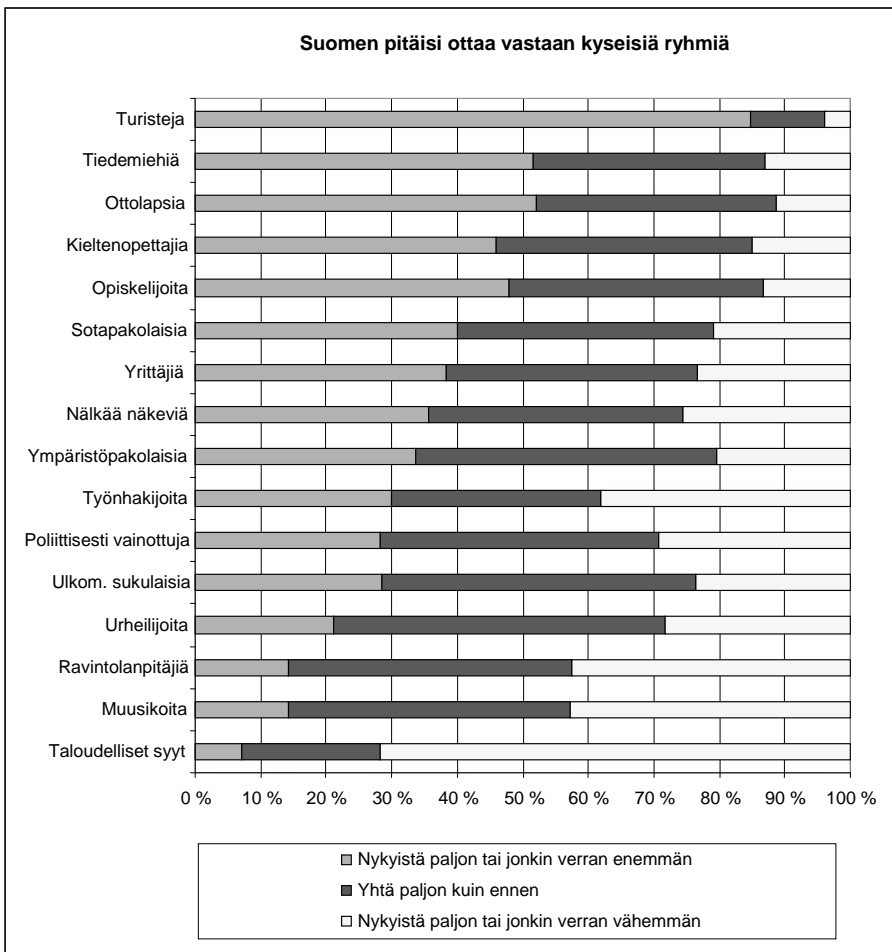
Vaikka identiteetin määrittelyä voidaan tehdä molemmin puolin, "kulttuurisessa ytimessä" olevilla näyttää olevan suurempi määrittelyvalta (Huttunen 2004, 154). Kirsi Juhilan (2004) mukaan kulttuurinen kategorisointi synnyttää niin sanottuja leimattuja identiteettejä, jolloin kategorisoinnin kohteeksi joutunut pyrkii ottamaan niihin etäisyyttä vastapuolen avulla. Vastapuhetta on kaikki se toiminta, jolla kyseenalaiseetaan vakiintuneita kategorioita. Niin kansainvälisesti adoptoidut kuin muutkin maahanmuuttajat joutuvat neuvottelemaan identiteetistään ja niistä ominaisuuksista, joita heihin samaistettuihin kategorioihin liitetään. Erityisen haastavaa tämä on niiden kohdalla, joiden identiteetteihin liittyy ns. stigmatisointia eli sosiaalista leimaamista (Goffman 1981).

Haastattelujen perusteella voidaan sanoa, että kansainvälisesti adoptoidut nuoret eivät yleensä saa suomalaisuutta ensikontaktissa. Kantaväestöstä poikkeava ulkonäkö liitetään ei-suomalaisuuteen, jolloin suo-

malaisuuden saavuttaminen muiden silmissä vaatii neuvottelua. Adoptoidut ovat tottuneita vastaamaan alkuperäänsä koskeviin kysymyksiin, sillä uusia ihmisiä tavattaessa alkuperä ja adoptiotausta tulevat miltei aina puheeksi. Monet haastateltavat kertoivat tuovansa taustansa omaehtoisesti esille usein jo ensikontaktissa tavatessaan ihmisiä esimerkiksi uudessa harrastuksessa tai työssä. Haastateltavat kertovat, että monen ihmisen reaktiot heitä kohtaan muuttuvat, kun he kertovat adoptiotaustaan. Adoptio voi olla vastapuolen mielestä jopa "*vähän siistii*", vaikka suhtautuminen muihin maahanmuuttajaryhmiin ei olisi yhtä myönteistä. Kansainvälisesti adoptoitujen tilanne on muita maahanmuuttajaryhmiä siinä mielessä helpompi, että kantaväestö suhtautuu adoptioon monia muita maahanmuuttosyitä positiivisemmin (ks. kuvio 2). Adoptio näyttää jopa toimivan eräänlaisena suojana, joka voi estää syrjintää ja rasismia.

Juhila (2004) erottelee kaksi vastapuolen strategiaa: tavallisuusretoriikan ja erojen politiikan. Näiden strategioiden avulla voidaan neuvotella kulttuurisista kategorioista vaihtoehtoisten identiteettien saavuttamiseksi. Vastapuolen strategioista tavallisuusretoriikkaa käyttävä korostaa itseään "ihan tavallisena", kun taas erojen politiikan avulla pyritään tekemään (positiivisia) eroja kulttuuriseen kategoriaan sekä korostetaan identiteetin moninaisuutta ja suhteellisuutta. Haastatellut adoptoidut kertoivat käyttävänsä näitä molempia vastapuolen strategioita arjessaan. Myös haastattelupuheessa näitä strategioita käytettiin.

Tavallisuusretoriikan keinoin moni haastateltava mainitsi esimerkiksi olevansa "*niin suomalainen kuin olla voi*". Varsinkin nuorena tavallisuuden korostaminen on tutkimusten mukaan yleistä (Tolonen 2002). Toisaalta haastateltavat käyttivät myös erojen politiikkaa neuvottelun strategiana eli he tekivät puheessaan eroja niin muihin maahanmuuttajaryhmiin kuin myös toisiin adoptoituihin. Tämä on varsin ymmärrettävää, lähtihän koko tutkimus tavallaan siitä oletuksesta, että kansainvälisesti adoptoitu on jollain tapaa erilainen. Intiasta adoptoitu nuori mies käytti haastattelussa tilannetta hyväkseen ja sanoi, ettei tunne itseään niinkään erilaiseksi, vaan erikoiseksi. Oma erilaisuus koettiin aikuisena (myös) positiivisena asiana. Mielenkiintoista oli, että eroa tehtiin tietyin paikoin myös suomalaisuuteen. Stereotyyppisestä suomalaiskuvasta ja siihen liitetystä negatiivisesta tahdottiin usein irrottautua.

Kuvio 2. Suomalaisten suhtautuminen (%) eri syistä maahan muuttaviin vuonna 2003 (Jaakkola 2005).

Pohdinta

Varsinkin Pohjoismaissa on saatu tutkimustuloksia siitä, että kansainvälisesti adoptoidut voisivat muuta väestöä huonommin (mm. Cederblad et al. 1999; Irhammar & Bengtsson 2004). Ruotsalainen tutkija, itsekin Koreasta adoptoitu, Tobias Hübinette suhtautuu kriittisesti koko kansainväliseen adoptioon. Hänen mukaansa kansainväliset adoptoidut ovat osa ”uhrien diasporaa” (victim diaspora), joka on syntynyt traumaattisten tapahtumien johdosta. (Hübinette 2004). Kansainvälisen adoption oikeutuksesta käydään vilkasta keskustelua puolesta ja vastaan. Toisin kuin usein ajatellaan, kaikki kansainväliseen adoptioon annetut lapset eivät ole orpoja, jotka ovat vailla kotia. Moni biologinen äiti luovuttaa lapsen äärimmäisen köyhyyden vuoksi (esim. Högbäck 2008). Jos kansainvälistä adoptiota perustellaan lapsen parhaalla, voidaan asettaa kyseenalaiseksi oletus siitä, että

lapsella olisi parempi kasvaa länsimaassa. Onko kansainvälisen adoption hinta se, että adoptoidut voivat uudessa kotimaassaan kantaväestöä huonommin ja kohtaavat rasismia?

Kaikki kuusi haastateltavaa identifioituivat ensisijaisesti suomalaisuuteen. Osa heistä koki synnyinmaan näkyvän vain kantaväestöstä poikkeavana ulkonäkönä eikä näillä adoptoiduilla ollut erityistä kiinnostusta synnyinmaataan kohtaan. Toiselle osalle haastateltavista synnyinmaa näytteli suurempaa roolia elämässä ja sen koettiin olevan osa identiteettiä. Synnyinmaan identiteetti ylläpito oli tosin näillekin vaikeaa maantieteellisen etäisyyden ja esimerkiksi kielimuurin vuoksi. Synnyinmaa voi näyttäytyä adoptoidun elämässä "harrastuksena" ja aktiivisena kiinnostuksena.

Kaikki haastattelut adoptoidut toivat esille erilaisuuden kokemustaan, jotka saattoivat näkyä arjessa eleinä, sanoina tai tekoina. Hyvin yleistä on, että adoptoitu joutuu vastaamaan hyväntahtoisinkin kyselyihin alkuperästä ja biologisista vanhemmista.

Haastatteluissa esille tulleita negatiivisia erilaisuuden kokemuksia olivat muun muassa loukkaava huutelu kadulla, kiusaaminen koulussa, syrjintä työpaikalla ja rasistinen hyökkäys. Tosin toiset haastateltavista kertoivat välttyneensä suuremmalta syrjinnältä. Kantaväestöstä poikkeava ulkonäkö liitetään vahvasti ulkomaalaisuuteen tai pakolaisuuteen, jolloin adoptoidun on neuvoteltava suomalaisuudestaan ympäristön kanssa. Usein lyhyt selostus omasta adoptiotaustasta riittää. Adoptio maahanmuuttosyynä on yksi hyväksytyimpiä ja positiivinen asenne adoptioon helpottaa adoptoituja arjen kohtaamisissa.

Kirjallisuus

Cederblad, Marianne, Höök, Börje, Irhammar, Malin & Mercke, Ann-Mari (1999). Mental health in international adoptees as teenagers and young adults.

- An epidemiological study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 8, pp. 1239-1248.
- Giddens, Anthony (2001). *Sociology*. Polity Press. Cambridge.
- Goffman, Erving (1981). *Stigma: Notes on the Management of Spoilt Identity*. Penguin Books.
- Grotevant, Harold D. (1997). Coming to terms with adoption: The construction of identity from adolescence into adulthood. *Adoption Quarterly*, 1, pp. 3-27.
- Hall, Stuart (1999). *Identiteetti*. Vastapaino. Tampere.
- Hall, Stuart (2003). *Erilaisuus*. Vastapaino. Tampere.
- Howell, Signe (1999). Biologizing and de-biologizing kinship: some paradoxes in Norwegian transnational adoption. Teoksessa Anne-Lise Rygvold, Monica Dalen & Barbro Saetersdal (toim.) *Mine – Yours – Ours and Theirs. Adoption, Changing Kinship and Family Patterns*. Oslo: Department of special needs education, University of Oslo.
- Huh, Nam Soon & Reid, William J. (2000). Intercountry, transracial adoption and ethnic identity. A Korean example. *International Social Work*, vol. 43 (1), pp. 75-87.
- Huttunen, Laura (2004). Kasvoton ulkomaalainen ja kokonainen ihminen: marginalisoiva kategorisointi ja maahanmuuttajien vastastrategiat. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta*. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Gaudeamus. Helsinki.
- Hübinette, Tobias (2004). Adopted Koreans and the Development of Identity in the 'Third Space'. *Adoption & Fostering*, vol. 28 (1) pp. 16-24.
- Hübinette, Tobias (2002). Sverige unikt som adoptionsland. *Välfärd* 2, pp. 3-5.
- Högbacka, Riitta (2008). The Quest for a Child of One's Own: Parents, Markets and Transnational Adoption. In *Journal of Comparative Family Studies*, Volume XXXIX:3, Summer 2008, pp. 311-330.
- Irhammar, Malin & Bengtsson, Hans (2004). Attachment in a Group of Adult International Adoptees. *Adoption Quarterly*, vol. 8 (2), pp. 1-25.
- Jaakkola, Magdalena (2005). Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987-2003. Työministeriö, työpoliittinen tutkimus 286. Työministeriö. Helsinki.
- Jenkins, Richard (1996). *Social Identity*. Routledge. London.
- Juhila, Kirsi (2004). Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta*. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus.
- Miles, Robert (1994). *Rasismi*. Vastapaino. Tampere.
- Mylläri, Anu (2006). *Adoptoitu*. Otava. Helsinki.
- Parviainen, Heikki (2003). Kansainvälinen adoptio-toiminta Suomessa vuosina 1970-2000. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja E 15/2003. Väestöliitto. Helsinki.
- Rastas, Anna (2002). Katseilla merkityt, silmännähdn erilaiset. Lasten ja nuorten kokemuksia rodullistavista katseista. *Nuorisotutkimus*, 3/2002, pp. 3-17.
- Rastas, Anna (2004). Miksi rasismien kokemuksista on niin vaikea puhua? Teoksessa A. Jokinen, Laura Huttunen & A. Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta*. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Gaudeamus. Helsinki.
- Rooth, Dan-Olof (2002). Adopted Children in the Labour Market – Discrimination or Unobserved Characteristics? *International Migration*, vol. 40 (1), pp. 71-98.
- Small, John (2003). In the Interest of the Black Child: Race, Culture, Identity and Transracial Adoption in Britain. *IDEAZ*, vol. 2 (1), pp. 81-95.
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (2008). Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2007. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Helsinki.
- Tiilikainen, Marja & Martikainen, Tuomas (2007). Yhteenveto ja keskustelu. Teoksessa Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (toim.) *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, työ ja perhe*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 46/2007. Väestöliitto. Helsinki.
- Tolonen, Tarja (2002). Suomalaisuus, tavallisuus ja sukupuoli nuorten näkemyksissä. Teoksessa Tuula Gordon, Katri Komulainen & Kirsti Lempiäinen (toim.) *Suomineiton hei! Kansallisuuden sukupuoli*. Tampere: Vastapaino.
- Tuan, Mia & Shiao, Jiannbin (2004). A Sociological Approach to Race, Identity and Asian Adoption. American Sociological Association, 2004 Annual Meeting. San Francisco.
- Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.
- Virkki, Heidi (2006). Suomalaisuuden peilissä – kansainvälisesti adoptoitujen kokemuksia suomalaisuudesta ja erilaisuudesta. Pro gradu –tutkimus. Tampereen yliopisto.

Kaupunkialueiden nettomaassamuuton supistuminen ja siihen yhteydessä olleet tekijät 2001–2008

Homo mobilis-liikkuva ihminen -seminaarissa Turussa 15.12.2009 pidetty esitelmä

Matti Saari

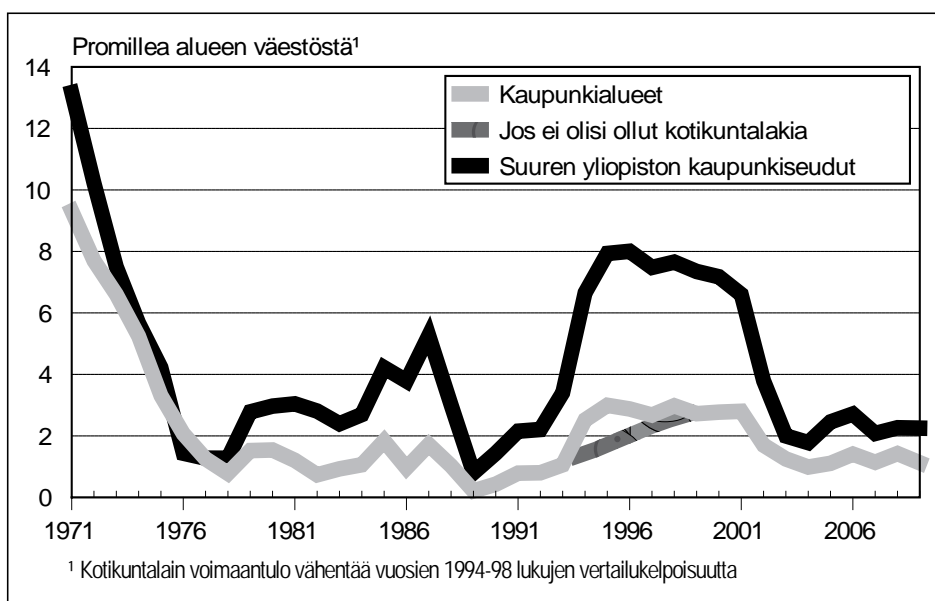
1. Johdanto

Väestön keskittymisen on havaittu selvästi vähentyneen Suomessa vuosina 2000–2005. Suurten yliopistokaupunkiseutujen kokonaisnettomuutto 1 000 henkeä kohti (kokonaisnettomuuttaneisuus) on vuosina 2004–2005 pudonnut suunnilleen puoleen vuosien 2000–2001 tasosta. Kokonaisnettomuuttaneisuus on selvästi kasvanut monialaisilla kaupunkiseuduilla samoin kuin erityyppisillä maaseutualueilla vastaavana ajanjaksona. (Saari & Nevalainen 2006) Maahanmuuton voimakas kasvu on lisännyt väestön keskittymistä vuoden 2005 jälkeen. Toisaalta maassamuuton osuus prosessissa on jäänyt pieneksi, sillä kaupunkialueiden nettomaassamuutto ei ole juuri suurentunut (ks. Suomen tilastollinen vuosikirja 2009, 146).

Vuosina 1966–1970 kaupungistuminen oli vielä voimakasta ja laaja-alaista, ja lähes kaikki Suomen suuret ja keskisuuret kaupunkiseudut saivat muuttovoittoa maassamuutossa (Rannikko 1980, 77–82). Kaupunkialueiden nettomaassamuutto 1 000 henkeä kohti (nettomaassamuuttaneisuus) oli tuolloin noin yksi (kuvio 1). Tämän jälkeen on jääty selvästi jälkeen näin voimaperäisestä ja laaja-alaisesta alueellisesta keskittymisestä. Keskittymisen huippuvuosina 1990-luvulla kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuus oli noin 3 promillea. Keskittyminen oli kuitenkin poikkeuksellista 1990-luvulla sikäli, että se tapahtui vain muutamal-

le suurimmalle kaupunkiseudulle. Jos otetaan rajatusti mukaan vain suuret yliopistolliset kaupunkiseudut, niin havaitaan, että tällä alueellisesti pienellä vyöhykkeellä keskittyminen on ollutkin kohtalaisen voimakasta. Nettomaassamuuttaneisuus oli vyöhykkeellä peräti 7–8 promillea tuhatta henkeä kohti vuosina 1994–2001.

Muutaman suurimman kaupunkiseudun nettomaassamuuttaneisuuden laskun vuosina 2001–07 käänköpuolena on ollut maaseudun nettomaassamuuttaneisuuden kasvu. Jokaisen kolmen eri maaseutuyöhykkeen nettomaassamuuttaneisuus on kasvanut vuosina 2001–07 (kuvio 2). Erityisesti on suurentunut kaupunkien lähimaaseudun nettomaassamuuttaneisuus. Taloudellinen laskusuhdanne ei ole odotusten vastaisesti supistanut vuonna 2009 kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuutta eikä suurentanut ydinmaaseudun nettomaassamuuttaneisuutta. Odo-

Kuvio 1. Kaupunkialueiden nettomassamuutto 1971–2009.

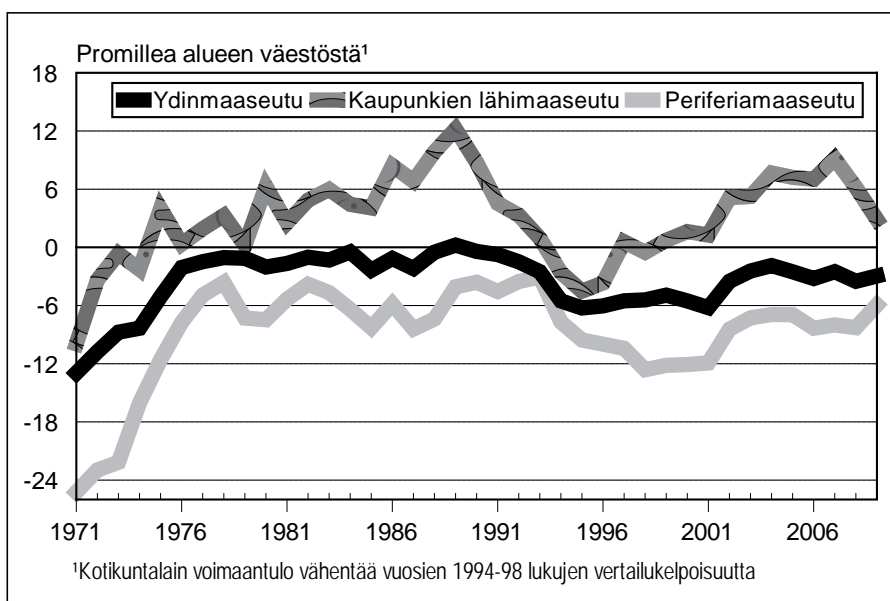
Kirjoittaja Matti Saari on Tilastokeskuksen yliaktuaari.

tusten mukaisesti taloudellinen las-
kusuhdanne on suurentanut harvaan
asutun maaseudun nettomaassa-
muuttaneisuutta. Kaupunkien lähi-
maaseudun nettomaassamuuttaneis-
suuden kehitys on välillä seurannut
kaupunkialueiden ja välillä muun
maaseudun nettomaassamuuttaneis-
suuden kehitystä.

Nuorten maassamuuttaneisuus
maaseudulta kaupunkiseuduille on
selvästi supistunut ja 30–39-vuo-
tioiden maassamuuttaneisuus kau-
punkiseuduilta maaseudulle on li-
sääntynyt suhteellisen paljon vuo-
sina 2001–2007. Kaupunkien lähi-
maaseudulla nettomaassamuutto on
kohonnut erityisen selvästi 2000-lu-
vun alussa. Muuton motiiveja selvit-
täneissä tutkimuksissa asumissyiden
on havaittu olevan yleisimpiä syitä kaupunkialueilta
maaseudulle muuttoon (Virtanen 2003, 46). Elämän-
vaihetekijät ovat yhdessä muiden syiden kanssa suu-
rin selittävä tekijä, mutta jos tämä kaksi motiiviryh-
mää erotellaan toisistaan, niin asumistekijät ovat il-
meisesti tärkein muuton motiivi.

Pendelöinti onkin jatkuvasti lisääntynyt 2000-lu-
vun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Vilkastu-
neen kaupunkiseuduilta kaupunkien lähimaaseudul-
le muuton on todettu olevan keskeinen kaupunkialu-
eiden nettomaassamuuton laskuun yhteydessä oleva
tekijä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä
(Aro 2007, 286). Henkilöt ovat lisääntyvästi muutta-
neet kaupunkiseuduilta niiden rajan ulkopuolelle säi-
lyttäen muuton yhteydessä kaupunkiseudulla sijaitse-
van työpaikkansa. **Kuntamuuttoa pidetään paikallismuut-
tona, kun henkilö muuttaa toiseen kuntaan
työssäkäyntikuntaa vaihtamatta.** Paikallismuuton
vastakkaissuuntaisen muuttovirran on oletettu pysy-
neen ilmeisesti melko muuttumattomana, koska sen
kehityksestä tai tasosta ei tutkimuksissa ole yleensä
ollut mainintoja.

Suurehkon väestön keskittymisen 1990-luvulla
Suomessa on katsottu liittyneen globalisoitumiseen,
jonka oloissa parhaiten pystyvät menestymään riit-
tävän suuret ja monipuoliset kaupunkiseudut (Ok-
ko 2004). Suuret ja teollisuusvaltaiset kaupunkiseu-
dut alkoivat 1990-luvun alun laman jälkeen kasvaa

Kuvio 2. Kuntamuuton nettomuutto eräillä maaseutualueilla 1971–2009.

taloudeltaan erityisesti maaseutualueita nopeammin
(Myrskylä 1998). Keskimääräistä suurempi talou-
den kasvu ei ole ollut selvässä yhteydessä 1990-lu-
vun analyyseissa keskimääräistä suurempaan netto- ja
tulomaassamuuttaneisuuteen (Hämäläinen & Böcker-
man 2004). 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymme-
nellä tapahtunutta kaupunkialueiden netto- ja tulo-
maassamuuttaneisuuden supistumisen yhteyttä näi-
den alueiden talouden supistumiseen Suomessa ei ole
juurikaan tutkittu.

Talouden kasvuvauhti on ollut nopeaa tällä vuosi-
kymmenellä, minkä voidaan olettaa vaatineen paljon
uutta työvoimaa erityisesti kaupunkialueilla. Perinteis-
esti kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuus on
vaihdellut talouden kasvuvauhdin mukaan (ks. esim.
Lewis 1982). Työvoiman suurta kysyntäongelmaa on
helpottanut se, että nettomaahanmuutto on Suomes-
sa kasvanut ripeästi vuosikymmenen loppupuoliskol-
la kansainvälisen muuttoliikkeen rajoitusten supistut-
tua. Kaupunkiseutujen merkittävimäksi väestöä li-
sääväksi tekijäsi onkin tullut syntyneiden enemmyy-
den jälkeen nettomaahanmuutto. Paljoakaan ei ole
kuitenkaan tutkimusta siitä, millainen yhteys kau-
punkialueiden kokonaisnettomuutolla ja Suomen ta-
louden kasvulla ollut yhteyttä vuosina 2000–2008,
kun kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuus ei
enää ole ollut yhteydessä Suomen bruttokansantuot-
teen (BKT:n) kasvuprosenttiin.

2. Tutkimuksen tarkoitus

Tässä esityksessä tarkastellaan myös paikallismuuton tulo- ja lähtömuuttaneisuutta maaseudun eri vyöhykkeillä vuonna 2006, jotta saadaan selville paikallismuuton tulomuuttaneisuuden väestöä lisäävän vaikutuksen ohella myös paikallismuuton nettomuuttaneisuuden vaikutus väestönkasvuun. Artikkelissa tarkastellaan 30–34-vuotiaiden ikäryhmää, sillä tämän ikäryhmän muuttokäyttäytyminen on yleisimmin yhteydessä keskimääräistä suurempiin ikäryhmittäisiin nettomaassamuuttaneisuuksiin ydinmaaseudun yli 25-vuotiailla. Samoin selvitetään kaukomuuton tulo- lähtömuuttaneisuutta maaseudun eri vyöhykkeillä 30–34-vuotiailla. Artikkelissa selvitetään, kuinka paljon paikallismuutto vuonna 2006 maaseudun erivyöhykkeillä lisäsi väestöä 30–34-vuotiaissa. Lisäksi tarkastellaan, vaikuttiko paikallismuutto kaukomuuttoa enemmän kaupunkien lähimaaseudulla 30–34-vuotiaiden väestönkasvuun.

Artikkelissa myös tarkastellaan, onko 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä tapahtuneella kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuuden supistumisella yhteyttä maaseudun talouden suhteelliseen kasvuun. Maaseudun nuorten lähtömaassamuuttaneisuus ja kaupunkiseutujen tulomaassamuuttaneisuus on nuorilla supistunut, kun maaseudun talous on kasvanut nopeasti. Artikkelissa selvitetäänkin, onko 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä kaupunkiseutujen talouden kasvu muihin alueisiin nähden supistunut 1990-luvusta, mikä selittäisi kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuuden supistumista.

Artikkelissa tarkastellaan myös, onko työvoiman kansainvälisen liikkuvuuden esteiden vähentäminen muuntanut perinteistä yhteneväistä vaihtelua kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuuden ja koko maan BKT:n kasvuprosentin välillä. Lisäksi selvitetään, missä määrin kaupunkialueiden kokonaisnettomuuttaneisuus vaihtelee koko maan BKT:n kasvun kanssa vuosina 1976–2006.

3. Aineistot ja käsitteet

Artikkelin aineistona on Tilastokeskuksen kuntamuuton (kuntien välinen muutto) tilasto muuttokunnan mukaan 1971–2009. Aineisto käsittää taulukot tulo-, lähtö- ja nettomuutosta. Lisäksi väkiluvusta ja netto-

maahanmuutosta on ollut käytössä Tilastokeskuksen kunnittaiset tiedot vuosilta 1970–2009. Kuntakohtaisia tietoja on laskettu yhteen muuttaneisuusalueiden muodostamiseksi silloin, kun alueellisesti vierekkäisten kuntien tulomuuttaneisuus on 2000-luvun alussa ollut suunnilleen yhtä suurta. Kukin muuttaneisuusalue käsittää yhden tai muutaman kunnan. Kaupunkimaisten kuntien ympäristössä muuttaneisuusalueeksi on asetettu se kaupunkiseutu, johon kuuluvat kunnat on määritelty Tilastokeskuksen väestötilaston kaupunkialue-luokituksen mukaan. Kunnan kuuluminen toisen kunnan kaupunkiseutuun on määritetty kunnan suurimman pendelöintivirran mukaan. Luokituksen mukaan Helsingin seutu esimerkiksi käsittää yhdeksän kuntaa. Suuriksi yliopistollisiksi kaupunkiseuduiksi on määritelty Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun ja Jyväskylän kaupunkiseudut Antikaisen (2001) luokitteluja seuraten. Näistä neljää viimeksi mainittua kutsutaan yhteisnimellä teknologia-keskukset. Kaupunkiseuduilla tarkoitetaan tässä niitä kaupunkialueita, joissa on kaksi tai useampaa kuntaa. Kullekin maaseutumaiselle muuttaneisuusalueelle on määritelty väestöltään suurimman kunnan mukainen kehittyneisyysvyöhyke maaseudun kolmijaon mukaan (ks. Suomen maaseututyypit 2006, 2006).

Vuoden 2006 kuntamuuton muuttokohtaisesta aineistosta 2006 on muodostettu aineisto, josta on poistettu muuttaneisuusalueiden sisäiset muutot. Tapauksille on haettu työpaikan kunta vuoden 2005 ja 2006 lopussa Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston aineistoista. Aineistosta on tulostettu taulukko, jossa on muuttaneisuusalueiden tulo- ja lähtöpaikallismuutto iän ja kehittyneisyysvyöhykkeen mukaan. Paikallismuutolla tarkoitetaan muuttoa, jossa työssäkäynnin kunta ei muutu vuoden aikana. Ei-työlliset muuttajat sekä lähtö- että tulotilanteessa on luokiteltu muiksi kuin paikallismuuttajiksi (kaukomuuttajiksi). Taulukkoon on sitten lisätty muuttaneisuusalueiden välisen kaukomuuton tulomuutto ja lähtömuutto sekä väkilukutiedot iän, muuttaneisuusalueen ja kehittyneisyyden mukaan.

Artikkelin kirjoittamista varten tekijä sai käyttöönsä Tilastokeskuksen taloudelliset olot -yksiköltä arvonlisäysaineiston (BKT-aineisto) kunnittain vuosina 1975–2006. Aineistosta muodostettiin muuttaneisuusalueiden BKT-aineisto vuosina 1975–2006. Kaupunkialueiden ja kaupunkiseutujen sekä koko maan bruttokansantuote laadittiin kunnittaisista tiedoista.

Tutkimuksessa on tuotettu kaupunkialueiden ja koko maan BKT:n kasvuprosentit vuosina 1976–2006, joiden suhteesta on myös laadittu indeksi.

Tutkimuksessa on ollut myös käytössä Tilastokeskuksen maakunta- ja kuntamuuton sekä väkilukujen ikäryhmittäiset tiedot kunnittain 1987–2008.

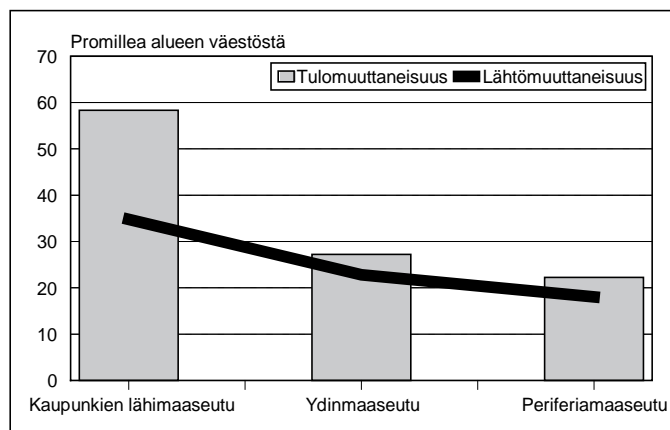
4. Tulokset

Paikallismuuton tulomuuttaneisuus ei juuri eronnut seutujen välisessä muutossa 30–34-vuotiailla lähtömuuttaneisuudesta ydin- ja harvaan asutulla maaseudulla (kuvio 3). Paikallismuuton nettomuuttaneisuus oli lisäksi pientä, noin viisi promillea. Lisäksi paikallismuuton tulomuuttaneisuus oli vilkkaukseltaan vähäistä.

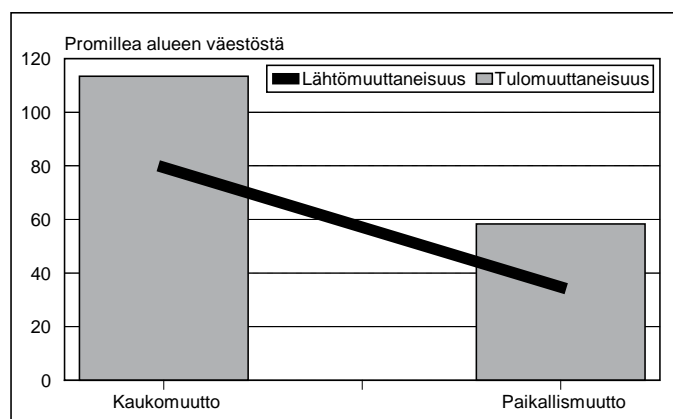
Kaupunkien lähimaaseudulla paikallismuuton tulomuuttaneisuuden merkitys oli odotetusti suuri, sillä tulomuuttaneisuus oli lähes kolminkertainen harvaan asutun maaseudun vastaavaan lukuun verrattuna. Yllättävä havainto oli se, että tällä vyöhykkeellä myös paikallismuuton lähtömuuttaneisuus oli 30–34-vuotiailla suuri, kaksinkertainen harvaan asutun maaseudun tasoon verrattuna. Nettomuuttaneisuus oli noin 2 prosenttia, mikä vaikuttaa suurelta, mutta luvun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon myös kaukomuuton vastaava luku. Kaukomuutossa tämä luku oli 3 prosenttia 30–34-vuotiailla (kuvio 4), joten paikallismuuton yhteyttä kaupunkien lähimaaseudun suureen nettomaassamuuttaneisuuteen näytetään liioitellun. Valtaosa kaupunkien lähimaaseudun nettomaassamuutosta, muuttovoitosta maan sisältä, tulee kaukomuutosta. Tässä saatua tulosta tukee hyvin Virtasen (2003) saama tulos, jonka mukaan vain 32 %:lla asumissyys oli pääasiällisin motiivi kaupunkiseuduilta maaseudulle muutossa. Vertailua vaikeuttaa hieman se, että Virtanen tutki 6–8 vuotta aikaisemmin tapahtuneita muuttoliikkeitä.

Kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuuden laskuun 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä näyttää siis liittyvän vahvasti kaukomuutto, varsinkin maassamuutto, joka on pääosaltaan työvoiman muuttoliikettä. Siksi on erityisen perusteltua vertailla kaupunkiseutujen talouden kasvuvauhtia muiden alueiden vastaavaan 1990-luvulla ja tällä vuosikymmenellä.

Kaupunkiseutujen talouden kasvuvauhdin muuttuminen 1990-luvusta koko maan ja muiden aluei-

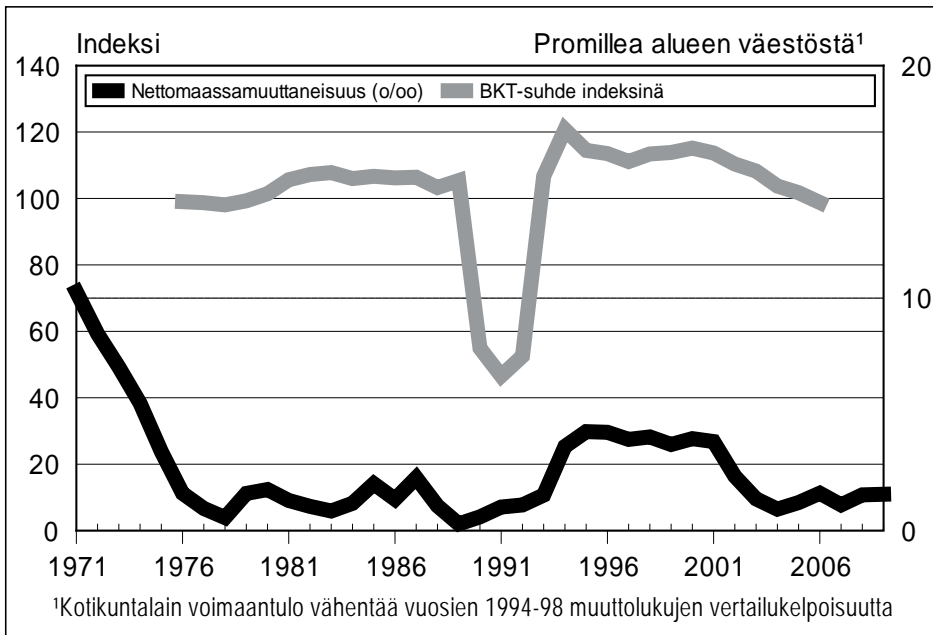
Kuvio 3. Paikallismuutto 30-34-vuotiaana maaseudun tyyppin mukaan 2006, promillea alueen (vastaavan) ikäryhmän väestöstä.

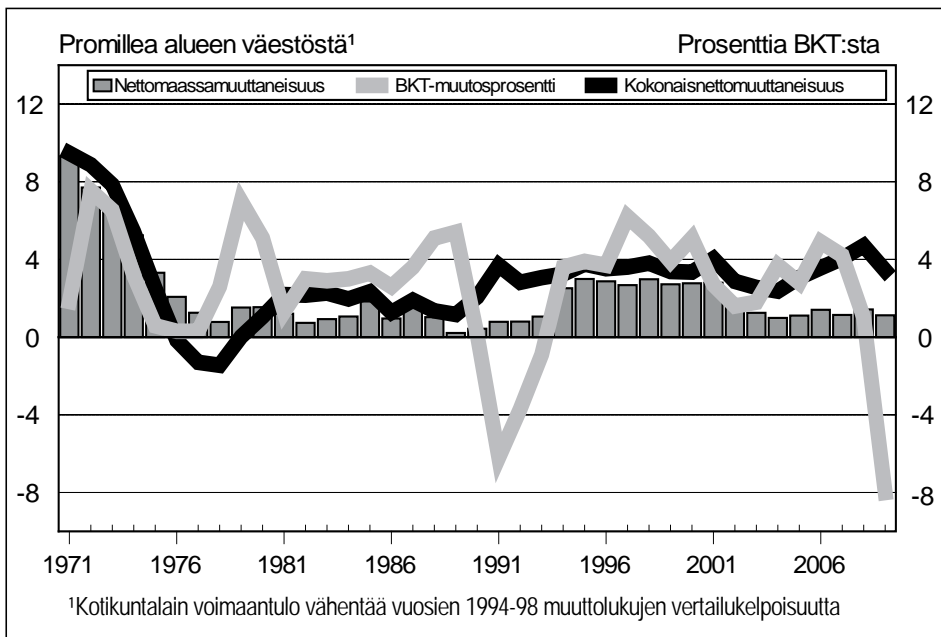
Kuvio 4. Paikallismuutto ja kaukomuutto 30-34-vuotiaana muuttosuunnan mukaan kaupunkien lähimaaseudulla 2006.

den talouden kasvuvauhdin mukaiseksi tällä vuosikymmenellä on selvästi nähtävissä kuvioista 5. Sekä kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuuden että BKT:n kasvuprosenttien suhde oli 1990-luvulla selvästi suurempia kuin tällä vuosikymmenellä. Kaupunkiseutujen ja maaseutualueiden talouksien kasvuvauhdin erojen kaventuminen on selvästi yhteydessä kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuuden laskuun. Tämä ei ole kuitenkaan johtanut maassamuuttaneisuuden vähentymiseen, sillä toisissa ikäryhmissä muuton hiljennettyä toisissa muutto on vilkastunut. Nuorten maassamuuttaneisuuden vähennyttä maaseudulla keski-ikäisten maassamuuttaneisuus on kohonnut kaupunkiseuduilla.

Kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuus on vaihdellut tasoerot säilyttäen Suomen BKT:n kas-

Kuvio 5. Kaupunkiseutujen nettomassamuuttaneisuus 1971–2009 ja BKT-muuttoprosentin suhde koko maan vastaavaan lukuun indeksinä 1976–2006.

Kuvio 6. Kaupunkialueiden nettomassamuutto ja kokonaisuutto promilleille 1971–2009 sekä Suomen BKT:n muutosprosentti 1976–2006.

vuprosentin kanssa 1980- ja 1990-luvuilla, mutta ei enää 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä (kuvio 6). Tällä vuosikymmenellä kaupunkiseutujen nettomassamuuttaneisuus on jäänyt yhä selvemmin jälkeen BKT:n kasvuprosenttiluvuista. Sen si-

voidaan tehdä vasta myöhemmin. Kun prosessi on kuitenkin ylittänyt selvästi alkuvaiheet eikä maaseudulle muuton suurenemisesta ole juuri merkkejä, niin on epätodennäköistä odottaa ikäluokan maaseudulle muutossa merkittävää kasvua.

jaan kaupunkialueiden kokonaisnettomuuttaneisuus on vaihdellut BKT:n kasvuprosentin mukaan lukuunottamatta 1990-luvun alkua. Tuolloin maahanmuuttajissa oli paljon inkeriläisiä paluumuuttajia, sillä laman vuoksi varsinainen työvoiman maahanmuutto oli vähäistä. Ulkomailla aikaisemmin asunutta väestöä on runsaasti tullut 2004–09 Suomen kaupunkialueille. Perinteinen säännönmukaisuus kaupunkialueiden nettomassamuuttaneisuuden ja BKT:n kasvun vaihtelussa on muuttunut koskemaan kaupunkialueiden kokonaisnettomuuttaneisuutta ja BKT:n kasvua.

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Suurten ikäluokkien kaupunkiseuduilta maaseudulle muuttamista eläkkeelle jäämisen yhteydessä ei ollut Siirtolaisuusinstituutin seminaaria varten tehdyssä tutkimuksessa juuri havaittavissa, vaikka 50–69-vuotiaiden maaseudun välinen muutto onkin lisääntynyt selvästi. Kun maaseudun kasvua ei ole lisännyt vuosina 2001–2006 maaseudun muuttovoittoja, vastakkaisuutaisen muuttovirran on täytynyt myös lisääntyä tällä ikäryhmällä. Suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämistä jatkuu vielä muutaman vuoden, joten lopullinen arvio suurten ikäluokkien sijaintipäätöksistä eläkeläisvuosinaan

Kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuuden laskuun vuosina 2001–2006 ei ole vaikuttanut niinkään ikäluokkien pieneneminen maaseudulla, vaan ydin- ja harvaanasutun maaseudun nettomaassamuuttaneisuuden lasku 15–25 -vuotiailla. Muutamana vuoden kuluttua ikärakennetekijät alkavat kuitenkin vaikuttaa vähentävästi ydin- ja harvaan asutulla maaseudulla nettomaassamuuttoa vähentävästi.

Työpaikkakunnan vaihtoon liittymättömissä muutoissa maaseutuvyöhykkeet ovat saaneet muuttovoittoa kaupunkialueilta 30–34-vuotiaissa. Kaupunkien lähimaaseudulla muuttovoitto oli vuonna 2006 tässä ikäryhmässä suuri, kaksi prosenttia. Muissa seutujen välisissä muutoissa kaupunkien lähimaaseudun muuttovoitto oli kuitenkin suurempi, peräti kolme prosenttia. Paikallismuuton vilkastuminen ei siis näyttänyt olevan odotusten vastaisesti läheskään niin merkityksellinen tekijä kuin muu maassamuutto kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuuden supistumisessa. Tutkimuksen selvin tulos saatiin tarkastelemalla kaupunkiseutujen ja muiden alueiden talouksien kasvuprosenttien eroa ja kaupunkiseutujen nettomaassamuuttaneisuutta, jotka vahvasti toisiinsa tilastollisesti yhteydessä ollen ovat supistuneet 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2006 asti. Kaupunkiseutujen talouden kasvuvauhdin kaventuminen muihin alueisiin nähden on yhteydessä nuorten ikäryhmien seutujen välisen lähtömuuttaneisuuden supistumiseen maaseudulla ja vastaavasti kolmenkymmenen ikävuoden vaiheilla olevien kaukolähtömuuttaneisuuden kasvuun kaupunkiseuduilla.

Talouden nopeaan kasvuun kaupunkialueilla tällä vuosikymmenellä on liittynyt työvoiman selvä kasvu. Työvoima ei ole kuitenkaan perinteiseen tapaan houkuteltu maaseudulta vaan ulkomailta. Pitkään voimassa ollut säännönmukaisuus BKT:n kasvun ja kaupunkialueiden nettomaassamuuttaneisuuden samantilaisessa vaihtelussa on murtunut. Tilalle on tullut globalisoitumiskehityksessä tällä vuosikymmenellä uusi säännönmukaisuus, jossa BKT:n kasvuvauhti vaihtelee yhdenmukaisesti kaupunkialueiden kokonaisnettomuuttaneisuuden kanssa.

Lähteet

- Antikainen, J. (2001). Kaupunkiverkkotutkimus. Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/01. Helsinki.
- Aro, T. (2007). Julkinen valta ja maassamuuttoa edistävät ja rajoittavat tekijät Suomessa 1880-luvulta 2000-luvulle. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 69. Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Turku.
- Hunnakko, P. (2006). Suurten ikäluokkien eläkeläisten maallemuuttopotentiali. Teoksessa Muuttaako Onni maalle. Suurten ikäluokkien valinta. (2006), Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaistutkimuksia A 28, Heikkilä, E. (toim.). Turku. pp. 112–126.
- Hämäläinen, K. & Böckerman, P. (2004). Regional labour market dynamics, housing and migration. *Journal of regional Science*. vol. 44. no 3, 2004. pp. 543–568.
- Kultalahti, O. (2006). Yhteenvedo symposiumista. Teoksessa Muuttaako Onni maalle. Suurten ikäluokkien valinta (2006), Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaistutkimuksia A 28, Heikkilä, E. (toim.). Turku. pp. 196–202.
- Lewis, G. J. (1982). Human migration. A geographical perspective. New York.
- Myrskylä, P. (1998). Pendelöinti, alueellinen tuotanto ja tulotaso. *Hyvinvointikatsaus 2/1998*. pp. 9–14.
- Okko, P. (2004). Kaupunkiseutujen uusi aluetalous. Teoksessa Kaupunkiseutujen kasvun aika, (2004). Sisäasiainministeriön julkaisu 14/2004. Hyvinkää. pp. 27–30.
- Rannikko, P. (1980). Suomen suurimpien kaupunkien väestönkasvun hidastuminen. Joensuun korkeakoulu. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 43. Joensuu fennicae A III. *Geologica-Geographica* 88. Helsinki.
- Saari Matti & Nevalainen Pasi (2006). Väestön keskittyminen hidastunut. *Kuntapuntari 3/2006*. pp. 12–16.
- Suomen maaseututyypit 2006 (2006). Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 7/2006. Vammala.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2009 (2009). Helsinki.
- Virtanen, V. (2003). Valta- ja vastavirtaan. Selvitys maassamuuttajien elinoloista, uuteen kiinnittymisestä ja arvotaustasta Suomessa. Sisäasiainministeriön julkaisu 14/2003. Helsinki.
- Väestömuutokset 2000–2007 (2001–2008). Helsinki.

Suomeen muutto

Homo mobilis-liikkuva ihminen -seminaarissa
Turussa 15.12.2009 pidetty esitelmä

Jorma Vuorio

Suomessa vakinaisesti asuvien ulkomaalaisten määrä on vielä varsin pieni, vuoden 2009 lokakuun lopussa noin 154 000 henkeä. Jos kuitenkin verrataan tilannetta kymmenen vuoden takaisin lukuihin niin kasvu on ollut erittäin nopeata. Vuonna 1999 Suomessa asui vakinaisesti vain 87 000 ulkomaalaista. Suurimmat ryhmät ovat tällä hetkellä venäläiset, 27 000, virolaiset, 23 000, ruotsalaiset, 8 500 ja somalialaiset, 5 000. Venäjää äidinkielenään puhuu kuitenkin Suomessa noin 55 000 täällä vakinaisesti asuvaa henkilöä ja esimerkiksi somaliaa noin 12 000. Monet ovat siis jo saaneet Suomen kansalaisuuden.

Nykyisen hallituksen maahanmuuttopoliittisten linjausten perusajatuksena on lisätä hallittua maahanmuuttoa. Tavoitteena on mm. työperusteisen maahanmuuton sekä opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuton edistäminen ja inkerinsuomalaisten paluumuuton kanavoiminen työmarkkinoiden tarpeisiin. Tämän rinnalla on tavoitteena edistää monikulttuurisuutta ja syrjimättömyyttä, tukea maahanmuuttajien kotoutumista ja kehittää humanitääristä maahanmuuttoa.

EU:n ulkopuolelta tulevien oleskelulupahakemusten määrä on viimeisen kolmen vuoden aikana lisääntynyt nopeasti. Vuonna 2006 Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi tuli yhteensä 16 100 oleskelulupahakemusta. Vuonna 2008 vastaava luku oli jo 23 000 ja tänä vuonna päädytään suunnilleen samaan määrään. Eniten oleskelulupahakemuksia jättävät Venäjän federaation kansalaiset, vuonna 2008 yhteensä 5 400 hakemusta. Näistä suurin osa oli työntekijän oleskelulupahakemuksia ja perheen yhdistämiseen liittyviä hakemuksia. Venäjältä tulee myös opiskelijoita Suomeen. Toiseksi suurin hakijamaa oli Kiina, yhteensä 1 700 hakemusta ja sieltä tullaan Suo-

meen pääasiassa töihin ja opiskelemaan. Kolmantena ryhmänä ovat intialaiset, 1 600 hakemusta, joista suurin osa työntekoon ja neljäntenä somalialaiset yhteensä 1 250 hakemusta. Heidän osaltaan kyse on lähes pelkästään perheen yhdistämisestä. Tänä vuonna asetelma on pysynyt lähes samana, mutta somalialaiset ovat nyt toiseksi suurin hakijaryhmä, yhteensä noin 2 000 hakemusta ja lähes kaikissa perusteena edelleen perheen yhdistäminen.

EU-kansalaisten oleskeluoikeuden rekisteröinnistä vastaa poliisi. Rekisteröityminen tarvitaan, jos oleskelu Suomessa jatkuu yli 3 kuukautta ja Pohjoismaiden kansalaisten osalta yli 6 kuukautta. Vuonna 2008 poliisi rekisteröi noin 10 000 EU-kansalaisten oleskeluoikeutta. Tämä ei anna kuitenkaan oikeaa kuvaa kaikista maassa oleskelevista EU-maiden kansalaisista, koska Suomessa on myös EU-maiden kansalaisia lyhytaikaisissa työsuhteissa.

Turvapaikanhakijoiden vuosittainen määrä oli aina vuoteen 2008 asti melko vähäistä. Edellisenä huippuvuonna 2005 turvapaikanhakijoita saapui Suomeen noin 3 800. Vuoden 2008 syksyllä tilanne muuttui ja turvapaikanhakijoiden määrä alkoi nopeasti kasvaa. Elokuun alusta vuoden loppuun mennessä Suomeen saapui noin 2 600 turvapaikanhakijaa ja koko vuonna yhteensä 4 016. Suurimmat ryhmät olivat Irakista ja Somaliasta. Sama kehitys jatkui tämän vuoden puolella. Tämän vuoden loppuun mennessä saapuneet Suomeen vähintään 5 500 turvapaikanhakijaa. Suurimmat ryhmät ovat edelleen somalialaiset ja irakilaiset, mutta myös Afganistanista ja Venäjältä näyttäisi tulevan entistä enemmän hakijoita. Erityinen piirre on myös bulgarialaisten hakijoiden suuri määrä, noin 400 hakijaa tänä vuonna. Yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on myös ollut poikkeuksellisen suuri. Viime vuonna noin 700 hakijaa ja tänä vuonna noin 500.

Kirjoittaja Jorma Vuorio on Maahanmuuttoviraston ylläpitäjä.

Turvapaikanhakijoiden määrän kasvua yksittäisessä maassa on hyvin vaikea ennakoida. Yleensä syynä on erilaisten kriisien kehittyminen maan rajojen ulkopuolella, mutta syynä voivat olla myös muutokset eri maiden lainsäädännössä ja turvapaikkapolitiikassa. Maailmassa noin 78 valtiossa vallitsee tällä hetkellä jonkinlainen konflikti. Konfliktien seurauksena noin 42:n miljoonan ihmisen on pakko siirtyä pois kotiseudultaan. Jatkossa myös ilmastomuutokset tulevat yhä enemmän lisäämään muuttoliikettä.

Syynä turvapaikanhakijoiden määrän kasvuun voivat olla myös muutokset eri maiden lainsäädännössä ja turvapaikkapolitiikassa. Myös päätöskäytännöillä on merkitystä. Ruotsi muutti turvapaikkalainsäädännön soveltamiskäytäntöään vuoden 2008 alkupuolella ja erityisesti irakilaisien on ollut sen jälkeen huomattavasti vaikeampaa saada turvapaikka tai muuta suojelua siellä. Myös Norja on kiristänyt turvapaikka- ja perheen yhdistämiskäytäntöjään ja erityisesti perheen yhdistämisen osalta useassa Euroopan maassa on lainsäädäntöä tiukennettu. Voidaan arvioida, että tällä kaikella on ollut merkitystä myös Suomen tilanteeseen.

Turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu Suomessa on asettanut erityisesti maahanmuuttohallinnon viranomaistahoille suuria haasteita. Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksia ja alaikäisille yksin tulleille turvapaikanhakijoille tarkoitettuja tukiasuntoja ja perheryhmäkoteja on jouduttu perustamaan hyvin lyhyellä valmistelulla lähes kaikkialle Suomeen, mistä vain on ollut löydettävissä sopivat tilat ja asianomainen kunta on ollut valmis tähän. Tällä hetkellä vastaanottokeskuksia on yhteensä 23 ja alaikäisille tarkoitettuja ryhmäkoteja ja tukiasuntoja 13.

Samanaikaisesti poliisin ja Maahanmuuttoviraston henkilöstöresurssit ovat osoittautuneet täysin riittämättömiksi hoitamaan tällaista hakijamäärää ja hakemusten käsittelyajat ovat pidentyneet. Poliisi, Maahanmuuttovirasto ja turvapaikkapäätöksistä tehtäviä valituksia käsittelevä Helsingin hallinto-oikeus saivatkin sitten tälle ja ensi vuodelle lisärahoitusta määräämisen henkilöstön palkkaamiseen turvapaikkaprosessia hoitamaan. Samanaikaisesti on tarkoitus myös kehittää itse turvapaikkamenettelyä siten, että vastaanottokeskukset sekä poliisin ja Maahanmuuttoviraston turvapaikkatutkintaa tekevä henkilöstö olisivat maantieteellisesti sijoittuneina mahdollisimman lähelle toisiaan.

Kunnilla on tärkeä tehtävä myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneen turvapaikanhakijan kotouttamisessa. Pakolaisen vastaanotto on kuitenkin kunnille vapaaehtoista. Vastaanottamisella tarkoitetaan asunon, sosiaali- ja terveyspalvelujen, opetus- ja kulttuuripalvelujen sekä toimeentuloturvan järjestämistä, yhteiskunnan toimintaan perehdyttämistä ja tulkkipalveluja. Kuntiin sijoitetaan lähtökohtaisesti turvapaikan tai oleskeluluvan kiintiöpakolaisena tai suojelutarpeen perusteella saanut henkilö ja tällaisen henkilön perheenjäsenet, mikäli perheside on ollut olemassa jo ennen Suomeen saapumista. Valtio sitoutuu korvaamaan pakolaisten vastaanotosta kunnalle aiheutuvat kustannukset kolmelta vuodelta. Korvausten taso on kuitenkin vuodelta 1993. Korvauksen tasoa nostettiinkin 10 %:lla vuodesta 2010 alkaen.

Ongelmaksi on muodostunut se, että näitä kuntapaikkoja on vähemmän kuin kuntapaikkaa tarvitsevia pakolaisia. Oleskeluluvan saaneet joutuvat odottamaan vastaanottokeskuksessa kuntaan siirtymistä pitkäänkin, jopa yli vuoden. Tällä hetkellä vastaanottokeskuksissa odottaa kuntapaikkaa jo yli 500 myönteisen oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa ja lisäksi parikymmentä kiintiöpakolaisena Suomeen saapunutta henkilöä.

Yleisimmät maahanmuuton perusteet Suomeen ovat työnteko, perheside ja opiskelu. Maahanmuuttovirastoon tuli vireille vuonna 2008 perhesiteen perusteella yhteensä 7 500 hakemusta. Työntekijän oleskelulupahakemuksia oli noin 6 800 ja lisäksi oleskelulupahakemuksia erityissiantuntijana työskentelemiseen noin 2 500. Tänä vuonna työntekoon liittyvien hakemusten määrä on lähes puolittunut, mutta perheen yhdistämiseen liittyvien hakemusten määrä on edelleen kasvussa.

Opiskelijoiden oleskelulupahakemusten määrä on myös jonkin verran laskenut vuoden 2008 tasosta. Viime vuonna tuli vireille yhteensä 4 800 opiskelijan oleskelulupahakemusta ja tänä vuonna noin 4 200. Opiskelijoiden oleskelulupahakemusten määrä on kuitenkin kasvanut vuodesta 2006 vuoteen 2008 noin 38 %. Odotettavaa onkin, että opiskelun perusteella jätettävien oleskelulupahakemusten määrä tulee edelleen kasvamaan. Kasvuennustetta tukee myös korkeakoulujen julkaisema kansainvälistymisstrategia, jonka yhtenä päätavoitteena on opiskelijoiden liikkuvuuden lisääminen huomattavasti nykyisistä määristä. Myös hallitusohjelmassa on huomioitu ul-

komaisten opiskelijoiden asema ja merkitys Suomelle. Tavoitteena on helpottaa Suomeen jääneiden opiskelijoiden mahdollisuutta kansalaisuuden saamiseen ja saada heidät siten nykyistä enemmän myös jäämään valmistuttuaan pysyvästi Suomeen. Sisäasiainministeriössä viimeistelläänkin parhaillaan hallituksen esitystä kansalaisuuslain muuttamiseksi, jossa mm. opiskeluun Suomessa käytetystä asumisajasta puolet voitaisiin hyväksyä Suomen kansalaisuuden edellytyksenä olevaan asumisaikaan.

Voidaan ennustaa, että oleskelulupahakemusten määrä tulee viiden seuraavan vuoden aikana kasvamaan voimakkaasti. Tämä johtuu toisaalta talouden elpymisestä, mutta erityisesti nykyisestä turvapaikanhakijoiden määrästä. Turvapaikanhakijoista noin 30–40 % saa myönteisen oleskeluluvan Suomeen, joko turvapaikan, muuta suojelua tai luvan jollain muulla perusteella. Tämä merkitsee sitä, että viime vuo-

den noin 4 000:sta hakijasta jopa 1 600 tulee saamaan myönteisen oleskeluluvan. Vastaavasti tänä vuonna hakijoita on noin 5 500, mikä merkitsee samalla noin 2 000 myönteistä oleskelulupaa. Lupaani liittyy käytännössä aina myös perheen yhdistämisoikeus.

Maahanmuutto on kaiken kaikkiaan varsin laaja käsite. Se pitää sisällään hyvin erilaisia maahanmuuttajaryhmiä ja maahantuloperusteita. Maahanmuuttoon liittyvässä keskustelussa toivotetaan pääsääntöisesti työperäiset maahanmuuttajat tervetulleiksi, mutta vaaditaan samalla humanitääristä maahanmuuttoa rajoitettavaksi. Tosiasia kuitenkin on, että keskustelusta riippumatta maahanmuutto Suomeen lisääntyy ja tulevaisuudessa vielä enemmän. Tämä tosiasia tulee myös hyväksyä ja keskittää voimavarat sen varmistamiseen, että maahanmuutto pysyy hallittuna ja maahan jääville annetaan riittävät mahdollisuudet kotoutua tähän maahan.

Olavi Koivukankaan juhlaseminaari 5.12.2009

Tilaisuudessa Olavi luovutti instituutille myös oman muotokuvansa (alla) ja vieressä on pieni ote hänen puheestaan.

Olavin isä Einari Koivukangas Evijärvellä harrasti maalausta eläkevuosinaan ja teki prof. Vilho Niitemaan valokuvasta muotokuvan v. 1987, Niitemaan täyttäessä 70 vuotta. Kun Olavi lähti v. 1991 tutkimusmatkalle Uuteen-Seelantiin ja täytti siellä 50 v., isä antoi ennen matkaa hänelle lahjaksi maalaamansa kuvan, jonka Olavi lahjoitti lähtöjuhlassa Siirtolaisuusinstituutille. Isä kuoli matkan aikana 1992.

”Siirtolaisuusinstituutti lähti aikoinaan liikkeelle painopisteenä kauksiirtolaisuuden dokumentointi ja tutkimus. Mutta kyllä säännöissä on alusta alkaen mainittu myös Suomeen muutto ja valtakunnan sisäinen muuttoliike. Näiden sääntöjen mukaan instituutti on toiminut.

Tultaessa uudelle vuosituhannele Suomi on entistä selvemmin muuttunut aikaisemmin siirtolaisia menettäneestä maasta maahanmuuttovaltioksi.

Viime vuonna Suomeen muutti yli 29 000 ihmistä; määrä on itsenäisyyden ajan suurin. Lähtijöitä Suomesta oli viime vuonna 13 650. Maahanmuutto on merkittävä tekijä suurille kaupungeille. Helsingin väestöstä maahanmuuttajien osuus on tällä hetkellä noin 10 %, kun se v. 1990 oli vain kaksi prosenttia. 15 vuoden kuluttua joka neljännen tai viidennen helsinkiläisen arvioidaan olevan maahanmuuttaja. Helsingissä, Turussa ja Tampereella asuu 80 % maahanmuuttajistamme. Muutos on ollut niin nopeaa, että siihen ei ole osattu varautua.”

Muuttoliikesymposium 2010

"Maassamuuton monet kasvot"

16.–17.11.2010

Siirtolaisuusinstituutin perinteinen joka 5. vuosi järjestettävä Muuttoliikesymposium pidetään Turussa jälleen syksyllä 2010.

Lisätietoja myöhemmin kotisivuiltamme: www.migrationinstitute.fi
Yhteyshenkilö: tutkimusjohtaja *Elli Heikkilä*, elheik@utu.fi.

MEV-seminaari

Muuttoliikkeen ja etnisyystutkimuksen (MEV) -seminaari pidettiin Siirtolaisuusinstituutissa 18.11.2009. Seminaarin aiheena oli suomalaiset Kanadassa. Puhujina olivat tutkija Hanna Suorsa Seinäjoen ammattikorkeakoulusta ja tietopalvelupäällikkö Jouni Korkiasaari Siirtolaisuusinstituutista.

Eurooppalaisten maahanmuuttajien työllistymisen erot Yhdysvaltain työmarkkinoilla

Saara Yousfi

Johdanto

Euroopan unionin alueella valmistuu nykyään suhteellisesti enemmän tohtoreita kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa, mutta Euroopassa on siitä huolimatta näitä vähemmän ammattitutkijoita (Katse tulevaisuuteen 2005: 16). Globaalisti monet osaavat ihmiset muuttavat ulkomaille, jos heille tarjotaan toisaalla parempia työmahdollisuuksia tai jos he eivät löydä koulutustaan vastaavia töitä lähtöalueellaan. Tämä johtaa aivovuotoon eli tilanteeseen, jossa lähtömaa ei itse pysty työllistämään kouluttamiaan kansalaisia.

Aivovuodon vaikutuksista ollaan huolissaan Euroopassa, sillä rekrytointiongelmia on nykyisellään useilla aloilla (Tuomaala 2009: 2) ja väestö ikääntyy merkittävästi lähivuosina, minkä pelätään johtavan työvoimavajeeseen. Vuonna 2005 jo yksin Yhdysvalloissa työskenteli 85 000 EU:n alueelta syntyisin olevaa tutkijaa. Euroopan unionin valtiot ovat asettaneet tavoitteekseen aivovuodon tyrehtyttämisen alueellansa (Euroopan komissio 2003).

Yhdysvaltain väestölaskennan aineisto mahdollistaa menestyksen mittaamisen ammatillisten tulosten muodossa. Tässä artikkelissa analysoin eurooppalaisten korkeakoulutettujen maahanmuuttajien sijoittumista Yhdysvaltain työmarkkinoille Maailmanpankin tutkijoiden (Mattoo, Neagu & Özden 2008) aineiston jatkotarkastelulla.

Aiemmassa kirjallisuudessa

Aivovuodosta alettiin ensimmäisen kerran puhua 1950-luvulla, kun koulutetut muuttivat Iso-Britanni-

FT, Saara Yousfi on Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksen tutkijatohtori. Hänen erikoisalojansa ovat muuttoliike ja kaupunkitutkimus.

asta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan (Cervantes & Guellec 2002). Nykyään aivovuoto koettelee pahiten kehitysmaiden ja kehittyvien maiden talouksia, mutta aivovuodon taloudelliset vaikutukset näkyvät myös länsimaissa. Aivovuotoa käsitellään tutkimuksissa kehittynein teorioin, mutta rajallisin empiirisin selvityksin ja keskittyen pääosin osaavien maasta muuttajien vaikutuksiin lähtöalueilleen (Commander et al. 2003).

Alityöllisyyttä, koulutettujen maahanmuuttajien tietotaidon vajaakäyttöä käsitellään keskeisenä kysymyksenä muuttoliiketutkimuksissa (Borjas 1994). Alityöllisyyden jälkeen on vaikea palata koulutustaan vastaaviin tehtäviin edes lähtöalueelle palatessa, sillä pitkään työmarkkinoilta poissa olleiden työnhakijoiden ammattitaidon hyödyntäminen ei työnantajia houkuta. Tämä koskee Suomessa maahanmuuttajia (Forsander & Alitolppa-Niitamo 2000, 53–68), mutta myös laajemmin globaalisti koko työvoimaa.

Tutkimuksissa maahanmuuttajien sijoittumista työmarkkinoille mitataan lähes yksinomaan ansaitun rahapalkan kautta (Borjas 1994). Palkat itsessään eivät aina paljasta, mitä maahanmuuttaja todellisuudessa tekee, vaikka se usein korreloikin ammatillisten valintojen kanssa.

Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että inhimillisen pääoman kuljettaminen muuton yhteydessä ei onnistu täydellisesti ja keskeisiä tekijöitä inhimillisen pääoman siirtämisen onnistumisessa ovat koulutuksen ja kokemuksen alkuperämaa (Borjas 1987; Friedberg 2000). Koulutuksen kuljetettavuus vaihtelee merkittävästi koulutusasteen mukaan: peruskoulua arvostetaan kaikkialla samoin, mutta korkea-asteen lähde näyttää työmarkkinoilla omaavan vahvan merkityksen. Etenkin professionaalisen koulutuksen, tarkoittaen lähinnä lääkäreitä ja lakimiehiä, arvo laskee maata vaihdettaessa, lakien ja säädösten eroavaisuuksien vuoksi. Ammatillisen pätevyyden lisäksi

vastaan ottavan maan työmarkkinoille sijoittumisessa ratkaisee kielellisen sujuvuuden aste (Green 1999).

Mattoo, Neagu ja Özden (2008: 263) ovat analysoineet korkeakoulutettujen työmarkkinoille sijoittumisen eroon johtavia taustatekijöitä. Heidän mukaansa keskeisiä inhimillisen pääoman sijoittumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat lähtö- ja tulomaan välinen etäisyys, sotilaallisen konfliktin vaikutus lähtömaassa maahanmuuttajien valikoitumiseen, englanninkielisyyden aste, korkeakoulutuksen kustannukset, lähtömaan bruttokansantuote henkeä kohden ja maasta muuttaneisuuden yleisyys lähtömaassa.

Aineisto

Tämä artikkeli perustuu Maailmanpankin tutkijoiden Mattoo, Neagu ja Özdenin (2008) tutkimukseen ja heidän aineistonsa jatkokäsittelyyn eurooppalaisten maahanmuuttajien osalta. Aineisto on peräisin Yhdysvaltojen väestölaskentatiedoista. Vuoden 2000 väestölaskenta-aineistosta on otettu 5 prosentin otos, josta tarkastellaan väestölaskennan aikaan 26-65 -vuotiaita työllisiä maahanmuuttajamiehiä lähtöisin eri puolilta maailmaa. Aineistossa eurooppalaisia maahanmuuttajia on 31 maasta. Yksittäiset havainnot on painotettu väestölaskentatiedoista ryhmäänsä vastaavalla painokertoimella. Aineisto käsittää yli 200 000 tapausta, jotka edustavat noin 4,5 miljoonaa ihmistä Yhdysvalloissa. Aineistossa koulutusaste on luokiteltu yhdeksään luokkaan seuraavasti: (1) alle 4 vuotta, (2) 5-9 vuotta, (3) 10-12 vuotta, (4) lukio, (5) opisto ja alin korkea-aste, (6) alempi korkea-aste, (7) ylempi korkea-aste (8) professiokoulutus (lääketiede, laki, hammaslääkäri, farmaseutti ja eläinlääkäritutkinnot) (9) tohtoritutkinto.

Aineistossa on kaikkiaan yli 500 erillistä ammattinimikettä, jotka on ryhmitelty kuuteen pääluokkaan työkuvan ja keskimääräisen koulutustason mukaan. Keskimääräinen ammattikohdainen koulutustaso on laskettu kaikki-

en yhdysvaltalaisten ja maahanmuuttajien tutkintojen pohjalta ammattiryhmäkohtaisesti.

Tutkijat. Keskimääräinen koulutus on yli 18 vuotta, ja useimmilla on tohtorin tutkinnot; myös lääke- bio- ja yhteiskuntatieteet.

Professiot. Keskimääräinen koulutus on yli 18 vuotta, ja useimmilla on aiemmin määritellyt professionaali tutkinnot, kattaa lakimiehet ja lääkärit.

Osaajat. Keskimääräinen koulutus on yli 16 vuotta, ja useimmilla on kandidaatin tai maisterin tutkinnot; johtajat, kirjanpitäjät, sosiaalityöntekijät ja opettajat.

Professiota tukevat. Keskimääräinen koulutus on välillä 12-16 vuotta ja ne liittyvät professioryhmään; mm. lääketieteen teknikot ja oikeudellinen tuki.

Semi-osaajat. Keskimääräinen koulutus on välillä 12-16 vuotta, mukaan lukien teknikot, poliisit, sihteerit ja hallinnolliset avustajat.

Sekatyöläiset. Keskimääräinen koulutus on alle 12 vuotta; tarjoilijat, myyjät, kassat, rakennustyöntekijät, automekaanikot ja kuljettajat.

Taulukko 1. Yhdysvaltain työllisten maahanmuuttajamiesten jakaumat kohorteittain koulutus- ja ammattiluokittain.

	1990-luvulla saapuneet n=102785 N=2270463	1980-luvulla saapuneet n=70061 N=1511287	1970-luvulla saapuneet n=31985 N=667641
Koulutusasteittainen jakauma			
Alle 4	8,6	11,4	16,4
5-9	26,2	26,2	26,5
10-12	12,7	12,6	10,9
Lukio	18,6	18,0	15,5
Alin korkea-aste	11,4	14,1	13,7
Alempi korkea-aste	13,0	10,7	10,9
Ylempi korkea-aste	6,1	4,6	4,1
Profession koulutus	1,8	1,2	1,3
Tohtorin koulutus	1,6	1,1	0,6
Yhteensä %	100,0	100,0	100,0
Ammattikategorioiden jakauma			
Osaajat	13,6	10,3	10,9
Tutkijat	0,9	0,4	0,4
Professiot	0,7	0,6	0,9
Professiota tukevat	1,2	1,3	1,2
Semi-osaajat	11,0	14,1	14,7
Sekatyöläiset	72,7	73,4	71,9
Yhteensä %	100,0	100,0	100,0

Aineisto on jaettu kohorteiksi pohjautuen vuosikymmeneen, jolloin maahanmuuttaja on saapunut maahan. 1990-luvun maahanmuuttajien keski-ikä on 34 vuotta ja he ovat olleet Yhdysvalloissa keskimäärin kuusi vuotta, kun 1980-luvulla tulleiden keski-ikä on 44 vuotta ja he ovat olleet keskimäärin 16 vuotta Yhdysvalloissa.

Taulukossa 1 näkyy aineiston jakautuminen kohorteittain, koulutusasteittain ja ammattiluokittain. Kaikkiaan 23 prosentilla 1990-luvulla saapuneista aineiston maahanmuuttajista on vähintään alimman korkea-asteen tutkinto, mutta maahanmuuttajien koulutusasteet vaihtelevat paljon lähtömaittain. Lähtömaiden jakauma maanosittain on samankaltainen kohorteittain siten, että noin 60 prosenttia on lähtöisin Latinalaisesta Amerikasta, 20 prosenttia Aasiasta, vajaa kymmenen prosenttia teollisuusmaista, Itä-Euroopasta noin viisi prosenttia, Lähi-Idästä ja Afrikasta molemmista kolme prosenttia.

Vuoden 1990 väestölaskennassa 660 000 henkilöä ilmoitti polveutuvansa suomalaisista esivanhemmista. Yhdysvalloissa vuonna 2000 tehdyn viimeisimmän väestölaskennan mukaan suomalaisiksi ilmoittautuneiden määrä oli laskenut edellisestä kerrasta 5 % eli suomalaisten määrä oli 624 000 henkilöä. Heistä yli kuu-

si prosenttia ilmoitti kotikielekseen suomen eli noin 37 000. Vuoden 2000 laskennan mukaan Yhdysvalloissa asui noin 20 000 Suomessa syntynyttä ensimmäisen polven siirtolaista, joista 8 000 on saapunut Yhdysvaltoihin vuoden 1990 jälkeen (Westerberg 2004).

Lähtömaittaiset erot

Yhdysvaltain maahanmuuttajien työllistymisessä on lähtömaittain tarkasteltuna merkittävät erot. Oottaessa huomioon ikä, työkokemus ja koulutusaste ovat työllistymisen erot edelleen vahvat. Väestölaskenta-aineiston maahanmuuttajia koskevasta osa-aineistosta on laskettu logit-mallinnuksella todennäköisyyksiä saavuttaa eri koulutustaustoin tietyn ammattiluokan töitä.

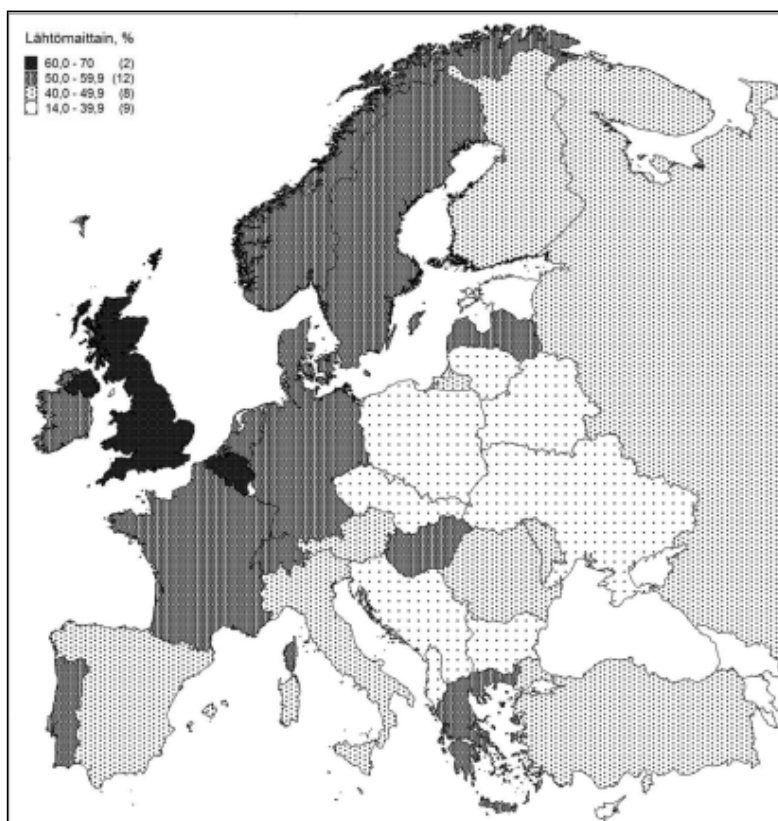
Intialaiset alemman korkea-asteen osaajat työllistyvät paremmalla todennäköisyydellä koulutustaan vastaaviin töihin kuin yhdenkään Euroopan maan kansalaiset, eivät edes englantilaiset, jotka ovat äidinkieleltään etulyöntiasemassa. Esimerkiksi 1990-luvulla saapunut vähintään alemman korkea-asteen suorittanut intialainen maahanmuuttajamies työllistyy 69 prosentin todennäköisyydellä. Eurooppalaisista maahanmuuttajista heikoin todennäköisyys työllistyä koulutustaan vastaaviin töihin on albanialaisilla, vain 14 prosentin todennäköisyys, ja paras todennäköisyys englantilaisilla, mutta siltikin vain 66 prosentin todennäköisyys. Kaikkiaan itäeurooppalaiset sijoittuvat maahanmuuttajista heikoimmin yhdessä Latinalaisen Amerikan ja Lähi-idän maahanmuuttajien kanssa.

Koulutuksen arvo

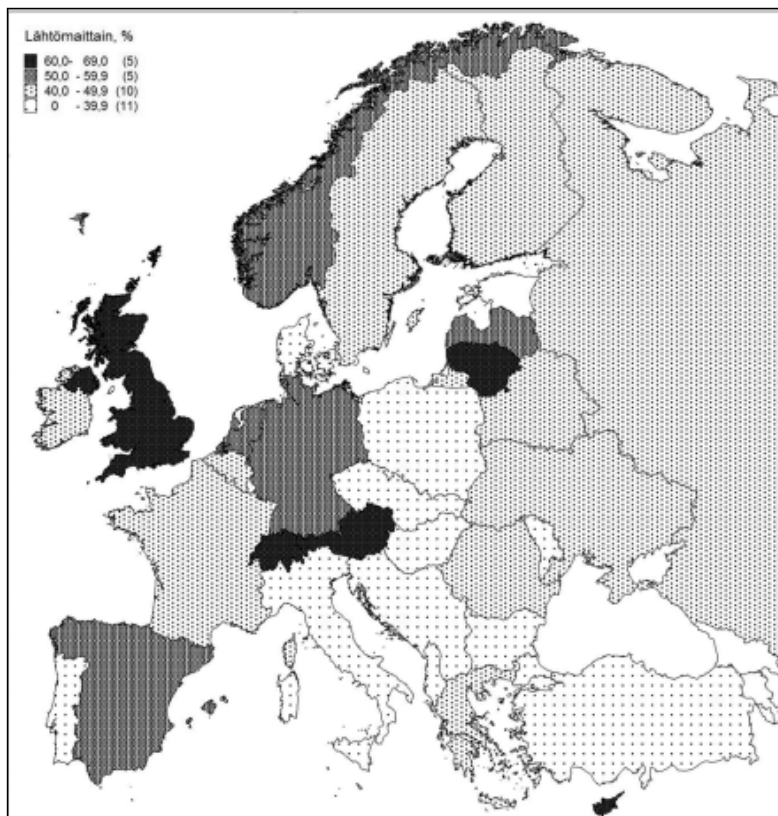
Alemman korkea-asteen tutkinnon arvo heikenee merkittävästi muutettaessa Yhdysvaltoihin. Ylemmän korkea-asteen tutkinnon arvo säilyy paremmin kaikilla Euroopan kansalaisilla, mikä näkyy parempina todennäköisyyksinä

Kuva 1. Maisterin tutkinnon suorittaneiden 1990-luvulla Yhdysvaltoihin saapuneiden todennäköisyys työllistyä koulutusastettansa vastaavasti tietämyksiinsä.

Kuva 2. Alemman korkea-asteen suorittaneiden ja 1990-luvulla Yhdysvaltoihin saapuneiden todennäköisyys työllistyä koulutusastetansa vastaavasti tietöammatteihin.

työllistyä tietöammatteihin (kuva 1). Kaikkiin länsi-eurooppalaiset osajat työllistyvät itä-eurooppalaisiin nähden paremmalla todennäköisyydellä tietöammatteihin. Entisen Jugoslavian maahanmuuttajien kohdalla on havaittavissa Mattoon, Neagun ja Özdenin (2008) esiin nostamat konfliktin vaikutukset.

Englantilaiset, belgialaiset, irlantilaiset ja latvialaiset maisterit työllistyvät yli 70 prosentin todennäköisyydellä tietöihin. Suomalaisen maisterin tutkinnon suorittaneiden todennäköisyys työllistyä tietöihin on eurooppalaista keskiluokkaa. Aineisto kuitenkin nostattaa kysymyksen: miksi ruotsalaiset, unkarilaiset, hollantilaiset ja saksalaiset maisterit työllistyvät noin viisi prosenttiyksikköä suomalaisia suuremmilla todennäköisyyksillä tietöihin.

1990-luvulla muuttaneista alemman korkea-asteen suorittaneista englantilaisista ja belgialaisista ainoastaan 60 prosenttia työllistyy tietöammatteihin (kuva 2). 1980-luvun kohorttiin verrattuna 1990-luvun kohortti pärjää paremmin työmarkkinoilla 21 Euroopan maan maahanmuuttajien osalta ja heikommin kymmenen maan osalta (kuva 3). Kohorttien väliset menestymisen erot Mattoo, Neagu ja Özden (2008) selittävät johtuvan ajallisesti vaihtelevista erilaisista muuton työntövoimista ja muuttajien ominaisuuksien eroista.

Suomalaiset sijoittuvat usealla muuttajalla tarkasteltuna heikosti koulutustaan vastaaviin töihin ja jäävät länsieurooppalaisiin verrattuna useammin alityöllisiksi itä-eurooppalaisten tavoin. Keskeistä eurooppalaisten alemman korkea-asteen suorittaneiden työllisyydessä on 1970- ja 1990-luvun kohorttien parempi työllisyys 1980-luvun kohorttiin nähden muutamia poikkeuksin. Läntisen Euroopan 1990-luvun kohortin maahanmuuttajat ovat useammin sijoittuneet tietötyöhön kuin pidempään Yhdysvalloissa ollut 1980-luvun kohortti. Alem-

Kuva 3. Alemman korkea-asteen suorittaneiden ja 1980-luvulla Yhdysvaltoihin saapuneiden todennäköisyys työllistyä koulutusastetansa vastaavasti tietöammatteihin.

man korkea-asteen suomalaisten työllistyminen tietotöihin on 1970-, 1980- ja 1990-luvun kohorteilla noin 50 prosenttia.

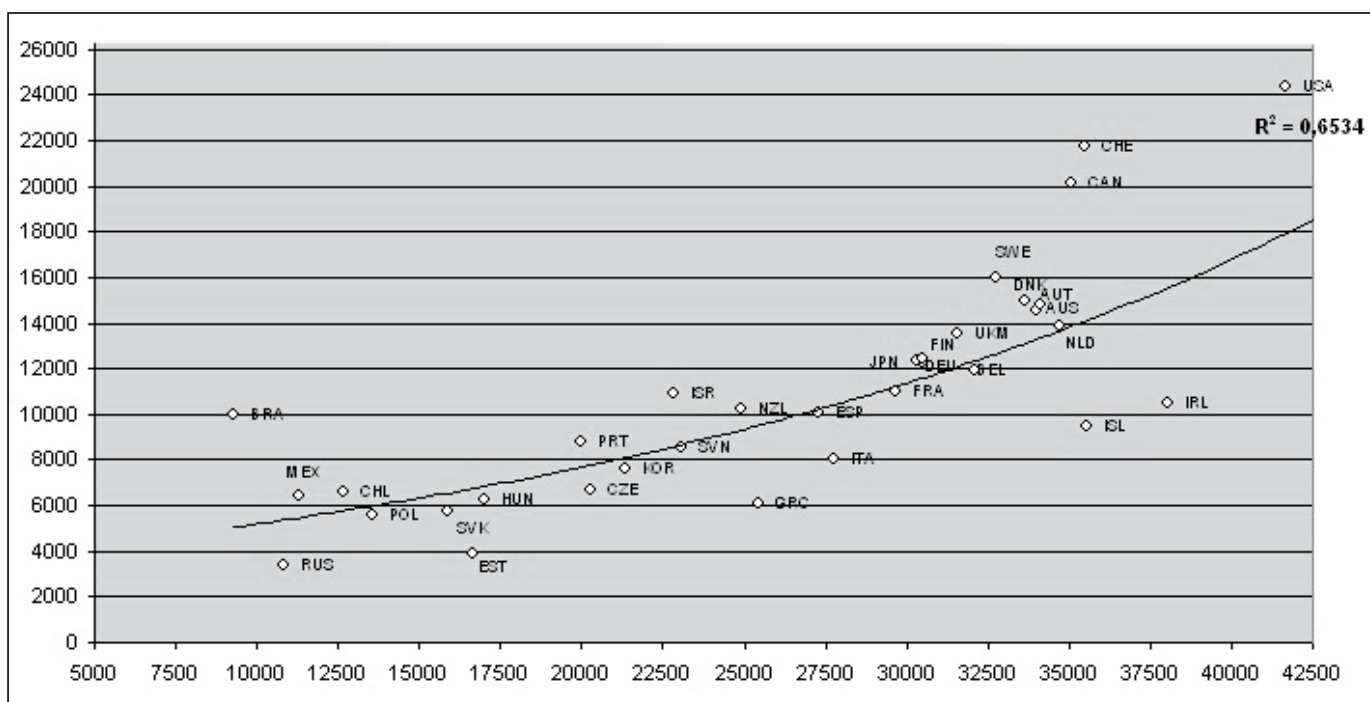
Ruotsalaisten 1970-luvulla tulleiden työllistyminen on suomalaisiin verrattuna heikompa, vain 40 prosenttia, mutta merkillepantavaa on, että jo 1980-luvun kohortti pärjää suomalaisten kanssa yhtä hyvin. Ruotsalaiset 1990-luvulla Yhdysvaltoihin muuttaneet alemman korkea-asteen maahanmuuttajat työllistyvät 57 prosentin todennäköisyydellä tietotöihin, kun suomalainen vastaava kohortti vain 49 prosentin todennäköisyydellä.

Tarkasteltaessa 1990-luvulla Yhdysvaltoihin muuttaneita professionaaleja, joilla viitataan lähinnä lääkäreihin ja lakimiehiin, havaitaan itä-eurooppalaisten sijoittuvan merkittävästi länsi-eurooppalaisia enemmän avustaviin ja alempien ammattivaatimusten töihin. Suomalaisista professionaaleista 52 % sijoittuu tietoammatteihin ja loput 48 % sijoittuvat avustaviin alempien ammattitaitovaatimusten töihin. Näin ollen suomalaiset professionaalit pärjäävät viidenneksi kehnointen tarkastelussa oleviin muihin 31 Euroopan maan professionaaleihin nähden. Suomalaisten eri kohorttien kesken ei ole merkitsevää eroa. Tietoammatteihin työllistyvistä 1990-luvun kohortin suomalaisis-

ta professionaaleista aineiston mukaan alle prosentti työllistyy professiotaan vastaavaan työhön, 7 prosenttia työllistyy tutkijoiksi ja 46 prosenttia työllistyy muihin osaamista vaativiin tehtäviin. Koulutustaan vastaamattomasti 9 prosenttia työllistyy professiota tukeviin alemman koulutusasteen töihin, 30 prosenttia semiosaajiksi ja 9 prosenttia sekatyöläisiksi.

Työllistymiserojen mahdollisia taustoja

Mattoo, Neagu ja Özden (2008: 261-267) ovat selvittäneet maakohtaisten työllistymiserojen taustoja. Keskeisenä he näkevät maakohtaiset erot laadukkaan inhimillisen pääoman kerryttämisen mahdollisuuksissa. Tätä he ovat mitanneet korkeakouluopetuksen järjestämisen kustannuksilla ja englanninkielen asemalla opetuksessa. Muita heidän käyttämiään muuttujia ovat muuton valikoivuus, etäisyys Yhdysvaltoihin ja Yhdysvaltain maahanmuuttopolitiikan avoimuus maata kohtaan. Lähtömaassa olevan sotilaallisen konfliktin nähdään vaikuttavan saapuvien maahanmuuttajien laatuun siten, että valikoivuus heikentyy ja lisäksi konflikti heikentää mahdollisuuksia saavuttaa ja kehittää inhimillistä pääomaa.

Kuvio 4. Korkeakoulutuksen kustannukset oppilasta kohden suhteutettuna bruttokansantuotteeseen. Lähde OECD, eag2008.

OECD:n raportti *Education at glance 2008* kuvaa erinomaisesti kansallisia eroja sekä koulutusasteiden suorittamisen suhteellisten osuuksien eroina, mutta myös koulutukseen panostettujen rahallisten panosten erilaisuuksina. Eurooppalaisittain korkeakoulutukseen sijoitetut taloudelliset resurssit vaihtelevat Itä- ja Länsi-Euroopan maiden kesken (kuvio 4).

Yksistään opettajien palkkoihin käytettyjen tulojen osuus suhteessa bruttokansantuotteeseen ei kuitenkaan selitä opiskelijoiden osaamistasoa ja menestyksellisiä eroja. Joissain maissa opettajien korkeat palkat ovat johtaneet suuriin luokkakokoihin, kun toisissa maissa tämä puolestaan näkyy merkittävästi parempana opettajien ja oppilaiden välisenä suhdelutena eli pienempinä luokkakokoina. Esimerkiksi Slovakiassa, Suomessa, Ruotsissa ja Islannissa on korkeakouluissa keskimäärin kymmenen opiskelijaa opettajaa kohden, mutta opettajakohtaiset opiskelijamäärät nousevat jopa 25 opiskelijaan Kreikassa ja Sloveniasa. Opiskelijakohtaiset kustannukset ovat useasti alhaisemmat maissa, joissa on suuret opettajakohtaiset opiskelijamäärät, mutta kustannukset ovat kuitenkin erittäin vahvasti sidoksissa korkeakouluhenkilökunnan palkkoihin. Tästä poiketen Bulgariassa, Liettuassa ja Slovakiassa oli sekä pienet opettajakohtaiset opiskelijamäärät että alhaiset opiskelijakohtaiset kustannukset. Iso-Britanniassa puolestaan oli suuret opiskelijakohtaiset kustannukset, ja silti opettajakohtaisesti suuret 18 opiskelijan ryhmät (Eurydice 2007). Koulutuksen kustannukset eivät korreloi käytettävissä olevan aineiston työllistymisen todennäköisyyksien kanssa pitävästi.

Intialaisten parempi sijoittuminen eurooppalaisiin nähden selittyy mahdollisesti muuton valikoivuuden kautta siten, että muuton veto- ja työntövoimat ovat voimakkaampia intialaisille. Kehitysmaiden ja kehittyvien maiden osaajat, parhaiten menestyvät ja tavoitteelliset korkeakoulutetut, reagoivat muuton veto- ja työntövoimiin useammin ja helpommin kuin kansa keskimäärin toisin kuin Euroopassa.

Muuton valikoivuus ja muuttojen pääasialliset suunnat määrittelevät eurooppalaisten keskinäisen menestymisen eroja kenties parhaiten (Mattoo, Neagu ja Özden (2008: 263). Kullakin maalla on historian ja kulttuuristen yhteyksien myötä kehittynyt verkosto ja kulttuurinen ajattelutapa, mikä ohjaa parhaimpien tietoammattilaisten ensisijaisten muuttokohteiden

valintoja. Suomalaisten heikon työllistymisen selittäjäksi tämä ei kuitenkaan riitä, sillä suurin ulkosuomalaisten ryhmä löytyy nimenomaan Yhdysvalloista. Se on suomalaisten muuton yksi merkittävimmistä kohdemaista. Lisäksi, kun otetaan huomioon, että aineiston mukaan vuoden 1990 jälkeen saapuneista suomalaisista maahanmuuttajista noin 78 prosentilla on korkea-asteen koulutus.

Ulkosuomalaisten korkeakoulutettujen alityöllisyyden yleisyyden selitykseksi voidaan tarjota kielimuuria. Yhdysvalloissa tulee kyetä työskentelemään englanniksi, mikä ei ole Suomessa virallinen kieli. Koulutuksessamme tähän kuitenkin panostetaan merkittävästi, ja onhan sama tilanne muun muassa ruotsalaisillakin. Verrattaessa suomalaisia korkeakoulutettuja ruotsalaisiin, joilla ei myöskään ole englanti äidinkielenään ja joiden koulutus ja kulttuuritausta on perinteisesti nähty suomalaisia vastaavina, ilmenee edelleen suomalaisten ruotsalaisiin verrattuna useita prosenttiyksikköjä heikommat todennäköisyydet työllistyä tietotöihin.

Huomioitava on, että vertailussa oli maahanmuuttajat kohorteittain ja koulutusasteittain, eli kaikki keskinäisessä vertailussa olivat saapuneet samalla vuosikymmenellä ja vastaavilla kotimaissaan hankkimillaan tutkinnoilla. Lisäksi aineistossa ovat mukana ainoastaan miehet, joten tuloksiin ei voi näin ollen vaikuttaa myöskään äitiyslomat, lapsista huolehtimiset ja niiden mukanaan tuomat urakatkat.

Työntekijän menestykseen vaikuttaa monta tekijää. Muodollinen koulutus on yksi tekijä, mutta tämän rinnalla menestyksen saavuttamiseen ja urakehitykseen vaikuttavat halu, kunnianhimo, motivaatio ja persoonallisuus. Löytyykö näistä selitys ulkosuomalaisten useita prosenttiyksikköjä heikompaan todennäköisyyteen työllistyä koulutusta vastaaviin tietotöihin kuin muilla länsi-eurooppalaisilla? Mikä on se oleellinen seikka, joka erottaa Suomen korkeakoulutetut muista eurooppalaisista korkea-asteen koulutetuista jää avoimeksi kysymykseksi.

Lähteet:

- Borjas, G. (1987). Selection and Earnings of Immigrants. *American Economic Review* 77, 531-553.
 Borjas, G. (1994). The Economics of Immigration. *Journal of Economic Literature* 32, 1667-1717.

- Cervantes Mario & Dominique Guellec (2002). The brain drain: Old myths, new realities. *OECD Observer* No.230, January 2002. http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/673/The_brain_drain:_Old_myths,_new_realities.html.
- Commander, Simon John & Mari Kangasniemi, L. Alan Winters (2003). The Brain Drain: Curse or Boon? IZA Discussion Paper 809. London Business School; Institute for the Study of Labor. <http://ssrn.com/abstract=422547>.
- EuroopanKomissio(2003).Lehdistötiedote 18.7.2003: Taking action to stop EU brain drain: Commission proposes measures to improve researchers' careers. Reference: IP/03/1051. <http://europa.eu/>.
- Eurydice (2007). Key data on higher education in Europe 2007. Education and Culture DG. European Commission. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/088EN.pdf.
- Forsander, Annika & Anne Alitolppa-Niitamo (2000). Maahanmuuttajien työllistyminen ja työhallinto – keitä, miten ja minne. Työhallinnon julkaisu 242. Helsinki: Työministeriö.
- Friedberg, M. R. (2000). You Can't take it with You? Immigrant Assimilation and the Portability of Human Capital. *Journal of Labor Economics* 18, 221-251.
- Green, D.A. (1999). Immigrant Occupational Attainment: Assimilation and Mobility over Time. *Journal of Labor Economics* 17, 49-79.
- Katse tulevaisuuteen. Tieteellinen tutkimus Euroopan unionissa. (2005). <http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/48/fi.pdf>.
- Mattoo, Aaditya, Ileana, Cristina Neagu, Çağlar, Özden (2008). Brain waste? Educated immigrants in the US labor market. *Journal of Development Economics* 87 (2008) 255–269.
- OECD (2008). Education at a Glance 2008. OECD Indicators. <http://www.oecd.org/dataoecd/23/46/41284038.pdf>, haettu 15.5.2009.
- Tuomaala, Mika (2009). Rekrytointiongelmat sekä työvoiman kysyntä ja tarjonta työvoimatoimistoissa. Työ- ja elinkeinoministeriö. SET/TUTE. http://www.tem.fi/files/22255/rekrytointiongelmat_tyovoiman_kysynta_tarjonta1_09.pdf, haettu 14.4.2009.
- Westerberg, Norman (2004). The changing Finnish Americana. <http://www.migrationinstitute.fi/db/articles/art.php?artid=78>, haettu 1.3.2005.

The Finns

Peter Tsicalas

Into the 20th century jumping ship was the favoured method of emigration for the Finns, with Sydney, where a Finnish Seaman's Missionary Society was established, becoming the most popular port of entry. The approved immigrants, the non-queue jumpers, mainly went to Queensland after they were offered free passage from London. In 1899 200 settled in QLD, 78 of whom founded a utopian colony. The Finns were heavily into communes and such inclinations made them naturals for Mullumbimby where, post WW1, they built the largest enclave of Finns in New South Wales outside Sydney and Newcastle. By the 1930s they were amongst the largest alien groups in the district. Those who formed this banana-growing commune came mainly from the Swedish-speaking communities of the north west coast, while NSW's next largest Finnish enclave at Gosford was predominantly Finnish speaking.

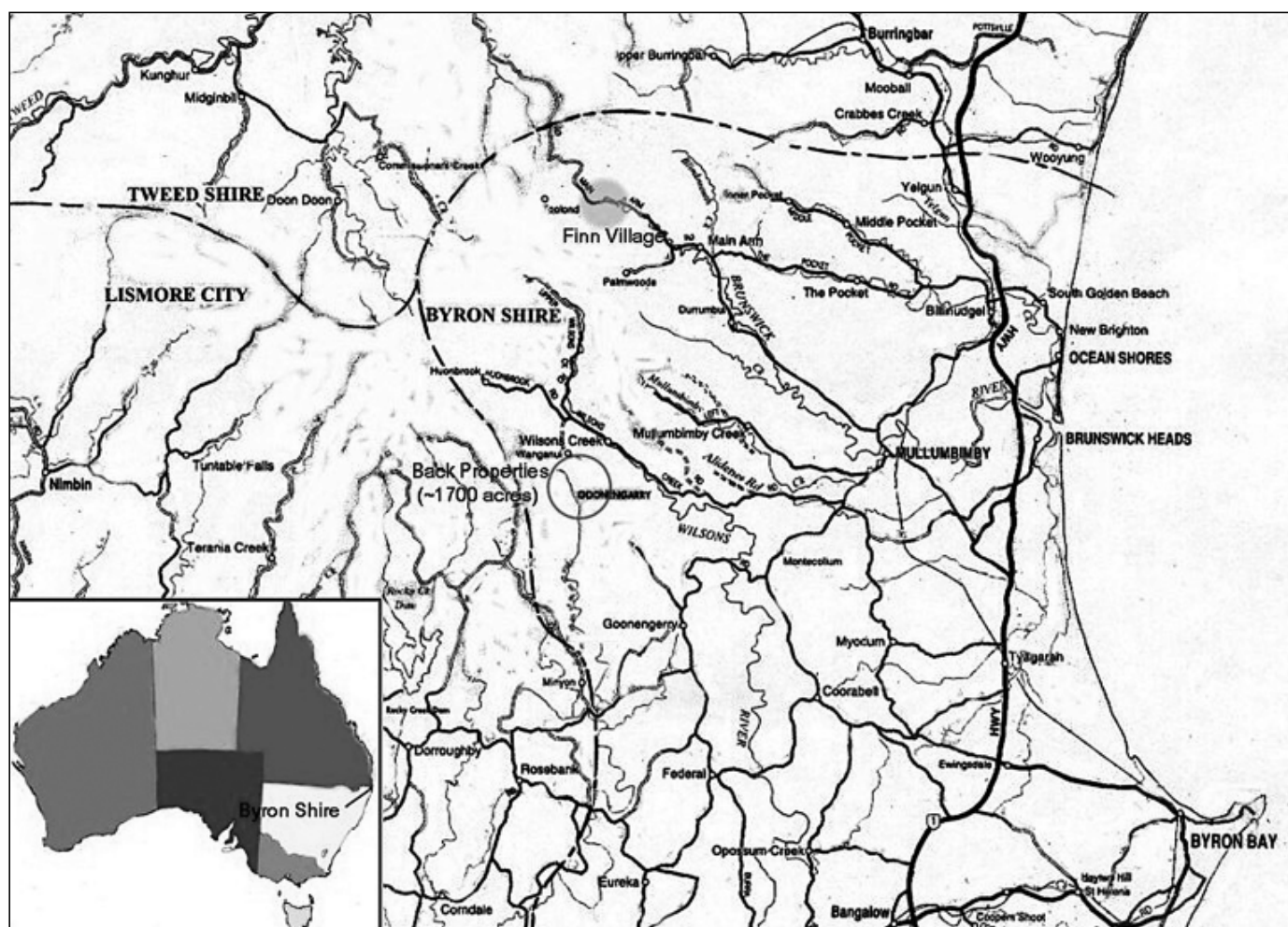
Up to 1920 all Finns were designated as Russians, but figures for 1921 show only 1358 Australian residents had taken the liberty to proclaim themselves as 'Finns', with 550, by far the largest group, in NSW. Shortly afterwards the USA introduced immigration restrictions, resulting in another 1000 'Finns' diverting to Australia, most finding employment in the sugar cane fields of Queensland. But by the late 1930s a lot had returned home such that numbers and distribution remained much the same as 1921 – the National Register of late 1939 sprung a mere 1109 'Finns' across the whole country, compiled just as the Russian-German non-aggression pact gave the Soviets a free pass into Finland. Unfortunately for their compatriots in Australia the Finns then sought help from Germany to prevent further Soviet invasion and expansion, resulting

in invitations to the subversives to attend Australian internment camps.

While the earliest Finn so far identified around the Northern Rivers was Andrew Williams, who landed in 1890, aged 30, it was Karl Johan (aka Jacky) Back who led the Finn invasion of Mullum in 1902. He was of Swedish descent, born in Munsala (Ostrobothnia) under the old family name Ohls in 1877, and migrated to Australia in 1899 to slip the conscription agents of the Russian Czar. Probably with stake money provided by his father, he acquired three blocks (640, 510 and 22 acres) at Goonengerry and shortly afterwards started construction of a sawmill on the smallest block, Devil's Lookout, adjacent to which his brother, William Andrew, and his father, Andrew William, acquired respective 442 and 65 acre blocks shortly afterwards. The mill was a massive undertaking, but it never got operational and the huge hardwood logs stood up on the skyline for about 40 years until a bushfire destroyed the place. (The blocks subsequently passed through a few private hands until acquired by the Banana Growers Federation in the 1940s, providing a major source of timber for banana packing cases over many years. In 1985 the blocks were absorbed into the Goonengerry State Forest and in 1999 became part of the Goonengerry National Park.)

His father, Anders (Andrew), and 16yr old brother, Vilhelm Anders (Billy, aka W. A.) Back, arrived at Bangalow station in early 1903 in the middle of a heat wave. The story goes that they walked through the Big Scrub all the way to Goonengerry, and Andrew, decked out in fur-lined clothes suitable for the arctic winter, was attacked by hundreds of leeches dropping from the canopy. Whether it was this experience, or snakes and other nasties, unheard of in Finland, that turned him off the promised land is unknown, but Andrew promptly returned home and left his sons to get on with the job on their own. He is believed to have been a man-of-means in Finland and to have made another trip at some stage.

The writer, Peter Tsicalas, was born and bred in Lismore in 1945, the son of Spiro, who was in turn born in Bangalow in 1920, the son of George, an immigrant from the Greek island of Kythera. This article is an extract from his book: "Greeks and other aliens around the Tweed & Brunswick".

A short time later K. J. and W. A. made their way along the bullockies' tracks to Wilson's Creek where Jacky became the pioneer sawmiller on site. After a swag of surrounding scrub had been felled and burnt and all the stumps removed he diversified into farming and market gardening. Billy meanwhile had branched out on his own and established a farm at Burringbar, having mortgaged his Goonengerry block to the NSW State Savings Bank. He won the hand of Miss Christina Hart in 1908 and subsequently was credited with driving the first motorcar over the tracks to Wilson's Creek to visit his in-laws. Upon settling in Mullum he became an elder and keen worker for the Presbyterian Church.

Jacky, 'a backwards philosopher' says Finn historian Koivukangas, has the distinction of being the first Finnish author in Australia, a remarkable feat for a bloke who never had a day's schooling in the English language in his life. Using the pseudonym 'Australianus', he wrote a book of verse and stories called 'The Royal Toast', of which he had several hundred printed. He also wrote a book on economics and con-

tributed articles to the Sydney Bulletin. In the middle of the Depression he tried to save the world with his book 'A Solution to the World's Financial Problems', published in 1932. He gained a reputation as an eccentric and colourful character who could turn his hand to anything. He seems to have become a banana grower at Yelgun sometime in the 1930s before retiring to live with his Holm rellies at Billinudgel. He died in 1962 aged 84 and lies in Mullum cemetery.

As for W. A., the Tweed Times and Brunswick Advocate was prescient in early 1909: 'Mr W. Back of Burringbar was offered by auction at Burringbar £16 per acre for his farm of 296 acres...' and he '... owns over 1000 acres of prime land along the railway line and 1280 acres at Mullumbimby. As Mr Back is a very young man, there must be looming in front of him the vision of a millionaire's wealth.' His Burringbar farm supplied the poles for the Lismore to Casino telephone line.

He went on to become a mover and shaker in the business world – 'Beyond doubt the wealthiest Finnish

The Back Brothers. (W.A. Back left ~1930. K.J. Back right ~1910). They were possibly the most eminent Finns in Australia: W.A. was the richest Finn in Australia, if not one of the wealthiest Australians in Australia, while K.J. was the first Finnish author in Australia.

immigrant in Australia' says Koivukangas. Just before the war he left Burringbar and settled in Mullum where, in 1918, he built 'Cedarholm', now 'Cedar House Antiques', with cedar milled by his brother Jacky. In Mullum he became an auctioneer and stock and station agent and began buying up large properties and subdividing, including 'Jasper Hall' at Rosebank and 'Morrison Farm' fronting the Brunswick, which took up about a quarter of the Mullum municipality. He is credited with building 100 houses in Mullum and creating 30 dairy farms. Later he moved into Queensland and acquired a large station at Winton, amongst others, before developing the suburb of St Lucia in Brisbane. Sydney properties were also in the portfolio.

Through the 1930s and 40s his real estate company was the leading broker of banana plantations, but the growth of his Queensland business interests forced a move to Brisbane in the late 1940s. Both he and Christina died in Brisbane (he in 1974 aged 87 and she in 1970 aged 83) but lie in Mullum cemetery.

The Backs acted as the nucleus for the later chain migration of their compatriots. Their father Andrew no doubt passed the word around of the success of his sons in Australia and W. A.'s holiday back home in 1923/24 generated much interest. Some of those

who followed the Backs include the Kastren, Holmkvist, Holmnas, Fors, Melen, Tuohimaki, Roos, Snabb and Soderholm families. (Possibly connected to the farming Soderholms was Captain Soderholm, the Finnish Master of the 'SS Bonalbo' doing regular runs between Ballina and Sydney through to the early 1930s.) The Kastrens acquired Park Farm, *'the best known farm and one of the oldest in the district,'* from W. A. sometime in the early 1940s. It covered the area from the railway line in east Mullum and extended way into the Byron Shire. A portion was developed by the Back Real Estate Company in the late 1940s as the Kastren Subdivision, which created the site for the Primary School and all the surrounding lots as far as Argyle Street. By 1957 the remainder was in the hands of Ellen Fors.

Olavi Koivukangas remarks that the Back farm at Wilsons Creek was *'the staging post'* for Finns proceeding into Queensland, particularly those making for the Finn Commune at Nambour. *'The Backs were followed by other migrants from Swedish-speaking Finland, including members of their own family. The Finnish community at Mullumbimby grew during the 1920s... and became firmly established during the 1930s.'*

The Main street of Mullumbimby 1909.

W. A.'s farms were also the initial source of employment for many new arrivals who later moved on to north Queensland. One such, Nestori Karhula, the driving force behind the Cairns Finnish Commune, arrived in 1921. He left a memoir listing *'over twenty adults together with their children'* who were resident in the Mullum district in 1935. This figure indicates that the Finns were amongst the largest alien groups in the district at this time. *'In the course of time, therefore, Mullumbimby developed into a Finnish-Swedish colony, whose connections with Finland have survived to the present day.'* Mullumbimby became the *'best known settlement of Swedish speakers from Finland.'*

The Back's sister Anna, Mrs Erik J. Holm (Nyholm), landed with her husband and five children in 1921. They lived and worked at Main Arm for 6 yrs before acquiring a 275 acre farm at Billinudgel, where they remained until 1968. Another sister, Sofia, remained in Finland, where their father, Andrew, died in 1928 and mother, Sanna, in 1937. That such remote deaths in Finland should be highlighted in the Tweed Daily probably suggests the prominence of W. A. at that time.

W. A. certainly had pull. During WW1 it wasn't safe to speak with an accent in Mullum and in mid 1915 the Star found it necessary to say *'It has been said that Mr. W. Back of this town is of German nationality. On Mr Back's naturalization papers, 18Feb1908, the*

place of birth is given as Munsala, Finland, a Swedish part.' The next paragraph continued in the same vein: *'Mr E. J. Erichs, a native of Denmark....'*

But no such consideration was given to other aliens, who had to pay for their own adverts. One such, Mr G. T. Wonstrom, a Jeweller and Optician in the Nelson Building, pleaded *'As some person interested has been circulating that I am a German I wish to state that I am a British subject. I have never been in Germany; I was born in Traryd (Sweden) from an old Swedish family. Moreover, I always made it a point even before the war, not to deal from German or Jewish firms, on account of their filibustering methods, and I consider I have every right to ply my calling as I have not 'jumped into' the trade. I have served proper apprenticeship in the thorough manner of the old country – all above statements I can prove.'* Apparently nobody was convinced as three weeks later he had a closing down sale and advertised his intention to enlist.

Mullum rioting was close. On the 30Dec1915, the last edition of the year, under a heading *'Smashing-Up Rumours'*, the Star reported: *'All last week there were rumours about town that several places were to be smashed up on Christmas Eve, but they came to naught. In Lismore it did happen and several shops had their windows broken and the contents taken. ... In town here again are rumours of disturbances to take place on New Year's Eve. ...'* The next edition

wasn't until 13Jan1916 and contained no reports of New Year's Eve festivities. (Lismore's Christmas Eve entertainment programme included the trashing of 4 'German' shops, 3 of which were owned and operated by born and bred Australians.)

It's hard to get a grip on whether the Returned Soldiers League and Banana Growers Federation were including Finns in their railing against 'aliens' and 'enemy aliens' during the next war. The only specific reference to Finns occurred during a district council meeting of the BGF in late 1941 when they were trying to get a bit more serious about cleaning up the glut and inferior fruit problems. A number of remedial measures, mainly put by Tom Mott of Upper Main Arm, were discussed, but one bloke couldn't help himself by adding *'that the Government wasn't waking up to the fact that we have the enemy amongst us, and cited a case where it was alleged an alien ...'* When Mr Gaggin mischievously asked *'if the Finns would be countered as enemy aliens'*, the hanrahan was indignant and ambiguously replied *'I've nothing against the Finns'*, maybe because he was afraid of incurring the wrath of the powerful Billy Back, his fellow Elder at the Presbyterian Church.

Twelve months later Tom Mott was the President of the Brunswick Valley District Council of the BGF and *'made a plea for the small Finnish growers who were dependent on the industry for their living. He moved that the Federation be asked to consider making application to the Minister for Agriculture (Mr Dunn) to grant permits to plant bananas to naturalized British subjects of Finnish origin, provided such permits do not exceed a reasonable living area. Seconding the motion, Mr Gaggin said "the Finns were friends of Democracy and had no anti British feelings". He spoke in eulogy of their industry, integrity and honesty. The motion was carried by 10 votes to 4.'* The authorities were unsympathetic and two months later sprung Anton Lennart Snabb, a Finn of Possum Shoot, planting out 250 new plants on his 7acre lease. (Jacky Back had been sprung at Yelgun 2yrs earlier.)

At the start of the war Finland was amongst the first countries to start generating refugees, prompting calls for them to be allowed into Australia – *'Australia's experience had proved that migrants from Finland and other Scandinavian countries would become accept-*

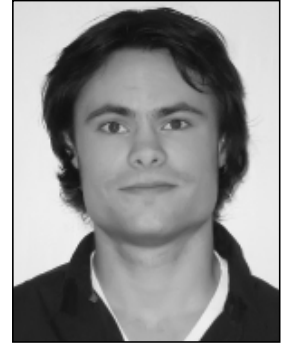
able Australians....' Nevertheless, Finnish migration to Australia generally dried up after the war – in the 10yrs to 1958 only 993 Finns had settled. Some of those who came to Mullum include the Uppgard, Hager, Nylund, Ostring, Liljestrom and Smolin families. Most congregated with the prewar arrivals at the top of Main Arm, where the place had earned the colloquial name of *Finn Village* in the early 1920s. Their acceptance was made easier because *'the northern Europeans are of the same quality as the British...'* and less likely to pollute the Australian gene pool. (In the early 1970s 'Finn Village' morphed into 'Kohinur', the first hippie commune in Northern NSW. By 1972 there were about 100 naked bunyips moon dancing around the place.)

In late 1958, the Murwillumbah-based Daily News, which by the mid 1950s had morphed into a strong advocate for migration and a leading regional newspaper in lending its muscle to help migrants settle into the community, said *'New Citizens from overseas are helping to build not only Australia's numbers but her general progress towards attainment of greater nationhood. Increases in the Commonwealth grant towards the fares of approved migrants from Scandinavia, Finland, Switzerland and the United States are operative. ... Mr Downer has estimated that an intake of 5000 migrants a year from Finland may be developed. It is emphasised that a flow from this source and from other parts of northern Europe should be fully exploited because people from these areas can be readily assimilated in this country. ... Mr Downer has pointed out that with increased prosperity overseas, it is evident that migrants are not available to be picked up as and when desired by Australia....'*

At the time of the 1947 census only 476 people in NSW nominated themselves as Finnish born, and only another 18 in 1954. The census compilers didn't bother listing the numbers in Tweed-Byron, burying them under the 90 'others'. Peak years of migration were 1959 and 1969, coincidental with peaks in unemployment in Finland, but by 1990 only just over 9000 had settled permanently, about 40 % of them having decided to return home or move on elsewhere. Most are now in NSW and QLD and have gravitated to the capital cities and Mt Isa. They dominated the Gold Coast construction industry into the 1980s, and provided the golfing industry with Greg Norman.

Toronton ja Sudburyn suomalaisia tapaamassa

Arvi Pihlman

Vietin viime kesänä kuukauden Torontossa ja Sudburyssa haastattelemassa Kanadaan muuttaneita suomalaisia siirtolaisia. Mukaan mahtui myös jokunen siirtolaisten jälkeläinen. Omalta osaltani kyse oli Siirtolaisuusinstituutissa suorittamastani työharjoittelusta, jonka annin päätin hyödyntää myös tekeillä olevassa sosiaaliantropologian pro gradu – tutkielmassani. Siirtolaisuusinstituutti halusi haastatteluja arkistoihinsa mahdolliseen tutkimuskäyttöön, mutta sain varsin vapaat kädet suunnitellessani aineistonkeruuta. Olin muun muassa kiinnostunut kuulemaan siirtolaisuuteen liittyvistä kokemuksista, siitä kuinka haastattavat rakensivat elämäänsä uudessa kotimaassaan ja niistä näkökulmista, joita he esittivät ajan myötä muuttuneesta sosiaalisesta ympäristöstään. Painopiste oli näin ollen menneiden muistamisessa, mutta omat tulkinnat ja ajatukset niin menneestä kuin nykyisestä elämästä olivat tärkeällä sijalla. Kirjoitan nyt joistakin matkalla tekemistäni havainnoista ja heränneistä ajatuksista. Lienee syytä korostaa, että ennen viime kesää aihepiiri ei ollut minulle entuudestaan tuttu.

Ensimmäinen suuri siirtolaisaalto Suomesta Kanadaan sijoittui ajanjaksolle 1900-luvun alusta vuoteen 1930. Tärkeä siirtolaisuuden taustatekijä oli tuolloin taloudellisten resurssien riittämättömyys nopeasti kasvavan väestön tarpeisiin. Heikko toimeentulo ajoi ihmisiä etsimään elantoaan muualta, ja Kanadassa oli kaivattua työtä tarjolla. Kansalaissodan jälkeen jotkut joutuivat jättämään Suomen myös poliittisista syistä. Toinen vaihe alkoi vasta 1940–1950-lukujen taitteessa Kanadan suljettua seitsemäksitoista vuodeksi rajansa uudelta siirtolaisuudelta. Uusien siirtolaisten tulo Suomesta hiipui kuitenkin 1960-luvun loppupuolella. Taloudelliset taustatekijät olivat oleellisia myös

toisen aallon kohdalla. (Lindström 1999, 514.) Siirtolaisuuden taustalla saattoi kuitenkin olla hyvinkin yksilöllisiä syitä, mikä näkyy myös tekemissäni haastatteluissa. Haastatteleman ihmiset olivat suurimmaksi osaksi lähteneet Suomesta juuri 1950- ja 1960-luvuilla. Esiin nousseita syitä lähdölle olivat muun muassa työnhaku, kielen oppiminen, poliittisen tilanteen ahdistavuus tai ihan vain seikkailun halu. Monella oli myös sukulainen tai muu kontakti jo odottamassa Kanadassa. Yllättävän moni myös kertoi, ettei ollut alun perin ajatellut jäävänsä Kanadaan muutamaa vuotta pidemmäksi ajaksi. Elämä kuitenkin nivoutui monin sitein uuteen kotimaahan.

Toronto

Vietettyäni lähemmäs kaksi kuukautta Siirtolaisuusinstituutissa Turussa kirjallisuuteen ja kanadansuomalaisiin sanomalehtiartikkeleihin tutustuen sekä tulevia haastatteluita sopien, saavuin viimein heinäkuun loppulla ”kentälle”. Pääsin suoralla lennolla Helsingistä aivan Toronton kupeeseen. Toronto on eloisa ja värikäs miljoonakaupunki. Vilkaisu opaskirjaan kertoo, että joka toinen asukas on syntynyt jossain muualla. Se on helppo uskoa. Ensimmäinen vaikutelmani kaupungista oli käsittämätön monimuotoisuus. Kaupunkiympäristöstä tekee mielenkiintoisen se, että monet keskustan alueista ovat muokkautuneet jonkin tietyn kansallisuuden määrittämiksi kaupunginosiksi. Sieltä löytyy, muiden muassa, kiinalainen, intialainen ja italialainen kaupunginosa. Kaupungin keskustassa on aikoinaan suomalaisillakin ollut oma keskittymänsä suomalaisine kauppoinen ja haaleineen (”hall”, seuratalo).

Suomea äidinkielenään puhuva väestönosa alkaa Torontossa niin kuin koko Kanadassa olla jo ikääntynyttä. Monet aiemmin hyvin aktiiviset suomalaisten seurukset ovat lopettaneet toimintansa ja niissäkin, jot-

Kirjoittaja Arvi Pihlman on sosiaaliantropologian opiskelija Tampereen yliopistosta.

ka edelleen toimivat, on toiminta pitkälti hiipumaan päin. Kuitenkin esimerkiksi Torontossa julkaistava pääosin suomenkielinen sanomalehti Vapaa Sana sekä luterilainen ja helluntaiseurakunta ovat edelleen aivan elinvoimaisia. Suomenkielisen väen ikääntyminen on luonut kysyntää myös suomalaisille siirtolaisille räätälöidyille vanhusten palveluille. Tietä pitkin noin kymmenen kilometrin päässä ydinkeskustasta sijaitsee Suomi-koti, johon monet ikääntyneet siirtolaiset ovat tulleet viettämään vanhoja päiviään. Kyseessä on ikääntyneiden ihmisten lepokoti, jossa enimmäkseen suomalaistaustaiset asukkaat saavat palvelua myös äidinkielellään. Sieltä löysinkin suurimman osan haastateltavistani Toronton alueella.

Sudbury

Sudbury sijaitsee noin 400 kilometriä Torontosta pohjoiseen. Ensimmäiset mielikuvat sieltä olivat hyvin erilaisia kuin kokemuksen Torontosta, muutenkin kuin jo pelkän kokoeron puolesta. Ihmisten kirjo näytti huomattavasti väriltömämmältä. Kuitenkin myös Sudbury on monipuolisen siirtolaisuuden säilyttämää aluetta. Kaupungin keskustassa, rautateiden ylitse, kulkee silta nimeltään ”Bridge of Nations”. Sen kumpaakin reunaa koristaa pitkä rivistö eri valtioiden lippuja. Sain kuulla, että sillalle on pystytetty lippu jokaista kansallisuutta kohden, joka on kaupungissa edustettuna. Sudburyn kalliit ovat paikoin

mustia. Ne muistuttavat nikkeli- ja kuparikaivoksen aikoinaan aiheuttamista ympäristötuhoista. Vielä 1970-luvun alussa maisema oli kuollut ja puuton, minulle kerrottiin. Sitten kaivokseen rakennettiin korkeampi piippu, joka hajautti myrkyt laajemmalle alueelle, ja luonnon elvyttäminen mahdollistui. Maastoon kylvettiin multaa ja ravinteita, joihin uusi kasvillisuus saatiin kasvamaan.

Sudbury kaivoksineen ja metsätöineen houkutteli aikoinaan myös suomalaisia muuttamaan suurin joukoin alueelle. Nyt, kuten Torontossakin, ennen niin vilkas suomalaisten keskinäinen sosiaalinen elämä on pitkälti hiipunut ja huomattava osa suomalaisista siirtolaisista on keskittynyt heidän itsensä perustamaan lepokotiin, Finlandiakylään. Finlandiakylä on laaja kompleks, josta löytyy kerrostaloasuntoja, rivitaloalue, hoivaosastot kokonaisvaltaisempaa hoitoa tarvitseville sekä vierailijoita varten punainen maalaistyyliin rakennettu majatalo, johon itsekin majoitauduin.

Vanhat suomalaissiirtolaiset ja uudet tulokkaat

Muuttaessaan Kanadaan monet siirtolaiset saapuivat alueille, joilla oli jo entuudestaan vakaa suomalaisasutus. Tällöin he kohtasivat vakiintuneita toimintatapoja, asenteita ja jopa ennakkoluuloja, joita he joutuivat jollain lailla tulkitsemaan. Oli mielenkiintoista

kuulla jälkepäin kerrottuja tulkintoja niistä kokemuksista ja tuntemuksista, jotka liittyivät vanhojen siirtolaisyhteisöjen ja uusien tulokkaiden kohtaamiseen. Joillekin solahtaminen vanhan suomalaisasutuksen sekaan sujui vaivattomasti: vanhat asukkaat auttoivat elämän alkuun saamisessa, eikä olematon kielitaitokaan muodostunut ylitsepääsemättömäksi ongelmaksi, kun omaa kieltä puhuva sosiaalinen turvaverkko oli jo valmiiksi olemassa. Kaikille tämä kohtaaminen ei ollut yhtä ongelmaton. Joku törmäsi kuppikun-

Muistoja menneestä elämästä. Long Laken suomalainen hautausmaa, Sudbury.

Tämän päivän suomalaista symboliikkaa leipomokahvilan hyllyssä. Leinala's Bakery, Sudbury.

taiseen piiriin, jossa tulokasta katsottiin kieron ja hänen selkensä takana puhuttiin pahaa. Tällöin saattoi olla miellyttävämpää etsiä seuransa muualta. Joku puolestaan liittyi muiden suomalaissiirtolaisten seuraan vasta vanhalla iällä vietettyään aiemman elämänsä Kanadassa täysin muissa piireissä. Lisäksi esimerkiksi erilaiset uskonnolliset suuntaukset ovat muodostaneet omia omaileimaisia ryhmiään, jotka saattoivat tarjota uusille asukkaille heidän kampaamaansa seuraa. Ei sovi myöskään unohtaa, että oli sellaisiakin tulokkaita, jotka jo alusta pitäen halusivat pysyä muista suomalaisista erossa.

Lähes koko viime vuosisadan suomalaissiirtolaiset Kanadassa ovat olleet poliittisesti hyvin jakautuneita. Ennen 1920-lukua muuttaneista monet olivat poliittiselta vakaumukseltaan sosialisteja, jotka tukivat kanadalaista työväenliikettä ja perustivat omia poliittisia ja kulttuurisia keskuksiaan. 1920-luvulla, Yhdysvaltojen suljettua ovensa siirtolaisuudelta, poliittisesti konservatiivien määrä alkoi kasvaa ja työväenliikkeen vastapainoksi alkoi ilmaantua nationalistia järjestöjä. Suomalaisyhteisöt jakautuivat voimakkaasti kahtia, kun vielä kansalaissodan muistot elivät vahvoina mielissä. Kumpikin leiri rakensi ahkerasti omia instituutioitaan, kuten urheiluseuroja, sanomalehtiä, uskonnollisia yhteisöjä ja muita kulttuuritoiminnan muotoja. Viimeistään toisen maailmansodan jälkeen ja viimeisimmän siirtolaisaallon myötä voimasuhteet kääntyivät vasemmistolaisen puoliskon tappioksi. (Laine 1981, 5–6; Eklund 1981, 50; Saarinen 1999, 109; Lindström 1999, 519–520.) Varpu Lindström kuitenkin muistuttaa, että poliittiset jännitteet ovat jo menettäneet teränsä ja suomalaisyhteisöt ovat pyrkinet rakentamaan epäpoliittisia yhteistyön muotoja (Lindström 1999, 521).

Suurin osa haastattelemistani ihmisistä oli muuttanut Kanadaan viimeisimmän suuren aallon mukana 1950–1960-luvuilla. Kyselin heiltä myös ajatuksia ja

kokemuksia, jotka liittyivät suomalaisyhteisöjen poliittiseen jakautumiseen. Uuteen maahan tullessaan tulokkaat olivat tavalla tai toisella törmänneet siirtolaisia erottavaan kuiluun ja mahdollisesti sen mukanaan tuomiin ennakkoluuloihin. Kaikki, joilta asiaa kysyin, olivat yksimielisiä siitä, että siirtolaisyhteisöt tosiaan olivat olleet hyvin kaksijakoisia. Poliittinen oikeisto–vasemmisto-jako oli tietysti tuttu jo Suomesta, mutta ainakin joidenkin mielestä jakautuminen ja siihen liitetyt ennakkoluulot olivat siirtolaisien keskuudessa voimakkaampia kuin synnyinmaassa. Tämän jakautumisen nykytilanteesta kuulin toisistaan poikkeavia tulkintoja. Joillekin se oli jo kauan ollut historiaa, toisten näkökulmasta se edelleen oli jossain määrin voimissaan.

Yhdessäolon keskuksia

Erilaiset suomalaisten yhteistoiminnan muodot olivat ja olivat olleet tärkeällä sijalla useimmille haastattelemilleni ihmisille. Haalien vielä ollessa aktiivisesti toiminnassa niissä käytiin muun ohjelman ohella tanssimassa, niissä nuoret tapasivat toisiaan ja jotkut löysivät niistä vieläpä elämänkumppaninsakin. Ajatukset eri haaleista ovat monesti olleet hyvinkin latautuneita. Se ainakin on selvää, ettei takavuosina ollut useinkaan yhdentekevää missä kävi vapaaillansa viettämässä. Tässäkin näyttäisi olevan poikkeuksia: jotkut

eivät koskaan astuneet joihinkin kotiseudun haaleihin, toiset taas kävivät muutta mutkitta kaikissa mitä tarjolla oli. Haalitoiminta on kuitenkin jo suomea äidinkielenään puhuvan väestön ikääntyessä hiipunut. Torontossa ei ole pystyssä enää yhtään suomalaisten haalia ja Sudbryn lähistölläkin vain yksi, Wanupin haali. Senkin toiminta on jo hiljaista.

Seurakuntatoiminta näyttäisi elävän virkeänä. Osasyynä on epäilemättä englanninkielen sisällyttäminen ohjelmaan. Seurakuntatoiminta on siis kyennyt saamaan mukaan myös niitä siirtolaisten jälkeläisiä, jotka eivät puhu suomea. Usealle haastateltavalle lepokodit olivat monin positiivisin merkityksin latautuneita paikkoja. Niissä yhdistyi turvallinen vanhuus, mahdollisuus saada palvelua äidinkielellä ja sosiaalinen toiminta. Ne myös tarjosivat joillekin kouriintuntuvan osoituksen siitä, mitä yhteen hiileen puhaltamisella voi saada aikaan. Suomalaisten yhteistoiminta onkin mitä ilmeisimmin monelle siirtolaiselle tunteita herättävä asia, jonka hiipumista seurataan haikeina.

Kotien kuvastot

Sain etuoikeuden käydä tutustumassa lukuisiin koteihin. Kodit ovat sikäli mielenkiintoinen havainnointipaikka, että ihmiset harvemmin sisustavat ja koristelevat kotejaan vain puhtaasti esteettisin tai käytännöllisin perustein. Kodin tarjoama visuaalinen kuvasto myös viestii asukkaalle itselleen ja vierailijoille siitä, minkälainen henkilö siellä asuu (Seppänen 2002, 31). Monessa kodissa oli Suomi tai synnyinseutu jollain tavoin edustettuna. Oli suomalaista maisemaa kuvaavia maalauksia sekä muistoesineitä kotipaikkakunnalta rinnan lasten ja lastenlasten kuvien kanssa. Tein useimmat haastattelut haastateltavien kodeissa, mikä myös mahdollisti sen, että haastateltavat saattoivat jostain asiasta kertoessaan näyttää minulle kotinsa kuvaston palasia, kuten valokuvia tai maalauksia, selventääkseen kertomaansa. Usein oli haastattelijalle tarjolla kahvia ja pullaa, suomalaisuuden monesti julkilausuttuja symboleita. Olipa joku istuttanut pihalleen koivunkin nimenomaan kotikonnuista muistuttamaan.

Sain matkallani kosketuksen vain pieneen sirpaleeseen kanadansuomalaisten elämästä. Haastattelemani ihmiset ja samalla nauhoittamani kertomukset olivat myös tietyllä tavalla valikoituneita. Haastatel-

tavat olivat sellaisia ihmisiä, jotka halusivat kertoa elämästään tai eivät ainakaan siitä puhumista vastustaneet. Tuolloin jäi pitkälti kuulematta sellaiset kertomukset, joihin liittyy negatiivisia tunteita, kuten sosiaalista häpeää. Tällaisia asioita en tietysti kaivellutkaan. Suurinta osaa haastateltavista yhdisti myös se, että he jollain lailla olivat osa suomalaisten yhteisöjä. Tällöin ulkopuolelle jäi, paria poikkeusta lukuun ottamatta, sellaiset jotka eivät halunneet pitää yhteyttä muihin suomalaisiin siirtolaisiin. Kyseiset poikkeuksetkin tosin tunsivat yhä yhteenkuuluvuutta synnyinmaahansa, mutta ikään kuin kanadansuomalaisten yhteisöjen ohi. Suomalaiset siirtolaiset Kanadassa ovat kaikkea muuta kuin yhtenäinen kokonaisuus. Synnyinmaa on huono selittäjä elämänvalintojen suhteen ja paljon mielenkiintoisempaa onkin kysyä missä tilanteissa ja miten sillä, tai muilla rajanvedoilla, selitetään jotakin. Yhtälailta on tärkeää yrittää ymmärtää kuinka ihmiset itse omaa elämäänsä ja siihen liittyneitä mahdollisuuksia ja rajoitteita tulkitsevat.

Lähteet

- Eklund, William 1981. *The Formative Years of the Finnish Organization of Canada*. Teoksessa Michael G. Karni (toim.) *Finnish Diaspora I: Canada, South America, Africa, Australia and Sweden* 49–59. The Multicultural History Society of Ontario: Toronto.
- Laine, Edward W. 1981. *Community in Crisis: The Finnish-Canadian Quest for Cultural Identity, 1900–1979*. Teoksessa Michael G. Karni (toim.) *Finnish Diaspora I: Canada, South America, Africa, Australia and Sweden* 1–6. The Multicultural History Society of Ontario: Toronto.
- Lindström, Varpu 1999. *Finns*. Teoksessa Paul Robert Magoksi (toim.) *Encyclopedia of Canada's Peoples* 513–526. University of Toronto Press Incorporated: Toronto, Buffalo, London.
- Saarinen, Oiva W. 1999. *Between a Rock and a Hard Place. A Historical Geography of the Sudbury Area*. Wilfrid Laurier University Press: Waterloo, Ontario.
- Seppänen, Janne 2002. *Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa*. Vastapaino: Tampere.

Recession and its effects on immigrants

Elli Heikkilä

Confronted with the very severe economic crisis in decades and rising unemployment, governments in locations across the globe embraced a range of policies to for example suppress the inflow of migrants and encourage their departure. The United Kingdom has tightened admission requirements. One policy response has been the “pay-to-go” schemes that encourage unemployed migrants to return home. Spain and the Czech Republic are offering economic incentives such as a paid one-way ticket home and lump sum payments typically pegged to unemployment insurance benefits in exchange for migrants’ promise to leave the country for some period of time or even indefinitely. In Czech Republic the policy is targeted largely at Vietnamese and Mongolian contract workers who have lost their jobs. This is a sharp contrast to the Spanish programme which is targeted at settled immigrants.

From the humanitarian perspective, there have been very unsuccessful situations among immigrants during recession in the host countries. In the case when a person has bought an apartment or other housing in the host country, the value of the property has declined dramatically during recent recession. Loans, property value decline and unemployment, for immigrants as well for natives, is not a good combination. In this situation, for example Ecuadorians in Spain have had difficulties to decide weather they can return back home. The salaries there are smaller than in the host country and the payments should be paid in time in the host country or sell the property in low market price. Some Ecuadorians said in a recent TV-document film that the situation is even worse now in monetary terms for them after working and earning some years in Spain than before leaving home.

Immigrants tend to be overrepresented in sectors which are the most sensitive to the business cycle and

thus they may suffer particular hardship during the recession. Migration decisions are strongly linked to economic opportunities. Economic migrants move to the host country because they want to improve their own opportunities towards upward mobility. Migrants are unlikely to return home unless they believe their prospects there are substantially better. Immigrants who intended to immigrate permanently are much less likely to return home in a recession. Also strong family ties in the host country will discourage return migration. Workers who are not eligible for benefits, cannot find employment, and do not have family or friends to support them may decide to go home or they face a high risk of falling into poverty. It is worth to notice that many work in sectors such as health and social services that are not traditionally cyclical and that are expected to continue to grow at a robust pace.

Education is a very important tool and it empowers immigrants. Language education and language learning through hobbies like sawing groups, preparing food groups and so-called non-stop language education are some of those tools. Further education to get qualifications updated for host country standards is useful since many countries will need in the near future new labour because of population ageing.

References

- Fix, Michael, Demetrios G. Papademetriou, Jeanne Batalova, Aaron Terrazas, Serena Yi-Ying Lin and Michelle Mettelstadt (2009). Migration and the Global Recession. A Report Commissioned by the BBC World Service. Migration Policy Institute.
- OECD (2009). Sopemi 2009. Special Focus: Managing Labour Migration Beyond the Crisis. International Migration Outlook.

New Information on Finnish Americans

By Mika Roinila, Ph.D.
Assistant Professor
Bethel College, Mishawaka, Indiana

After years of trying to find data on the number of Finland-Swedes in the United States, I recently discovered an invaluable website that provides just this information. Housed at the Minnesota Population Center at the University of Minnesota, interested individuals have free access to the Integrated Public Use Microdata Series (IPUMS). The Minnesota Population Center is one of the world's leading developers of demographic data resources, and provides population data to thousands of researchers, policymakers, teachers, and students. The best part is that all MPC data are available free over the internet!

Visit the MPC homepage at <http://www.ipums.org/>

Several different data bases are available through IPUMS, but the one most appealing to researchers interested in the Finnish-American population is IPUMS-USA. This data base draws on every surviving United States census from 1850 to 2000 (with the exception of the 1890 census, which was destroyed in a fire) and from the American Community Survey of 2000-2007. The IPUMS provides consistent variable names, coding schemes, and documentation across all the samples, facilitating the analysis of long-term change.

For the first time, it is possible to obtain data on the number of Finland-Swedes within the United States from 1910 to 2000. Unfortunately, the census did not ask about mother tongue or language in the 1950 and 1970 census years. Calculated by using the available online analysis functions, cross tabulations of Finnish born respondents who maintained a Swedish mother tongue (1910-1960) or speak Swedish (1980-2000), results in some surprisingly small numbers. Data can be specified for every state of the country, including county level for the 1910-1930 period. Unfortunately data at the county level is not available for other census years. For such data, it appears that customized cross-tabulations will be the only recourse, which would include a high cost.

The table below indicates the total number of Finland-Swedes (born in Finland with Swedish mother tongue/language) in the United States, along with the proportion of Finland-Swedes among the total Finland born population of the country for each census year. These numbers represent all members within a household, but successive generations who may have lost their identity and/or language may be impossible to determine through statistics. It is hoped that much more data will be discovered through this invaluable resource.

Enjoy!

Table 1. Finland-Swedes in USA, 1910-2000.

	1910	1920	1930	1940	1960	1980	1990	2000
Total Finland-Swedes	16,135	19,789	17,776	4,887	10,755	2,620	1,647	1,402
Total of all born in Finland	126,105	148,058	143,218	113,694	64,446	30,240	23,035	23,199
%ge Finland-Swedes	12.8	13.4	12.4	4.3	16.7	8.7	7.1	6.0

Source: <http://usa.ipums.org/usa/>

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

Hakalan talolla tapahtuu

Siirtolaisuuteen liittyviä tapahtumia on järjestetty Terästalon ohella myös Maailman Raitin Hakalan talolla. Paikka sopii hyvin pienimuotoisten tilaisuuksien pitämiseen. Amerikan Raitilla Hakalassa on järjestetty mm. Amerikan siirtolaisten ja heidän jälkipolvien vuotuisia tapahtumia esitteleviä tilaisuuksia. Lokakuun lopulla kerroimme Halloweenista ja marraskuun lopulla esittelimme USA:n ja Kanadan kiitospäivän perinnettä. Maailman Raitti sijaitsee Kalajärven rannalla, joten ideoimme oman kiitospäivän lounaamme sijainnin pohjalta. Menu oli Kiitospäivän lounas Kalajärven tapaan. Järvestä verkolla kalastetut kuhat ja joku haukikin keitettiin työntekijämme Soilen ammattitaidolla. Hän oli myös leiponut kokojuväsämpylöitä ja valmistanut jälkiruoaksi karpalokiisseliä kermavaahdolla. Kahvin kera saimme nauttia vielä porkkanapiirakkaa. Vierailijoita riitti koko päiväksi, ruokailuun osallistui lähes 60 henkilöä. Tämä ensimmäinen Kiitospäivän vietto Hakalan takkatulen lämmössä onnistui siinä määrin hyvin, että aiomme ottaa sen ohjelmaan tulevinakin vuosina.

Hakalan talo sai joulukoristeensa kuusineen jo itsenäisyyspäivän tienoilla ja joulukuun väistyä suomalaisperinteiseen tapaan Nuutin päivänä. Kotoinen joulunalustapahtuma yhdistyksen jäsenille pidettiin 19.12. Lauloimme ”kuorossa” sekä kotimaisia että kansainvälisiä joululauluja.

Heikinpäivä Amerikan malliin!

Tammikuun viimeisenä viikonloppuna järjestettiin Hakalan talolla ja Kalajärven ravintolan päässä Heikinpäivä Amerikan malliin. Michiganin Hancockin Heikinpäivä on ollut esikuvana tälle talviselle tapahtumalle, jota vietettiin osittain ulkona mm. lasten liukumäessä ja muissa lumisissa puuhissa. Pyhän Henrikin, piispa Henrikin muistoa ja keskitalven merkkipaalua, talven selän taittumista, juhlittiin karnevaalin muodossa. Samassa yhteydessä valittiin niin

ikään Michiganin malliin Vuoden Heikki, joka meidän versiossamme on erityisesti Peräseinäjoen ja Kalajärven matkailun edistämiseksi ansioitunut henkilö. Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys on läheisessä yhteistyössä Peräseinäjoen ja Kalajärven muiden matkailutahojen kanssa. Siksi Vuoden Heikin meriittiin kuuluu ennen kaikkea matkailun edistäminen alueella, jossa Siirtolaisuusmuseo ja Maailman Raitti toimivat. Tällä ensimmäisellä kerralla arvonimen ja kunniakirjan sai etunimestään huolimatta Kalajärven karavaanari-matkailussa ansioitunut SF-Caravan Seinäjoen Seutury:n puheenjohtaja Heikki Julmala. Kalajärven matkailualue on mm. valittu kolme kertaa Suomen parhaaksi karavaanarialueeksi. Hevosreessä istuvan Vuoden Heikin johtama kulkue (kuva alla) lähti Hakalan talolta Ravintola Kalajärven pihamaalle, jossa tapahtuma jatkui makkaranpaiston ja vipukelkkakyydin merkeissä. Reessä oli myös karhu kääntämässä kylkeään. Illalla ravintolassa oli Heikinpäivän karaoke ja sunnuntaina Kalajärven kilometrin radalla ajettiin jääravit. Hakalan talo oli tupaten täynnä karnevaaliväkeä, samoin ravintola karaokeiltana. Jääraveilla oli myös yleisömenestystä.

Saimme tervehdyksen tapahtumaamme rapakon takaa Michiganista kunniakonsuli James Kurtilta, joka kiitteli tapahtuman ottamista ohjelmaamme täällä Suomessa. Saimme laajaa huomiota myös maakunnan lehdissä. Heikinpäivän vietosta Vuoden Heikkeen on tarkoitus tehdä vuotuinen tapahtuma Kalajärven Maailman Raitilla.

Tellervo Lahti

Saapuneita julkaisuja

Keskinen, Suvi & Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.), En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Vastapaino & Nuorisontutkimusverkosto, Tampere 2009.

Niin sanottu maahanmuuttokritiikki tai maahanmuuttokriittinen keskustelu tuli viralliseen mediajulkisuu-teen vuodenvaihteessa 2008/2009. Se liittyi erityisesti syksyllä käytyihin kunnallisvaaleihin ja keväällä tulossa olleisiin EU-vaaleihin. Tuolloin maahanmuuttoa vastustava puhunta kastettiin uudelleen ”kritiikiksi”, vaikka puheen sisältö ei juurikaan muuttunut. Puhujat tosin vaihtuivat entisistä pienien piirien ”seppolehdoista” ja ”olavimäenpäistä” uusiin nimiin ja kasvoihin (esim. Jussi Halla-Aho), jotka olivat esiintymisessään ja puhumisensa tavoissa selvästi edeltäjiään koulutetumpia ja asiantuntevampia minkä vuoksi he omaavat edeltäjiään suuremman potentiaalinal vedotta entistä laajempiin kuulijakuntiin. ”Maahanmuuttokriittiseen keskusteluun” alkoivat osallistua myös etabloituneet puolueet ja heidän ehdokkaansa (esim. kokoomuksen eteläpohjalainen ehdokas Kai Pöntinen): ilmiö, joka on ollut tuttu muualta Länsi-Euroopasta jo jonkin aikaa.

En ole rasisti, mutta... on ennen kaikkea tutkijoiden ja asiantuntijoiden analyysiä ”maahanmuuttokriittisen keskustelun” tavoista ja sisällöistä. Kirja jakaantuu neljään aihepiiriin: 1) maahanmuuttokeskustelu ja sen seuraukset 2) media merkityksiä rakentamassa 3) suomalaisuus, maahanmuuttajuus ja rasismi 4) kuuluuko maahanmuuttotyön asiantuntijoiden ääni? Esipuhe mukaan luettuna teoksessa on kaikkiaan viisitoista artikkelia.

”Maahanmuuttokritiikin” keskiössä on ajatus siitä, että olisi olemassa jokin yhtenäinen ja pysyvä suomalaisuus, jota voitaisiin ja pitäisi varjella ulkoa tulevilta vaikutteilta. Mikko Lehtonen tuo omassa artikke-

lissaan esiin sen, että mitään pysyvää ja alkuperäistä suomalaisuutta ei ole olemassa. Meidän tuntemamme suomalaisuus on ulkoa tänne tulleiden aineiden kokonaisuus. Korkeintaan voitaneen ajatella, että näiden aineiden järjestämisen tapa olisi jotenkin omaperäinen, ”suomalainen”. Itse kysyisin, että jos ”suomalaisuus” siis on kulttuurilainailun tuotetta, eikö ”maahanmuuttokritiikiltä” – uusien vaikutteiden vastustukselta – puolta pohja pois. Voidaanko moisen ”kritiikin” nähdä jopa jarruttavan ”suomalaisuuden” kehitystä. Millaista ”suomalaisuus” olisi nyt, jos ”maahanmuuttokritiikkiä” olisi harjoitettu viimeiset vuosisadat?

Vaikka maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, jota loppujen lopuksi ei sido yhteen kuin maasta toiseen siirtyminen, on julkinen keskustelu ollut hyvin niputtavaa. Maahanmuuttajia kuvataan usein yleistävästi yhtenä ryhmänä tyyliin ”maahanmuuttajat sitä ja maahanmuuttajat tätä”, kuten Laura Huttunen huomauttaa. Tässä niputtavassa esityksessä maahanmuuttajia käsitellään tavallisesti kahden yleistyksen kautta. Heidät esitetään joko ongelmoina sekä uhkien ja kulujen aiheuttajina tai sitten sotia ja muita katastrofeja henkensä kaupalla pakenevina uhreina. Uhkakuvista voidaan mediassa muotoilla raflaavia, jopa pelkoa herättäviä juttuja, kun taas uhreista saadaan helposti myötätuntoa herättäviä tarinoita, jotka vielä tehostuvat, jos tarinan uhri on nainen tai jos uhrin elämä uudessa kotimaassa on ”menestystarina” (erityisesti Aden, Keskinen, Horstin ja Jermanin artikkelit).

Sekä ”maahanmuuttokritiikistä” että muusta maahanmuuttokeskustelusta näyttää usein puuttuvan näkemys siitä, että muutto paikasta toiseen olisi sinänsä ihmiselle normaalia ja hyväksyttävää toimintaa. Joku joutuu muuttamaan olosuhteiden työntämänä, joku muuttaa olosuhteiden vetämänä. Näinhän asia on kautta aikojen ollut, myös silloin, kun Suomesta muutettiin joukolla Pohjois-Amerikkaan tai Ruotsiin. Kun kerran muuton syyt ja niihin liittyvät elämäntilanteet ovat yhtä lukuisat kuin itse muuttajat, kadottaa yleistävä esitystapa ihmisten yksilölliset elämäntilanteet ja hukkaa ilmiön moniäänisyyden.

Kirjan lukemisen jälkeen vaikutelmaksi jäi, että nykyisen maahanmuuttokeskustelun suurin ongelma lienee keskustelun pirstaloituminen ja kohtaamatto-

muus. Yhden yhteisen keskustelun sijasta menossa on monta ja useaan eri paikkaan sijoittuvaa keskustelua ja tuntuu, että ne eivät ota toisiaan lainkaan huomioon. Kariikoiden voisi sanoa, että yhtäällä meneillään on ylätasen poliittinen keskustelu, toisaalla akateemisten tutkijoiden oma turina ja kolmanneksi netissä käytävä ”keskustelu”, joka usein on nimetöntä loanheittoa, solvaamista, räyhäämistä ja huutamista. Jollain tavoin pitäisi päästä sellaiseen tilanteeseen, jossa eri osapuolet argumentoisivat näkemyksiään rationaalisesti toisilleen – ei siis vain samanmielisilleen. Lisäksi tämä argumentointi olisi syytä tehdä jo ammuin kehitettyjä järkevän keskustelun sääntöjä noudattaen. Esimerkiksi tahallista vääristelyä ei pidä harjoittaa, aihetta ei

pidä vaihtaa tuosta vaan kesken käsittelyn (puhe aidasta ja aidan seipäistä) ja keskustelu on rajoitettava esitettyihin asioihin puuttumatta asian esittäjän persoonaan tai habitukseen.

Analogiana nykyiseen maahanmuuttokeskusteluun on syytä muistuttaa, että 1900-luvun alussa Suomessa kauhisteltiin maasta muutttoa, koska muuttajat olivat kauhistelijoiden mukaan kansamme paras aine. Samaan aikaan muuton kohdealueella Yhdysvalloissa kauhisteltiin maahan muutttoa ja vaadittiin sen rajoittamista, koska maahan kauhistelijoiden mukaan saapui lähtömaiden huonoin ihmisaines, niiden ”pohjasakka”. Olisiko näistä näkemyksistä jotain opiksi otettavaa?

Markku Mattila

Vierailijoita

Turun Akateemisest Naiset ry. (TAN) vierailivat Siirtolaisuusinstituutissa 3.11.2009. Ryhmää johti hallituksen varapuheenjohtaja Päivi Antila (kuvassa edessä vasemmalla). Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä (eturivissä toinen oikealta) esitteli heille instituutin uusia tiloja ja toimintaa eri sektoreilla. Tämän jälkeen yhdistys piti sääntömääräisen syyskokouksen, jonka puheenjohtajaksi kutsuttiin niin ikään TAN:n jäsen Elli Heikkilä.

Professori Jussi S. Jauhianen, Turun yliopiston maantieteen laitos, vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 10.11.2009 ja keskusteli yhteistyömahdollisuuksista tutkimusjohtaja Elli Heikkilän kanssa.

Uusia julkaisuja:

Tiina Lammervo

Significance of cultural heritage, language and identity to second and third generation migrants: the case of Finns in Australia

This research focuses on the significance of heritage culture and language among second and third generation informants. The study discusses how second and third generation Australian Finns have experienced language and culture contact, what their linguistic and cultural competence is and what their attitudes are towards their heritage and their ethnic or multicultural identity. These issues are also relevant to the future of Finnish language and culture in multicultural Australia.

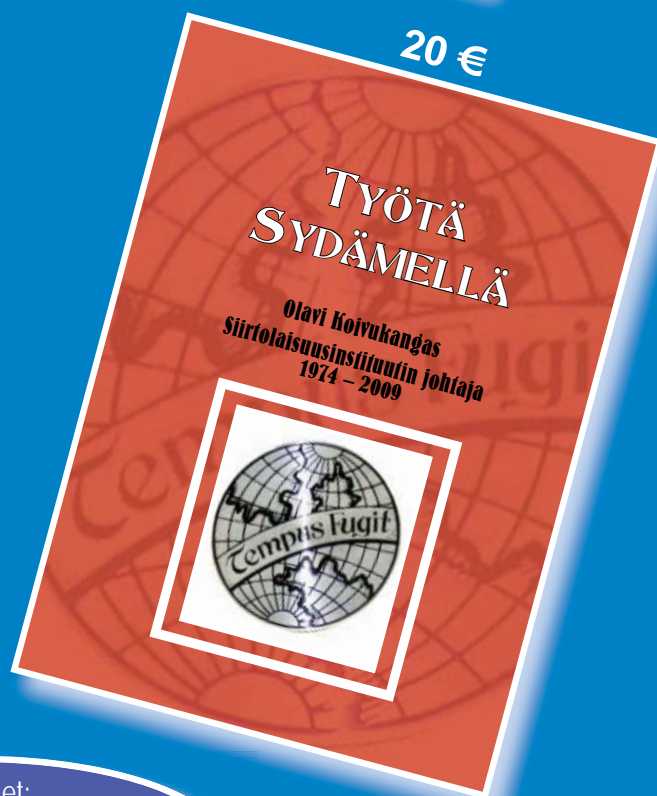

Toim. Krister Björklund

Työtä Sydämellä

Professori Olavi Koivukangas on menestyksekkäästi johtanut Siirtolaisuusinstituuttia vuosina 1974–2009. Johtamistehtävänsä ohella hän on kolunnut laajan tutkimuskentän, joka ulottuu lähisiirtolaisuudesta kauksiirtolaisuuteen ja historiallisista muuttoliikkeistä nykysiirtolaisuuteen. Hän on ollut kiinnostunut suomalaisista Tukholmasta Tasmaniaan, mutta myös maahanmuutto ja maassamuutto on saanut hänen huomionsa.

Tähän kirjaan, joka ilmestyi Olavi Koivukankaan siirtymässä eläkkeelle 1.1.2010, on kerätty edustava osa hänen laajasta tuotannostaan.

Tilaukset:
Siirtolaisuusinstituutti
<http://www.migrationinstitute.fi>
email: shaalto@utu.fi